ГОЛОС УКРАЇНИ

Влада — Радам!

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 82 ◆ Субота, 27 квітня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

ОЖЕНИТИСЬ — НЕ ЖУРИТИСЬ?

Українська міфологія стверджує, що жив собі колись хлібобулочний виріб на ім'я Колобок. А втім, це — всесвітній образ. Приміром, у кубинському фольклорі той же Колобок іменується Марципаном. Так воно навіть пікантніше. Отож, нічого дивного, що за Марципаном ганялися усі представники ще й досі численної тамтешньої фауни. Різниця лише в тому, що, на відміну від нашого Колобка, у їхнього Марципана голова не закрутилася від успіхів. І він досяг водного рубежу, перетнув його і зник у джунглях. Це, мабуть, натяк на можливу еміграцію — через море до Флоріди.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

(Закінчення на 9-й стор.).

ПРЕЗИДЕНТ СРСР М. Горбачов звернувся до урядів всіх країн і світової громадськості із закликом взяти участь у програмі ВООЗ по вивченню медичних аспектів чорнобильської аварії та створенню в СРСР міжнародного центру з радіаційно-медичних проблем.

У ПРЯМОМУ ефірі 25 — 26 квітня відбувся телемарафон «Дзвони Чорнобиля», мета якого — привернути увагу громадськості до чорнобильських проблем, зібрати кошти для розв'язання найболючіших з них. У марафоні показано понад сто сюжетів, виступили ліквідатори наслідків аварії, офіційні особи, представники української діаспори. 26 квітня в прямому ефірі проведено радіомарафон.

ПАТРІАРХ Московський і Всія Русі Алексій Другий 26 квітня відправив службу божу в Богоявленському Патріаршому кафедральному соборі. У храмі було відправлено молебень за здоров'я тих, хто хворіє внаслідок шкідливого впливу на них вибуху на Чорнобильській атомній станції. Патріарх Алексій разом із соборним духовенством відправив також панахиду по людях, які стали жертвами ядерної катастрофи в Чорнобилі.

В КИЄВІ відбувся з'їзд професійної спілки працівників Академії наук республіки. 96-тисячний колектив науковців України має тепер свій захисний орган. З'їзд схвалив програму дій профспілки в умовах переходу до ринкової економіки, в якій передбачено конкретні завдання спілки по захисту трудових прав та економічних інтересів працівників академічних установ.

ЕКІПАЖ орбітального комплексу «Мир» виконав черговий етап робіт у відкритому космічному просторі. На зовнішню поверхню станції Віктор Афанасьєв і Муса Манаров вийшли через люк шлюзового відсіку модуля «Квант-2» 25 квітня о 23 годині 29 хвилин за московським часом. Зовні комплексу космонавти встановили експериментальний зразок термомеханічного з'єднання. У подальшому аналогічні елементи застосовуватимуться при складанні на орбіті великогабаритних конструкцій.

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада Української РСР

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

УРСР, 252047 Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

приймальня — 446-92-11

Відповідальний секретар — 446-72-63

Завідуючий корсіткою — 446-60-22

ВІДДІЛИ:
парламентський — 441-84-52, 441-85-64,
листів — 441-82-05, 441-29-61,
економіки — 441-88-07,
аграрний — 441-86-18,
міжнародний — 446-91-20,
охорони здоров'я — 441-88-06,
соціальних питань — 441-88-05,
екології — 441-88-69,
культури — 441-86-44,
спорту — 441-88-08,
інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,
історії України — 441-88-62,
військових питань — 441-88-52,
реклами — 441-89-44,
бухгалтерія — 441-84-00.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955

Тираж 166.300.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок на 8 сторінках, у середу, четвер, п'ятницю та суботу — на 16 сторінках.

ЗВ'ЯЗКИ МІЦНІЮТЬ

Мюнхен. 25 квітня. (Укрінформ). Інтенсивний обмін досвідом парламентської роботи — це було визначальним для чергового дня перебування офіційної делегації Верховної Ради Української РСР у Вільній державі Баварія. Прибувши вранці до сенату, наші депутати протягом кількох годин відповідали на запитання господарів і в свою чергу знайомились з формами і методами роботи різних сенатських комісій.

Потім українських парламентарів запросили на пленарне засідання сенату. Його президент доктор Г. Вайс надав слово Голові Верховної Ради Української РСР. Л. М. Кравчук сказав:

Шановний пане президент!

Шановні члени Баварського сенату!

Дозвольте висловити щиру вдячність за надану нам можливість побувати в цьому високому зібранні і виступити перед вами.

Наші країни зв'язує давня історія, в якій переплелися економічні, культурні, людські відносини, викликані глибоким інтересом один до одного. Були в цій історії світлі сторінки, були й трагічні. Думаю, що не помилюся, коли скажу: з усього того наші народи зробили єдино правильні висновки. Проявивши мудрість і добру волю, вони пішли назустріч один одному, про що переконливо свідчить і наш нинішній візит у Німеччину.

Із задоволенням хотів би відзначити, що саме в цьому контексті розглядалися питання українсько-німецьких зв'язків під час зустрічей у Бонні з федеральним Президентом ФРН Ріхардом фон Вайцзеккером та заступником Федерального канцлера, міністром закордонних справ ФРН Гансом-Дітріхом Геншером.

Знайомлячись з вашою прекрасною столицею, ми серед іншого звернули увагу на красиві мости, що перекинуті через річку Ізар. Гіди запевняють, що цих мостів — двадцять один.

Але як ми переконалися за ці дні, то — не зовсім точно. Бо сьогодні можна вже помітити контури ще одного, зовсім нового моста. Моста партнерства, дружби і співробітництва між Мюнхеном і Києвом, між Україною і Баварією, Україною і Німеччиною.

І це не просто образне порівняння.

Адже в нас є — хай поки що ескізний — проект цього моста. Маю на увазі і підписану минулого року Спільну заяву про основні напрями партнерського співробітництва між Українською РСР і Вільною державою Баварія, і програму діяльності Постійної українсько-баварської робочої комісії.

У нас є матеріали, конструкції для цього моста. Скажімо, в економічній галузі з нашого боку йдеться про широку номенклатуру виробів — від великих літаків, верстатів, зварювальної техніки і технологій, електронних мікроскопів і до продукції сільського господарства. Невдовзі ми матимемо і власну золотовидобувну галузь.

Нарешті, надзвичайно важливо, що сьогодні вже є міцні опори цього моста. Я маю на увазі насамперед Закон Української РСР про зовнішньоекономічну діяльність, який наш парламент прийняв минулого тижня в розвиток Декларації про державний суверенітет. Підкреслю: всім іноземним суб'єктам господарської діяльності, які виявлять інтерес до співробітництва з українськими партнерами, даний закон створює умови не гірші, ніж вони існують в розвинутих індустріальних країнах. Найближчим часом ці умови будуть деталізовані в законах про іноземні інвестиції, про валютне регулювання, про спеціальні економічні зони, про митну справу і т. ін.

Та, вочевидь, головне — люди, і українці, і німці, котрі, як я зрозумів, хочуть і здатні побудувати той аркодужний міст, що має зв'язати наші народи.

Це близько 11 мільйонів жителів Баварії, працелюбство, майстерність, енергія і підприємливість яких добре відомі і до яких можна повною мірою віднести слова Мартіна Лютера про те, що людина народжена для роботи, як птах для польоту.

Це — 52 мільйони жителів України, які твердо стали на шлях суверенітету і сповнені рішимості побудувати багату економічно, соціально і духовно державу, що займе гідне місце в європейській сім'ї народів. Я переконаний, що хоч якими складними виявляться наші завдання, ми їх обов'язково розв'яжемо. Але розв'яжемо і швидше, і краще, якщо будемо тісно співробітничати як у рамках нового Союзу суверенних держав, котрий ми нині створюємо, так і з усіма країнами світу.

Я знаю, що відповідно до вашого законодавства у Баварський сенат обираються люди, які відзначаються «справедливістю, компетентністю, досвідом» і мають «діяти на користь спільного блага». Ми сподіваємося, що ви розглядаєте будівництво моста, про який тут йшлося, як діяльність на користь спільного блага. Спільного блага українського і німецького народів.

Ще раз сердечно дякую за можливість зустрітися з вами віч-на-віч. Від щирого серця хочу побажати успіхів у вашій відповідальній роботі, міцного здоров'я і всього самого найкращого!

Потім гості з України відвідали мюнхенську ратушу. Вітаючи їх, обер-бургомістр міста Г. Кронавіттер підкреслив, що з 1989 року, коли Мюнхен і Київ підписали договір про партнерство, зв'язки між обома столицями стають дедалі міцнішими і плодотворнішими. Л. М. Кравчук розписався у «Золотій книзі» Мюнхена.

Тривали переговори членів делегації з представниками ділових кіл.

Завершила робочу частину дня прес-конференція для німецьких і українських журналістів. На їх запитання відповіли Л. М. Кравчук та Президент Баварського ландтагу В. Форндран, а також А. М. Зленко, А. Г. Чепурний, І. Р. Юхновський.

Увечері від імені президента Баварського сенату було дано офіційний обід на честь високих гостей. Г. Вайс та Л. М. Кравчук обмінялися промовами.

ДО ВИБОРЦІВ, ГРОМАДЯН, НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

ЗВЕРНЕННЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНСЬКОЇ РСР У ЗВ'ЯЗКУ З 5-ю РІЧНИЦЕЮ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

Шановні співвітчизники, громадяни України, обпалені Чорнобилем!

П'ять років тому вибухнув четвертий блок Чорнобильської атомної електростанції. Тільки в нашій республіці під смертельною загрозою радіаційного забруднення опинилися близько 2 мільйонів людей, 116 районів і цілі великі міста, величезні лісові масиви і земельні угіддя, річки і повітря. Та найгіркіші втрати — сотні, тисячі людських життів, яких ми й досі не порахували.

Зараз в Україні, мабуть, важко знайти людину, в серце якої не стукав би радіаційний попіл Чорнобиля, душі якої не ятрив би його невигойний біль. Йдеться, по суті, про нашу національну трагедію, всі наслідки якої досі ще до кінця не з'ясовані і не осмислені.

І висловлюючи сьогодні глибоке співчуття всім, хто постраждав, зазнав втрат від аварії, запевняємо виборців, громадян, населення республіки, що Верховна Рада Української РСР і уряд України повністю усвідомлюють складність чорнобильської ситуації, робили і роблять все можливе для зменшення її смертоносного впливу.

Як відомо, вже другий рік реалізується Державна союзно-республіканська програма невідкладних заходів щодо подолання наслідків аварії. Її виконання знаходиться під постійним контролем Верховної Ради і Ради Міністрів УРСР. Встановлено мораторій на будівництво в республіці нових ядерних блоків і прийнято рішення про поступове виведення ЧАЕС з експлуатації. Україна проголошена зоною екологічного лиха.

Прийнято також цілий пакет законодавчих актів, покликаних регулювати статус громадян, які постраждали внаслідок чорнобильської аварії, є учасниками її ліквідації, а також правовий режим територій, які зазнали радіоактивного забруднення. Розроблено концепцію проживання населення на територіях з підвищеними рівнями радіоактивного забруднення, створюється Республіканський центр радіаційної медицини та радіології.

Роблячи все, що в наших силах, для захисту населення від наслідків аварії, Верховна Рада УРСР, уряд республіки разом з тим домагаються і від союзного уряду неухильного виконання взятих зобов'язань по відшкодуванню збитків, завданих Чорнобилем.

Верховна Рада також розраховує на участь світової громадськості, в тому числі української діаспори, яка з розумінням сприймає наші зусилля і наші дії, надає практичну допомогу.

Зі свого боку ми добре розуміємо, що проблем і труднощів у цій неймовірно важкій справі багато. Вони обумовлені різними причинами, серед яких і ті негативні кризові явища, що протягом останнього часу мають місце в соціально-економічному житті республіки і країни. Але при всьому тому — будемо оптимістами. За п'ять років зроблено дуже мало. Та сьогодні новий український парламент і уряд визначилися, що і як робити далі.

З нами наша віра в те, що ми виживемо і в цій біді, бо ми ж таки на своїй землі. З нами всі добрі і чесні люди в країні й за її межами, всі ті, кому не байдуже майбутнє планети. З нами, нарешті, віра в нашу державу — суверенну Україну, яку ми будуємо, віра у творчі сили народу, його працелюбство, мудрість, вміння виходити з найскладніших ситуацій.

Ми в жалобі схиляємо свої голови над могилами тих, кого вихопив з наших рядів Чорнобиль, ми дякуємо тисячам ліквідаторів і ділимо печаль та ностальгію тисяч людей, виселених з рідних місць. Ми беремо і на себе провину попереднього парламенту та попереднього уряду перед тими, хто й п'яту річницю Чорнобиля зустрічає на враженій радіацією землі.

Вклоняємось тобі, народе, за мужність і терпіння. Разом ми вистоїмо і переможемо!

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНСЬКОЇ РСР.

Парламентська хроніка

ЧИМ ГІРШЕ — ТИМ КРАЩЕ?

Вечірнє засідання 25 квітня

Наша Верховна Рада нагадує нині людину, котра хоче стати міцно на ноги, але не може. Бо удари (зліва чи справа) так чи інакше досягають своєї мети й виводять її з робочої рівноваги. При цьому одні й другі щиро вважають, що істина лише на їх боці. Ніхто не хоче зрозуміти: вона — десь на перехресті зіткнення двох поглядів. Більше того, в запалі політичної боротьби сторони забувають про головне — вони представляють тут інтереси не якихось окремих партій, а всього народу. Тож передусім повинні дбати про нього.

На жаль, досягти цього вдається не завжди. Як, зо-

(Закінчення на 3-й стор.).

Парламентська хроніка

ЧИМ ГІРШЕ — ТИМ КРАЩЕ?

(Закінчення. Початок на 2-й стор.).

крема, і на пленарному засіданні.

Після першої перерви воно почалося нібито мирно. Без особливих ускладнень було затверджено тимчасову комісію Верховної Ради Української РСР з питання щодо націоналізації майна КПРС та ВЛКСМ на території України, ратифіковано конвенцію ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин.

Наступний крок Верховної Ради можна з повним правом назвати консолідуючим і доленосним для народу України. Переважаючою більшістю голосів було прийнято Заяву Верховної Ради Української РСР у зв'язку з закликом деякої частини депутатів, депутатської групи «Союз» до скликання найближчим часом надзвичайного З'їзду народних депутатів СРСР і негайного введення надзвичайного стану на всій території Радянського Союзу.

Ще більш важливою була друга Заява — «Про загострення соціально-політичної ситуації на Україні і першочергові заходи для виходу республіки з кризи». І вони (різні політичні сили, які нині представлені в парламенті), здається, щиро відгукнулися на цю Заяву. Переважна більшість голосів та оплески після цього, напевно, багатьом нагадали день прийняття Декларації про державний суверенітет України.

«Яблуком розбрату» стала постанова Верховної Ради Української РСР про згоду на притягнення до кримінальної відповідальності та арешт народного депутата Української РСР Степана Хмари від 14 листопада минулого року. Головуючий Іван Плющ виніс на обговорення народних депутатів текст, в якому запропоновано частину постанови, де йдеться про згоду на арешт,— відмінити. Здавалось би, всім була зрозуміла логіка першого заступника Голови Верховної Ради УРСР, коли він зокрема наголосив, що цим рішенням можна було б розв'язати дуже багато питань.

Проте збулися побоювання Володимира Філенка, котрий висловився, що постанова може не набрати більшості голосів Верховної Ради. І тоді буде зруйновано момент консолідації. Очевидно, передбачив цю ситуацію і Іван Плющ, коли наполіг провести поіменну реєстрацію присутніх на засіданні. Цифра 275 засвідчила, що питання заздалегідь приречено на провал. Адже постійно в голосуванні не беруть участі від 40 до 70 депутатів.

Безумовно, не тільки відсутність, а й небажання частини представників більшості брати участь в голосуванні заблокувало прийняття рішення щодо постанови. Але звинувачувати всю парламентську більшість в тому, що вона перекреслила прагнення Народної ради до консолідації і вирішення складних питань, було б необ'єктивно. Адже з тих майже 200 депутатів, які підтримали пропозицію про відміну дачі згоди на арешт Степана Хмари — значна частина представників парламентської більшості. Але саме відхилення постанови стало тим бар'єром, котрий знову зруйнував злагоду у Верховній Раді. Виступаючи наприкінці вечірнього засідання від імені Народної ради, Володимир Філенко заявив, що, оскільки опозиція вичерпала всі можливості вирішення проблеми в стінах парламенту, вона залишає за собою право звернутися за підтримкою до народу України, а також відкликає свої голоси на підтримку Заяви Верховної Ради УРСР «Про загострення соціально-політичної ситуації на Україні і першочергові заходи для виходу республіки з кризи» в частині, де йде мова про консолідацію сил.

Що Україну чекає в майбутньому — можна тільки здогадуватися. Тим більше, що гострота напруженості не вляглася і після того, як Народна рада залишила зал. Народний депутат УРСР Володимир Макеенко зачитав звернення до Голови Верховної Ради та Прем'єр-міністра УРСР від імені авіадиспетчерів республіки. В ньому — конкретні вимоги і умова: якщо вони не будуть виконані до 21 травня цього року, авіадиспетчери України підключаються до Всесоюзного страйку, який заплановано на 21 травня.

Василь ТУГЛУК,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

«ВИЖЕНІТЬ З ДУШІ ДИЯВОЛА»

Ранкове засідання 26 квітня

26 квітня, мабуть, довіку залишатиметься днем національної трагедії нашого стражденного народу. Нотою скорботи розпочалося вчора ранкове засідання сесії Верховної Ради. Хвилиною мовчання пошанували депутати убієнних Чорнобилем...

Згодом Верховна Рада прийняла звернення до народів України у зв'язку з п'ятою річницею чорнобильської катастрофи.

Не вдаючись до переліку персоналій, винних у тяжких наслідках катастрофи, голова постійної Комісії з питань чорнобильської аварії Володимир Яворівський у своєму виступі «Деякі уроки Чорнобиля» головним винуватцем назвав систему, за якої ми жили і з якої так тяжко, так каторжно виходимо нині. Володимир Олександрович показав присутнім розроблені карти радіаційного забруднення України і Києва, з яких видно — живого місця на нашій землі немає. А ще показав депутат з трибуни малюнки дітей, евакуйованих з Чорнобиля, котрі навчаються в одній з київських художніх шкіл, що на масиві Троєщина. Діти малюють смерть, генетичні відхилення наших потомків. Усе це справляє гнітюче враження. А найбільше те, що й нині союзні відомства намагаються знівелювати, замовчати справжні наслідки катастрофи. Парламент України прийняв закони, що мають віддати належне людям, котрі постраждали внаслідок катастрофи. Але виконання їх блокується. Припинено фінансування робіт у зоні. А сесія Верховної Ради Союзу, — підкреслив промовець, — запропонувала такі закони щодо чорнобильської аварії, що можуть повністю перекреслити прийняті на Україні.

Постійна Комісія з питань чорнобильської аварії, уряд республіки, як сказав Володимир Олександрович, ведуть зараз виснажливі бої за те, щоб відстояти у центрі позицію Верховної Ради України з цього питання. На Україні, якщо дивитися правді у вічі, сталася третя світова війна — ядерна. І те, що вчора було для нас фантастикою, сьогодні це — реальність. Тож будьмо мудрішими перед лицем трагедії!

Хвилюючою молитовною промовою звернувся до народу України, побратимів-чорнобильців голова Союзу «Чорнобиль» народний депутат Володимир Шовкошитний, котрий закінчив її такими словами:

— ...Вікнами замело дідизни шлях великий і на німій землі вже слави слід прочах. Мовчить сліпий кобзар. Не вміємо чекати. Окам'янів Богдан, на сполох вже не б'є. І від синівських чвар конає сива мати. Народе! Встань! Або забудь ім'я своє...

Є над чим задуматися. Бо чвара таки є. Вона поглиблює кризу у парламенті і в суспільстві. І це розуміють і більшість, я сказала б переважна більшість парламентської більшості, і опозиція. І тільки-но робиться крок до консолідації, на шляху постає вона, ця чвара. Йдеться про долю народного депутата Степана Хмари, яку продовжили розглядати на ранковому засіданні.

Лідер депутатської більшості Олександр Мороз запросив залишитися своїх колег по фракції і запропонував обмінятися думками щодо того, яке доцільно прийняти рішення, щоб зняти напруженість. На всіх присутніх вплинув заклик депутата Василя Козаренка «вигнати нарешті диявола з душі». Але не так просто це зробити. Судіть самі.

Ярослав Кондратьєв: — Я вважаю, що постанову з приводу арешту Степана Хмари приймати не слід. Треба направити Верховному Суду заяву з проханням розглянути матеріали. Це не буде тиском на суд.

Володимир Сметанін: — Ми з вами зробили одну помилку: вперше у світовій практиці парламентом було віддано народного депутата під арешт.

Олександр Ємець: — Я хочу звернути увагу на підміну понять, що відбулася в ході попередньої та нинішньої дискусій. Так, закон не має зворотної сили, але йдеться не про закон, а про акт правозастосування. Суд незалежний в розгляді справи, але є один момент. Закон про статус депутата робить виняток не тільки для захисту депутата, а й тому, що депутат є політичною фігурою. Це означає, що процес розслідування справи має і певне політичне звучання. Саме тому законодавець не довірився тільки суду у вирішенні питань, пов'язаних з арештом. Він надав право парламенту вирішувати дати згоду на арешт чи ні. Парламент прийняв рішення тоді. Тепер обставини, пов'язані із справою, змінилися. Вона затягнулася і депутат перебуває під арештом тривалий час. З урахуванням цих обставин парламент має можливість використати своє процесуальне право.

Сергій Дорогунцов: — Я думаю, що по-людськи ніхто не заперечував би проти того, щоб Степан Хмара був на волі. Остаточне слово за судом. Але у зв'язку із завершенням слідства і передачею матеріалів до суду слід тимчасово призупинити дану постанову в частині дачі згоди на арешт. А далі записати, що Верховна Рада вважає неприпустимим будь-який тиск на Верховний Суд.

Олександр МОРОЗ: — Питання, що ми розглядаємо, вплелося у тканину багатьох ситуацій, виявилося гострішим, ніж того заслуговує. Ми штучно зробили героя з людини, яка такої честі не заслуговує. Я, розуміючи це, ще й раніше робив кроки, щоб він не був під арештом, бо це шкодить нашій спільній справі і використовується як засіб у політичній боротьбі. Більшість має бути вищою від оцих намірів до загострення політичної боротьби. Приймемо рішення щодо звільнення з-під арешту, дехто піде на площу і говоритиме про свою перемогу над більшістю. Нехай ідуть.

Давайте відберемо цей аргумент. Нам потрібно виявити свою гуманність. Керуючись навіть тим, що сьогодні такий день, день всенародного трауру.

Здавалося б, цей виступ лідера більшості міг переконати депутатів. Напруження досягло апогею. Всі готові до голосування. І... «За» — 205... У залі, як свідчило табло, був 291 депутат. Для прийняття рішення потрібна була ще 21 душа, яку покинув «диявол».

Опозиція залишила зал і вже впродовж тривалого часу обговорювала свої подальші кроки.

А в сесійному залі тривало засідання. Ішлося про проекти законів «Про систему оподаткування», «Про податки з підприємств, об'єднань і організацій» та «Про прибутковий податок з громадян, іноземних громадян та осіб без громадянства».

Світлана ПИСАРЕНКО,
оглядач з парламентських питань «Голосу України».

Чорнобиль

«ЧОГОСЬ НАША СЛАВНА УКРАЇНА ЗАЖУРИЛАСЯ»

Цими словами з відомої пісні (устами маленьких співаків-чорнобильців) закінчилася в Києві розмова «за круглим столом», присвячена 5-річчю чорнобильської атомної катастрофи.

Президент Всесоюзної організації Союз «Чорнобиль» Володимир Шовкошитний, його колеги з республіканських та регіональних організацій цього Союзу з України, Білорусії, Росії, інших республік говорили про неймовірне горе, що звалилося на мільйони людей, про те, що треба зробити, аби не ширились його масштаби.

Подобається всесоюзним монополістам чи ні, але учасники «круглого столу» саме їм справедливо докоряли, що ліквідатори до цього часу не одержують ні належної медичної допомоги, ні житла, ні пристойної пенсії по інвалідності.

Фікцією залишається постанова Ради Міністрів СРСР № 325 від 31 березня 1990 року «Про додаткові заходи щодо поліпшення медичного обслуговування й соціального забезпечення осіб, які брали участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС». Зате й дотепер мають силу «чиїсь» вказівки лікарям під будь-яким приводом не визнавати хвороби, пов'язані з наслідками чорнобильської аварії.

Україна доземно вклоняється тисячам колишніх військовослужбовців, пожежникам, шахтарям, зокрема посланцям Донбасу, котрі першими вступили в бій з невидимим ворогом. Український парламент услід за білоруським прийняв закон, який має і морально й матеріально захистити інтереси і учасників ліквідації аварії, і людей, змушених покинути рідні оселі. Але чиновники з Мінфіну СРСР кажуть: приймайте які завгодно закони, але фінансувати їх ніхто не буде.

І це в той час, коли Президент СРСР М. Горбачов не раз заявляв, що чорнобильці не будуть залишені в біді, що тільки спільно, в Союзі, можна боротися з наслідками аварії.

Отож Союз «допомагає». Незважаючи на те, що уряд України вирішив закрити ЧАЕС, Мінатоменергопром СРСР та його «родичі» не тільки не збираються погоджуватися з цим рішенням, а й нарощують енергетичні потужності. У той час, коли ми змушені приймати «з миру по нитці», могутнє союзне відомство платить комісії МАГАТЕ 1,5 мільйона карбованців, щоб та зробила «незалежну» експертизу. А, як відомо, хто платить, той і музику слухає.

Найпекучішим у розмові «за круглим столом» було питання лікування дітей та забезпечення їх екологічно чистими продуктами харчування. І не в одного з присутніх защеміло серце, коли на сцені виступив (та ще й як!) вокально - хореографічний ансамбль «Лелеченьки» (керівник Олександр Осадчий, хореограф Людмила Снєжина). Мов квіти, що вижили після спопеляючого вогню, діти, відселені з чорнобильської зони, заспівали щиро і зворушливо: «Чогось наша славна Україна зажурилася...».

Володимир ОЛЕФІРЕНКО,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

Телеграфним рядком з Харкова

ЦЕГЛА ВПАЛА З НЕБА

У Харківському авіаційному інституті, на кафедрі, очолюваній професором В. Борисевичем, шляхом використання різних вибухових речовин створюють нові матеріали для авіаційної промисловості. Після одного з дослідів учені випадково винайшли... цеглу! Чи дійде вона до виробництва, покаже час і ринок.

А ДЕ Ж КПУ?

У підрозділах гарнізону вивчається нова тема політзанять: «Партії та угруповання на Україні». Серед переліку й характеристик різних партій немає відомостей про КПУ. Що мусять думати солдати — хіба КПУ не є учасником будівництва суверенної України?

ПОГОСТЮВАЛИ

Після урядової телеграми з Ташкента припинило своє 25-річне існування узбецьке спецвідділення педінституту імені Сковороди. Майже 200 студентів залишили Харків. Причина? Виникли непорозуміння між мешканцями студмістечка на Олексіївському житломасиві. У декана О. Юхимця — свої зауваження: за умов нестабільності в Узбекистані студентам ліпше бути вдома.

РИБА ЛЯГЛА НА ДНО

Створено асоціацію «Харківриба». Її голова Г. Бабенко запевняє: склади—порожні! У січні отримано з Мурманська 16 вагонів рибоконсервів, але все вже розкуплено про запас і чим більше...

ПОЧІМ БУЛЬКИ!

Начальник управління торгівлі м. Ізюма Р. Асєєва ощаслиила своїх земляків, діставши у Молдові шампанське і пустивши у вільний продаж по 45 карбованців. Земляки вирішили, що ліпше пити щось без бульбашок і дешевше. Тоді шампанське трохи подешевшало і коштує всього 37 карбованців 80 копійок.

Іван ШКВАРКО.

А тим часом у Києві

«ЧЕРЕМУХУ» НЮХАЛИ ЗАКОННО

Як повідомив прес-центр УВС Києва, чутки про застосування газу «Черемухи» співробітниками ЗМОПу проти маніфестантів на вулицях столиці мають підстави.

Справа в тому, що на зустрічі заступника Голови Верховної Ради УРСР В. Гриньова з керівниками студентського руху 22 квітня цього року студентам, що збиралися мітингувати, було повідомлено про порядок застосування міліціонерами запобіжних заходів, а також про можливість мітингувати скільки завгодно не де заманеться, а в спеціально відведених міськвиконкомом місцях.

Але студенти на умовляння не піддалися і 23 квітня пікетували кілька гуртожитків і вузів, а потім вийшли на вулиці. На площі Жовтневої революції відбувся несанкціонований мітинг на підтримку шахтарів, що зібрав близько півтори тисячі чоловік. Потім мітингуючі пішли до міськради, заполонили тротуари на протилежному боці Хрещатика і намагалися прорватися до приміщення мерії. Міліціонери вишикувалися в ряд і через гучномовці намагалися заспокоїти студентів. У відповідь стражам порядку полетіли монети, яйця, морозиво і, м'яко кажучи, непарламентські вислови. А група «підігрітих» оковитою кинулася на штурм міліцейського ланцюжка. Одного із змопівців збили з ніг. Він і застосував «Черемуху», щоб «остудити» пил...

Усього, повідомив працівник прес-центру УВС О. Поліщук, «газували» міліціонери тричі й у всіх випадках законно. Є в них і довідка з лікарень міста, що ніхто за допомогою до медзакладів внаслідок застосування газу не звертався.

Така точка зору міліції, а мер Києва Г. Малишевський пообіцяв студентам «розібратися». Отже, остаточні висновки робити ще рано.

Володимир СКАЧКО.

Зверніть увагу

У ДРУЖИННИКИ ЗА КОНКУРСОМ

Недавно при Львівському міськвиконкомі створено управління охорони громадського порядку добровільними народними дружинами.

Ці дружини — прообраз майбутньої муніципальної міліції. Відбір у нові формування буде проводитися на конкурсних засадах. До кандидатів досить незвичні вимоги: львівська прописка, вік — не старше 35 років, зріст — не менше 178 см, середня освіта, хороша фізична підготовка, направлення з місця роботи, а також вільне володіння українською мовою.

Розробляється й спеціальна форма одягу.

Андрій БОЄЧКО, спеціальний кореспондент «Голосу України».
Львів.

А чому ні?

РЕАБІЛІТАЦІЯ «КОЗЛА»

Всі любили на Дніпропетровському агрегатному заводі грати в доміно під час перерви. Та ставлення до любителів «забивати козла» було дещо упередженим. От і вирішили тут під час проведення традиційної спартакіади провести чемпіонат доміношників. До міжцехового фіналу пробилися двадцять дев'ять команд. Запеклість боротьби підігрівали чутки, що переможців чекають спеціально виготовлені пилососи «Ракета», а потім заговорили і про поїздку в Японію... Призи були скромніші, але — за повноправний вид спорту.

Інформаційне агентство «Євро-ІКС».

Знай наших

ЦЕНТР Є ЦЕНТР

Черкаси, як відомо, знаходяться в центрі України. І, природно, прагнуть бути центром не лише географічним, а й культурним. А смак у черкащан є. Нещодавно тут тепло приймали Львівський естрадний театр «Не журись!», причому спроби деяких ідеологів зірвати гастролі не увінчалися успіхом. А ще у Черкасах почав виходити солідний етнографічний журнал «Родовід». Редагує його чарівна журналістка Ліда Лихач. А ще у Черкасах є творчо-виробниче об'єднання «Кобзар». Воно починає створювати Український національний музей воскових фігур.

Христофор ГРУША.
Черкаси.

Чорнобиль

«КОНВ... МОНЕТА—...

У штаб-кварт... КО в Парижі ... зентація пам'я... «конверт — мо... ка», випущено... п'ятою річнице... ської катастроф... від продажу ць... дуть на фінан... грами «ЮНЕС... биль».

На урочист... були присутні ... генерального ... ЮНЕСКО Б. А... ні представ... УРСР та БРС... КО Р. По... фенко ... сін, делегаці... працівників по... лював заступ... зв'язку Украї... вчені, громадс... налісти.

За словами ... ціатива прода... конвертів все... мується ЮНЕС... нівно, сприяти... ню коштів дла... спеціальної пр... СКО — Чорн...

Пам'ятні ко... зультат ... Франції, ФРН... та УРСР, від... мейко. Він пі... після ...ня ... пам'ят... м... Кардена ниніш... чергову ко... рисною спра... участь у ... а... В. Ломе... в різних кра... свій внесок у ... міжнародної ... спільною люд...

Учасники ... підписали пре... відплатну пер... КО для прода... грами 200 ти... поштових, пам... випущених до... чорнобильськ... тисяч пам'ятн...

Прес-центр...

Книжка тижня

ПОЗАПАРТІЙНА КОРОЛЕВА

Книга Наталени Королевої «Предок» (Київ, «Дніпро», 1991) — фактично перше знайомство сучасного читача з цією самобутньою письменницею, адже за радянський період не видано жодного твору Н. Королевої (1888—1966). Дочка сполонізованого графа - українця та іспанки із старовинного роду, Кармен - Альфонса - Фернанда - Естрельї - Наталена прийшла в українську літературу завдяки чоловікові—українському письменнику Василю Короліву-Старому, який уже в зрілому віці прищепив дружині любов до України, її історії. Письменниця навчалася у Києві в Інституті шляхетних дівчат, закінчила Петербурзький археологічний інститут, Петербурзьку мистецьку академію, працювала у французькому Михайлівському театрі. Н. Королева цікавилася старовиною, зокрема єгиптологією, брала участь в археологічних розкопках Помпей і в Єгипті.

Письменниця, за винятком «Легенд старокиївських», не зачіпала української історії, вона писала твори на світові теми, але в своїх історичних оповіданнях і повістях прагнула показати зв'язок стародавньої Скіфії, Русі - України з античним і середньовічним світом. Н. Королева внесла в українську прозу нові теми, наблизивши нашу літературу до загальноєвропейського контексту. Не всі сучасники хвалили її праці, критикували за неукраїнську тематику, нетрадиційну манеру викладу. А письменниця ніколи не входила до жодної партії, школи, вона прагнула осягнути загальнолюдські ідеали, вільно володіла вісьмома європейськими мовами, була людиною енциклопедичних знань і своїм інтелектом піднялася над вузькопартійними обмеженнями свого часу.

До збірки ввійшли історичні повісті «Сон тіні» та «Предок», повість з середньовіччя «1313» та старокиївські легенди.

Юліана ШЕВЧУК.

Хроніка

ІНІЦІАТИВНИМ — ЗАХИСТ

У столичній області республіки більш як 250 наукових і виробничих кооперативів, підприємств (до речі, 80 відсотків з них — малі) створили свій обком профспілки. Отож, щоб в умовах ринку соціально і з правової точки зору захистити ініціативних (саме так сьогодні влучним словом називають кооператорів), днями в Києві відбувся пленум обкому профспілки.

Він проходив з участю таких же обкомів профспілок, що вже створені в Одесі, Харкові, Львові, Дніпродзержинську та в інших містах України.

Володимир РУБЧАК.

Фоторепліка

КИМ І ЧИМ ПИШАЄТЬСЯ РАЙОН?

Тут був сквер.

У змішаному лісі співали пташки, турботливі мами прогулювали дітей. Словом, був собі затишний куточок природи, затиснутий вулицею Василя Сурикова та Повітрофлотським проспектом, що в Залізничному районі Києва.

Потім був чийсь наказ. Прийшли люди в комбінезонах, вирубали дерева, землю залили бетоном, спорудили агітаційні стенди. Хтозна, можливо, вплинуло сусідство магазину «Плакат», але сквер перетворився на демонстрацію його продукції. Та щоразу, проходячи мимо, бачу: переможці соцзмагання кудись ділися зі стендів, дошка пошани «Ними пишається район» ніби прошита кулями. Натомість стали з'являтися недвозначні написи, які час від часу зафарбовуються.

А скільки їх, таких «агітмайданчиків» по місту!

Вячеслав ПУШКАРЬОВ.
Фото автора.

СЛАВА І...

Є ТАКА категорія людей: за що б вони не бралися — все у них виходить. Причому, з найскладнішими навіть проблемами вони справляються якось легко, невимушено, ніби граючись.

Саме до таких належить Славко Шпинда.

...Я називаю по п'ять цифр із тридцяти шести у будь-яких комбінаціях, а Слава, взявши свій чаклунський зошит, перевіряє. Ми граємо у «Спортлото» — умовно, звичайно. І що ж виходить? А виходить те, що я, граючи за розробленою Славком системою, ні разу не програю.

Хоча знаю, що грати з державою в азартні ігри дуже небезпечно, після теоретичного опрацювання вищеназваної системи все ж вирішив ризикнути. Створили ми команду з п'яти чоловік, бо треба заповнити аж 2240 карток. Багато, звичайно, майже на 1500 карбованців, але такої кількості вимагає «система». Щоб не прогоріти...

Я повірив Славі скоріше не тому, що він мене переконав своєю умовною грою. Я знав і знаю, що він, коли за щось береться, то не тратить часу на роздуми — вийде чи ні. Захопився у дитинстві гітарою — і став музикантом, грає в оркестрі.

Характер...

Так би мов... хобі — техні... Шпинди. А... річному віц... міні-мопеді, ... зробленому ... помогою ста... сика і сусід... за Славою х...

Кілька ро... на громадсь... крив гурток ... чості при ... мікрорайоні ... перейшли у ... приміщення ... ювати, окр... міні-карти, ... дорожнього ... дитяче авт... хідні деталі ... талобрухті, ... лищах. Ск... двигунами ... гроші. А д... дому батьк...

І ось ми ... початку на... серед інших... слово «спо... Шпинда по... жавою у ц... не просто ... впевнено, н... ший його «... склав 1130 ... ді він влучи... і 40 «трійо...

Той, хто... «Спортлото»...

онно

протилеж-
а і нама-
до приміі-
ціонери
д і через
ися заспо-
відповідь
полетіли
ровно 1,
арламент-
упа «піді-
кинулася
ього лан-
змопівців
астосував
остудити»

, праців-
ЗС О. По-
міліціоне-
випадках
довідка з
ніхто за
адкладів
ання газу

міліції, а
шевський
«розібра-
очні вис-
ано.

АЧКО.

Зверніть увагу

У ДРУЖИННИКИ ЗА КОНКУРСОМ

Недавно при Львівському міськвиконкомі створено управління охорони громадського порядку добровільними народними дружинами.

Ці дружини — прообраз майбутньої муніципальної міліції. Відбір у нові формування буде проводитися на конкурсних засадах. До кандидатів досить незвичні вимоги: львівська прописка, вік — не старше 35 років, зріст — не менше 178 см, середня освіта, хороша фізична підготовка, направлення з місця роботи, а також вільне володіння українською мовою.

Розробляється й спеціальна форма одягу.

Андрій БОЄЧКО,
спеціальний кореспондент «Голосу України».
Львів.

А чому ні!

РЕАБІЛІТАЦІЯ «КОЗЛА»

Всі любили на Дніпропетровському агрегатному заводі грати в доміно під час перерви. Та ставлення до любителів «забивати козла» було дещо упередженим. От і вирішили тут під час проведення традиційної спартакіади провести чемпіонат доміношників. До міжцехового фіналу пробилися двадцять дев'ять команд. Запеклість боротьби підігрівали чутки, що переможців чекають спеціально виготовлені пилососи «Ракета», а потім загорили і про поїздку в Японію... Призи були скромніші, але — за повноправний вид спорту.

Інформаційне агентство «Євро-ІКС».

Знай наших

ЦЕНТР Є ЦЕНТР

Черкаси, як відомо, знаходяться в центрі України. І, природно, прагнуть бути центром не лише географічним, а й культурним. А смак у черкащан є. Нещодавно тут тепло приймали Львівський естрадний театр «Не журись!», причому спроби деяких ідеологів зірвати гастролі не увінчалися успіхом. А ще у Черкасах почав виходити солідний етнографічний журнал «Родовід». Редагує його чарівна журналістка Ліда Лихач. А ще у Черкасах є творчо-виробниче об'єднання «Кобзар». Воно починає створювати Український національний музей воскових фігур.

Христофор ГРУША.
Черкаси.

Хроніка

ІНІЦІАТИВНИМ — ЗАХИСТ

У столичній області республіки більш як 250 наукових і виробничих кооперативів, підприємств (до речі, 80 відсотків з них — малі) створили свій обком профспілки. Отож, щоб в умовах ринку соціально і з правової точки зору захистити ініціативних (саме так сьогодні влучним словом називають кооператорів), днями в Києві відбувся пленум обкому профспілки.

Він проходив з участю таких же обкомів профспілок, що вже створені в Одесі, Харкові, Львові, Дніпродзержинську та в інших містах України.

Володимир РУБЧАК.

Чорнобиль

«КОНВЕРТ — МОНЕТА — МАРКА»

У штаб-квартирі ЮНЕСКО в Парижі відбулася презентація пам'ятного набору «конверт — монета — марка», випущеного у зв'язку з п'ятою річницею чорнобильської катастрофи. Прибутки від продажу цього набору підуть на фінансування програми «ЮНЕСКО — Чорнобиль».

На урочистій церемонії були присутні представник генерального директора ЮНЕСКО Б. Айдара, постійні представники СРСР, УРСР та БРСР при ЮНЕСКО Р. Ломейко. Скофенко, В. ...лбасін, делегація радянських працівників пошти, яку очолював заступник міністра зв'язку України В. Боярчук, вчені, громадські діячі, журналісти.

За словами Б. Айдара, ініціатива продажу пам'ятних конвертів всебічно підтримується ЮНЕСКО і, безсумнівно, сприятиме надходженню коштів для забезпечення спеціальної програми «ЮНЕСКО — Чорнобиль».

Пам'ятні комплекти — результат співробітництва Франції, ФРН, СРСР, БРСР та УРСР, відзначив В. Ломейко. Він підкреслив, що після ... презентації пам'ят... медалей ...ра Кардена нинішня акція стала черговою конкретною ... рисною справою. «Беручи участь у ... акції, — ...зав В. Ломе... — тися... в різних країнах ... свій внесок у святу справу міжнародної солідарності із спільною людською бідою».

Учасники презентації підписали протокол про безвідплатну передачу ЮНЕСКО для продажу у фонд програми 200 тисяч радянських поштових пам'ятних марок, випущених до п'ятої річниці чорнобильської аварії, і 20 тисяч пам'ятних конвертів.

Прес-центр МЗС УРСР.

Уїк-енд, тобто вихідні

● Для настрою

СПЕЦІАЛІСТАМ ВИДНІШЕ

Досить необачно помиляються ті, хто вважає, що на ділове спілкування не впливає, якої ви статі, — гадає психолог Є. Собчик, директор фірми «Пігмаліон». Він відкрив школу жіночої чарівності. На будь-якій роботі чоловік реагує на співробітницю передусім, як на жінку, а потім як на ділового партнера. Якщо розраховуєте на успіх у бізнесі, політиці чи в будь-якій іншій сфері діяльності, не бійтеся бути привабливою, чарівною.

Інформація ця тим цінніша, що вміщує її журнал «Наука и религия». Тож будемо сподіватися, що таку думку (про всесильність жіночої чарівності) поділяють як науковці, так і... служителі культу. Як кажуть, Боже, помагай!

● Сьогодні і... завжди

ЗАЛЕЖИТЬ ВІД НАС

Продовжимо попередню тему. Це дуже важливо.

Сьогодні субота. Страшно покидати тепле ліжко, як згадаєш, що там чекає. Город... Магазини... Прання, прибирання. А діти! Чоловік... О Боже! До пенсії ще досить далеко. Телевізор хоч не вмикай — усе, як з льодового бойовиська. То що — втопитися? Повіситись? Е-е-е, ні, вибачте, ще не все втрачено.

Який буде сьогоднішній день, залежить від нас самих.

Подивіться довкола — день чудовий! А те, що вдома безладдя, не робіть культу з порядку. Командно-адміністративна система в хаті — це жах! Досить її довкола. Тому найперше. Дайте собі просту установку: **я все можу, все встигну зробити.** При цьому будьте передусім жінкою. Ну, трошки спізнилася. Ну, молоко пригоріло, кава збігла... Бог з ними, з цими дрібницями. Хоч сьогодні й не 8 Березня, та все одно без зайвої скромності (скільки можна!) затямте: я — жінка, центр свого маленького Всесвіту — сім'ї, на мені все тримається і від мене все залежить.

Найголовніша заповідь на сьогодні й надалі:

Сили треба берегти!

Усміхніться, забудьте чоловікові вчорашнє, пригорніться лагідно до дитини, сусідці зробіть комплімент. Який прекрасний день! Боже, як добре, що я живу! Вперед!

● Світ речей

КАБЛУЧКА

Найперша роль каблучки, персня, як свідчать факти з історії, — ознака влади, а не предмет прикраси. І в наші дні ця функція каблучки не забута. Згадаймо перстень Папи Римського із зображенням рибалки, а також аметистові каблучки, атрибути кардиналів та єпископів. Навіть обручальні персні, обручки, скоріш за все — символ взаєм... ності подружжя.

Втім, вже у древності з'являю... ки-прикраси. З однаковим задо... носять чоловіки, жінки, діти. М... прикрашені гравіруванням, напи... гійні теми. Одночасно були й ... лені коштовним камінням. Як з... міння за середньовічними уявл... пов'язані з життям людини.

Найкращим і найкоштовнішим ... каблучки наприкінці XIX ст. був ... діамант.

Про властивості коштовних ка... ково розповімо окремо.

● Малий лексичний словник

А тепер про дещо призабуті сл... вже й у мовній коморі, та варто... від пилу, і вони починають зву... мо. Наші провідники — Борис Г... гій Іваницький, Федір Шумлянсь...

ОРЕНДА

Аренда — російською мовою... раїнський словник С. Іваницько... лянського дає такі відповідники... мовою: 1) **оренда, посесія;** 2) ... землю). Що означає оренда, ... А посесія? Б. Грінченко так тлум... во: **оренда, орендне володіння** ... **орендатор. Рата** — термін оплат... стина орендної плати, що прий... даний термін. **Ратами виплачув...** вати частинами. **Розкласти плату** ... поділити сплату на відомі (за ... терміни. **Суха рата** — орендна ... жайний рік.

Чинш — плата за користува... **Чиншувати** — платити чинш.

● Варто знати

ЯК КРАЩЕ СТАВИТИ ...

Індійські вчені після серйоз... ментів дійшли цікавих висново... ти глибоким і спокійним сном... шись, почуватися бадьоро, н... вильно поставити ліжко. А са... треба головою на схід. Спеціал... чали вплив магнітного поля ... рин і людей, помітили, що, ко... час сну орієнтована на північь... ться апатія, кволість, уповіль...

● Примхи природи

АСТРОГЕОФІЗИЧНИЙ ...

З п'ятниці на суботу настає ... получний день. Композиція 26—... молодик, Місяць у квадратурі ... можливі вияви психічної нестій... стреси. Вірогідні тенденції до ... в умовах глибоких депресій — ... ства.

Треба знову ж таки більше бу... му повітрі, посилено займатися ... цею, слухати гарну музику, бут...

На уїк-енд...
Людмила БА...

...кня

...А КОРОЛЕВА

...Петербур... інсти... мистець... ...вала у ...хайлівсь... ...ролева ці... ...во, зокре... ...брала ...чних роз... ...Єгипті. ...винятком ...ських», не ... історії, ...а світові ...сторичних ...стях прагс... ...ок старо... ... - Украї... ...редньовіч... ...олева вне... ...прозу нові ...нашу літе...ратуру до загальноєвропейського контексту. Не всі сучасники хвалили її праці, критикували за неукраїнську тематику, нетрадиційну манеру викладу. А письменниця ніколи не входила до жодної партії, школи, вона прагнула осягнути загальнолюдські ідеали, вільно володіла всьома європейськими мовами, була людиною енциклопедичних знань і своїм інтелектом піднялася над вузькопартійними обмеженнями свого часу.

До збірки ввійшли історичні повісті «Сон тіні» та «Предок», повість з середньовічча «1313» та старокиївські легенди.

Юліана ШЕВЧУК.

Фотореплiка

КИМ І ЧИМ ПИШАЄТЬСЯ РАЙОН?

Тут був сквер.

У змішаному лісі співали пташки, турботливі мами прогулювали дітей. Словом, був собі затишний куточок природи, затиснутий вулицею Василя Сурикова та Повітрофлотським проспектом, що в Залізничному районі Києва.

Потім був чийсь наказ. Прийшли люди в комбінезонах, вирубали дерева, землю залили бетоном, спорудили агітаційні стенди. Хтозна, можливо, вплинуло сусідство магазину «Плакат», але сквер перетворився на демонстрацію його продукції. Та щоразу, проходячи мимо, бачу: переможці соцзмагання кудись ділися зі стендів, дошка пошани «Ними пишається район» ніби прошита кулями. Натомість стали з'являтися недвозначні написи, які час від часу зафарбовуються.

А скільки їх, таких «агітмайданчиків» по місту!

Вячеслав ПУШКАРЬОВ.
Фото автора.

СЛАВА І ДЕРЖАВА

Характерники

Є ТАКА категорія людей: за що б вони не бралися — все у них виходить. Причому, з найскладнішими навіть проблемами вони справляються якось легко, невимушено, ніби граючись.

Саме до таких належить Славко Шпинда.

...Я називаю по п'ять цифр із тридцяти шести у будьяких комбінаціях, а Слава, взявши свій чаклунський зошит, перевіряє. Ми граємо у «Спортлото» — умовно, звичайно. І що ж виходить? А виходить те, що я, граючи за розробленою Славком системою, ні разу не програю.

Хоча знаю, що грати з державою в азартні ігри дуже небезпечно, після теоретичного опрацювання вищеназваної системи все ж вирішив ризикнути. Створили ми команду з п'яти чоловік, бо треба заповнити аж 2240 карток. Багато, звичайно, майже на 1500 карбованців, але такої кількості вимагає «система». Щоб не прогоріти...

Я повірив Славі скоріше не тому, що він мене переконав оцією умовною грою. Я знав і знаю, що він, коли за щось береться, то не тратить часу на роздуми — вийде чи ні. Захопився у дитинстві гітарою — і став музикантом, грає в оркестрі. Так би мовити, протилежне хобі — техніка. Син Слави Шпинди, Альошка, у трирічному віці вже гасав на міні-мопеді, власноручно зробленому батьком. З допомогою старшого сина Стасика і сусідських дітей, котрі за Славою ходять юрбою.

Кілька років тому Слава на громадських засадах відкрив гурток технічної творчості при клубі «Орля» у мікрорайоні хіміків. Згодом перейшли у більш пристойне приміщення і стали конструювати, окрім міні-мопедів, міні-карти, вивчати правила дорожнього руху, будувати дитяче автомістечко. Необхідні деталі знаходили у металобрухті, на міських звалищах. Складніше було з двигунами — тут потрібні гроші. А де їх взяти молодому батькові двох дітей?

І ось ми повертаємося до початку нашої розповіді, де серед інших було сказане слово «спортлото». Слава Шпинда почав грати з державою у цю азартну гру. І не просто так собі грати, а впевнено, на виграш. І перший його «чистий» здобуток склав 1130 карбованців. Тоді він влучив у 5 «четвірок» і 40 «трійок».

Той, хто постійно грає у «Спортлото», знає: випадково такого не буває. Працювала «система» — на один квадрат і на парні числа. Виграші траплялися регулярно, можна було щось урвати й на моторчики та деталі. За цією першою Славиною системою інженер з об'єднання «Азот» виграв, між іншим, десять тисяч карбованців.

Тепер — нова система. Квадратів уже — 14, а цифр — безліч. Ото сидимо й заокреслюємо картки. Скинулися по 268 карбованців і 60 копійок. Ми повірили у Славин зошит (автор, до речі, теж у компанії). Кого зацікавить результат нашої «авантюри», нехай звертаються — ми повідомимо, Слава дозволив.

...А технічний гурток, на жаль, вже не працює — Слава одержав нову квартиру, в іншому мікрорайоні. Але сподіваюся, що і там у нього знайдуться юні помічники, адже там аж три середні школи — двадцять, двадцять шоста і двадцять сьома.

...Коли закінчував оцей матеріал, подзвонили друзі: є, мовляв, новий зошит у Слави — задіяно вісімнадцять квадратів. Гарантує «п'ятірку» у «Спортлото» 5 з 36. Не знаю, як хто, а я нову систему перевірю.

Валерій ДРОБИШЕВ,
журналіст.
Ровно.

Спо...

УСІМ — ...

Фут...

Друга...

Цього матчу в Івано-Франківську очікували з особливим нетерпінням, бо саме «Полісся» вважається одним з головних претендентів на підвищення в класі. Та таку ж мету поставили перед «Прикарпаттям» прихильники цього клубу.

Варто сказати, що тренери не гаяли часу під час міжсезоння. Вони зв'язалися з багатьма вихованцями прикарпатського футболу, які захищали на той час кольори інших команд. З Шепетівки до Івано-Франківська було запрошено Григорчука, з Білої Церкви — Русанівського, з Ужгорода — Романчука, з Коломиї — Стасіва.

Вони помітно посилили «Прикарпаття», яке після п'яти матчів очолило турнірну таблицю. А ма... сям» розпочав... ванки. На трет... хисник Лахм... штрафний уд... гостей помилив... нився в сітці. ... рез одинадцят... кращий бомбар... рян Шишков ... сторожів і зрі... Та це був ос... «Полісся». Дру... йшов з перевага... Спершу Григор... кінці матчу Са... м'ячу. 3:1.

Керівники ... тя», яке пові... М. Гнатишин,...

З ПОТОКУ ПОВІДОМЛ...

Хокей. Чемпіонат світу. Швеція — ЧСФР — 2:1, Фінляндія — Німеччина — 6:0, СРСР — Канада — 5:3, Швейцарія — США — 2:4.

Футбол. Чемпіонат СРСР, вища ліга. «Шахтар» — «Чорноморець» — 2:2. Голи у господарів забили: Леонов (30), Кобозєв ... — Савельєв ... (86, з пенальті) ...

Перша ліга. ... «Локомотив» ... бахор» — «Ш... «Таврія» — ... 2:1, «Тілігул» ... 1:1, «Динамо» ... — «Пардаугав...

Голос України

РТ—
АРКА»

ри ЮНЕС-
булася пре-
о набору
ета — мар-
у зв'язку з
чорнобиль-
Прибутки
о набору пі-
вання про-
О — Чорно-

церемонії
представник
директора
дара, постій-
ник СРСР,
при ЮНЕС-
йко. Ско-
В. лба-
радянських
ку очо-
міністра
В. Боярчук,
діячі, жур-

Айдара, іні-
пам'ятних
но підтри-
О і, безсум-
надходжен-
забезпечення
рами «ЮНЕ-
иль».
лекти — ре-
робітництва
РСР, БРСР
В. Ло-
реслив, що
презе...
алей ...ра
акція стала
ретною ко-
о. «Беручи
... сказав
ися ...
... зробить
у справу
ідарності із
ою бідою».
презентації
ол про без-
у ЮНЕС-
у фонд про-
радянських
марок,
итої річниці
варії, і 20
конвертів.

С УРСР.

Уїк-енд, тобто вихідні

● Для настрою

СПЕЦІАЛІСТАМ ВИДНІШЕ

Досить необачно помиляються ті, хто вважає, що на ділове спілкування не впливає, якої ви статі, — гадає психолог Є. Собчик, директор фірми «Пігмаліон». Він відкрив школу жіночої чарівності. На будь-якій роботі чоловік реагує на співробітницю передусім, як на жінку, а потім як на ділового партнера. Якщо розраховуєте на успіх у бізнесі, політиці чи в будь-якій іншій сфері діяльності, не бійтеся бути привабливою, чарівною.

Інформація ця тим цінніша, що вміщує її журнал «Наука и религия». Тож будемо сподіватися, що таку думку (про всесильність жіночої чарівності) поділяють як науковці, так і... служителі культу. Як кажуть, Боже, помагай!

● Сьогодні і... завжди

ЗАЛЕЖИТЬ ВІД НАС

Продовжимо попередню тему. Це дуже важливо.

Сьогодні субота. Страшно покидати тепле ліжко, як згадаєш, що там чекає. Город... Магазини... Прання, прибирання. А діти! Чоловік... О Боже! До пенсії ще досить далеко. Телевізор хоч не вмикай — усе, як з льодового бойовиська. То що — втопитися? Повіситись? Е-е-е, ні, вибачте, ще не все втрачено.

Який буде сьогоднішній день, залежить від нас самих.

Подивіться довкола — день чудовий! А те, що вдома безладдя, не робіть культу з порядку. Командно-адміністративна система в хаті — це жах! Досить її довкола. Тому найперше. Дайте собі просту установку: **я все можу, все встигну зробити.** При цьому будьте передусім жінкою. Ну, трошки спізнилася. Ну, молоко пригоріло, кава збігла... Бог з ними, з цими дрібницями. Хоч сьогодні й не 8 Березня, та все одно без зайвої скромності (скільки можна!) затямте: я — жінка, центр свого маленького Всесвіту — сім'ї, на мені все тримається і від мене все залежить.

Найголовніша заповідь на сьогодні й надалі:

Сили треба берегти!

Усміхніться, забудьте чоловікові вчорашнє, пригорніться лагідно до дитини, сусідці зробіть комплімент. Який прекрасний день! Боже, як добре, що я живу! Вперед!

● Світ речей

КАБЛУЧКА

Найперша роль каблучки, персня, як свідчать факти з історії, — ознака влади, а не предмет прикраси. І в наші дні ця функція каблучки не забута. Згадаймо перстень Папи Римського із зображенням рибалки, а також аметистові каблучки, атрибути кардиналів та єпископів. Навіть обручальні персні, обручки, скоріш за все — символ взаємної приналежності подружжя.

Втім, вже у древності з'являються й каблучки-прикраси. З однаковим задоволенням їх носять чоловіки, жінки, діти. Металеві персні прикрашені гравіруванням, написами на релігійні теми. Одночасно були й персні, оздоблені коштовним камінням. Як зірки, так і каміння за середньовічними уявленнями тісно пов'язані з життям людини.

Найкращим і найкоштовнішим каменем для каблучки наприкінці XIX ст. був «солітер», великий діамант.

Про властивості коштовних каменів обов'язково розповімо окремо.

● Малий лексичний словник

А тепер про дещо призабуті слова. Хоч вони вже й у мовній коморі, та варто їх відчистити від пилу, і вони почнуть звучати пам'яттю поколінь. Що може бути мудрішим? Послухаймо. Наші провідники — Борис Грінченко, Сергій Іваницький, Федір Шумлянський.

ОРЕНДА

Аренда — російською мовою. Російсько-український словник С. Іваницького і Ф. Шумлянського дає такі відповідники українською мовою: 1) **оренда, посесія; 2) рата, чинш** (за землю). Що означає оренда, майже відомо. А посесія? Б. Грінченко так тлумачить це слово: **оренда, орендне володіння; посесор — орендатор. Рата** — термін оплати, а також частина орендної плати, що припадає саме на даний термін. **Ратами виплачувати** — сплачувати частинами. **Розкласти плату на рати** — розподілити сплату на відомі (за домовленістю) терміни. **Суха рата** — орендна плата в неврожайний рік.

Чинш — плата за користування землею. **Чиншувати** — платити чинш.

● Варто знати

ЯК КРАЩЕ СТАВИТИ ЛІЖКО!

Індійські вчені після серйозних експериментів дійшли цікавих висновків. Щоб спати глибоким і спокійним сном, а, прокинувшись, почуватися бадьоро, необхідно правильно поставити ліжко. А саме — лягати треба головою на схід. Спеціалісти, які вивчали вплив магнітного поля Землі на тварин і людей, помітили, що, коли голова під час сну орієнтована на північ, спостерігаються апатія, кволість, уповільнена реакція.

● Примхи природи

АСТРОГЕОФІЗИЧНИЙ ПРОГНОЗ

З п'ятниці на суботу настає не дуже благополучний день. Композиція 26—27 квітня — це молодик, Місяць у квадратурі до Марса. Тож можливі вияви психічної нестійкості, а також стреси. Вірогідні тенденції до агресивності, а в умовах глибоких депресій — аж до самовбивства.

Треба знову ж таки більше бувати на свіжому повітрі, посилено займатися фізичною працею, слухати гарну музику, бути на природі.

На уїк-енді чергувала
Людмила БАРАНЕВИЧ.

Факт і коментар

МРІЯ ПРО ДИВО-ОСТРІВ

Уявіть собі таке: ви підпливаєте на теплоході до Одеси — і вас зустрічають не довгі «хоботи» портальних кранів, не темні корпуси судноремонтних заводів, як нині, а різнокольоровий диво-острів, що нагадує за своєю формою величезну морську перлину, яка вирнула раптом з пінястих хвиль та й застигла навіки.

Скажете: що за химера? Ні, не химера, а мрія цілком серйозних і компетентних людей, до того ж — втілена в проект. Саме цьому проекту Державний комітет з архітектури й містобудування при Держбуді СРСР присудив перше місце у всесоюзному конкурсі на кращу забудову центральної частини Одеси. Переможцем став авторський колектив одеситів, у складі якого головний архітектор міста В. Глазирін та ряд провідних спеціалістів «Одесцивільпроекту».

Винесено на 300 метрів від берега в Чорне море намивний диво-острів (його діаметр — 600 метрів), де планується розмістити центр міжнародного туризму, човнові станції, оригінальні «сценічні майданчики» на воді,— то лише фрагмент проекту. Він передбачає також реставрацію в старій частині міста пам'ятників історії та культури, спорудження житлових будинків, які б вписалися в традиційну тутешню архітектуру (її основи закладено майже 200 літ тому), виділення ділового центру й торговельних, культурно-видовищних та спортивних зон, парків.

Проект пропонується втілювати в життя у ході реалізації генерального плану розвитку міста, затвердженого Радою Міністрів УРСР.

**Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент
«Голосу України».**
Одеса.

Навколомистецькі новини

ТАКОГО ЩЕ НЕ БУЛО

За неперевіреними, але дуже спокусливими, даними, у Київському російському драматичному театрі імені Лесі Українки тихенько готується неординарна подія. Молодий (що не завадило йому стати європейською знаменитістю) київський режисер Валерій Жолдак ставить тут шекспірівську трагедію «Король Лір». У головній ролі — також молодий і також знаменитий актор Богдан Бенюк із столичного театру імені Франка. Сценографію готує великий театральний художник сучасності Данило Лідер з п'ятьма своїми учнями. Вистава йтиме одночасно англійською, українською та російською мовами.

Марко МОВЧОК.
На фото Миколи Максимова — актор Богдан Бенюк.

ДЕРЖАВА

протилежне
Син Слави
ка, у три-
гасав на
ласноручно
ом. З до-
сина Ста-
дітей, котрі
юрбою.
ому Слава
асадах від-
ічної твор-
«Орля» у
ів. Згодом
пристойне
конструк-
ні-мопедів,
правила
будувати
чко. Необ-
дили у ме-
ських зва-
було з
потрібні
зяти моло-
х дітей?
гаємося до
повіді, де
о сказане
». Слава
з дер-
тну гру. І
грати, а
ш. І пер-
здобуток
ванців. То-
«четвірок»

но грає у
у випадко-

во такого не буває. Працювала «система» — на один квадрат і на парні числа. Виграші траплялися регулярно, можна було щось увірвати й на моторчики та деталі. За цією першою Славиною системою інженер з об'єднання «Азот» виграв, між іншим, десять тисяч карбованців.

Тепер — нова система. Квадратів уже — 14, а цифр — безліч. Ото сидимо й закреслюємо картки. Скинулися по 268 карбованців і 60 копійок. Ми повірили у Славин зошит (автор, до речі, теж у компанії). Кого зацікавить результат нашої «авантюри», нехай звертаються — ми повідомимо, Слава дозволив.

...А технічний гурток, на жаль, вже не працює — Слава одержав нову квартиру, в іншому мікрорайоні. Але сподіваюся, що і там у нього знайдуться юні помічники, адже там аж три середні школи — двадцята, двадцять шоста і двадцять сьома.

...Коли закінчував оцей матеріал, подзвонили друзі: є, мовляв, новий зошит у Слави — задіяно вісімнадцять квадратів. Гарантує «п'ятірку» у «Спортлото» 5 з 36. Не знаю, як хто, а я нову систему перевірю.

**Валерій ДРОБИШЕВ,
журналіст.**
Ровно.

Спорт

УСІМ —... П'ЯТІРКИ!

Футбол.

Друга ліга

Цього матчу в Івано-Франківську очікували з особливим нетерпінням, бо саме «Полісся» вважається одним з головних претендентів на підвищення в класі. Та таку ж мету поставили перед «Прикарпаттям» прихильники цього клубу.

Варто сказати, що тренери не гаяли часу під час міжсезоння. Вони зв'язалися з багатьма вихованцями прикарпатського футболу, які захищали на той час кольори інших команд. З Шепетівки до Івано-Франківська було запрошено Григорчука, з Білої Церкви — Русанівського, з Ужгорода — Романчука, з Коломиї — Стасіва.

Вони помітно посилили «Прикарпаття», яке після п'яти матчів очолило турнірну таблицю. А матч з «Поліссям» розпочався з несподіванки. На третій хвилині захисник Лахмай виконав штрафний удар. Голкіпер гостей помилився, і м'яч опинився в сітці. Щоправда, через одинадцять хвилин найкращий бомбардир житомирян Шишков обіграв своїх сторожів і зрівняв рахунок. Та це був останній успіх «Полісся». Другий тайм пройшов з перевагою господарів. Спершу Григорчук, а наприкінці матчу Савка забили по м'ячу. 3:1.

Керівники «Прикарпаття», як повідомив тренер М. Гнатишин, виставили своїм підопічним за гру самі «п'ятірки».

Результати інших матчів туру: «Кривбас» — «Зірка» — 2:0, «Маяк» (Очаків) — «Дніпро» — 0:0, «Закарпаття» — «Динамо» — 2:0, «Карпати» — СКА — 2:2, «Шахтар» — «Маяк» (Харків) — 3:1, «Сталь» — «Хімік» — 1:1, «Кристал» — «Автомобіліст» — 2:1, «Колос» — «Десна» — 1:0, «Приладист» — «Поділля» — 1:0, «Стахановець» — «Темп» — 0:2, «Нафтовик» — «Авангард» — 2:0.

Лідирує «Прикарпаття» — 11 очок, по 10 — у «Закарпаття», «Колоса», по 9 — у «Кривбаса», «Кристала», «Приладиста».

Ігри сьомого туру пройдуть 4 травня.

Ярослав СЕРГІЄНКО.

З ПОТОКУ ПОВІДОМЛЕНЬ

Хокей. Чемпіонат світу. Швеція — ЧСФР — 2:1, Фінляндія — Німеччина — 6:0, СРСР — Канада — 5:3, Швейцарія — США — 2:4.

Футбол. Чемпіонат СРСР, вища ліга. «Шахтар» — «Чорноморець» — 2:2. Голи у господарів забили: Леонов (30), Кобозєв (64); у гостей — Савельєв (66), Гецько (86, з пенальті).

Перша ліга. «Нафтовик» — «Локомотив» — 1:0, «Новбахор» — «Шинник» — 2:0, «Таврія» — «Кайрат» — 2:1, «Тілігул» — «Ротор» — 1:1, «Динамо» (Ставрополь) — «Пардаугава» — 3:0, «Котайк» — «Зеніт» — 1:1, «Факел» — «Нефтчі» — 0:0, «Текстильник» — «Динамо» (Сухумі) — 2:0.

Баскетбол. Чемпіонат СРСР. Чоловічі команди. Серія «плей-офф». 1—4 місця. ВЕФ (Рига) — «Калев» (Таллінн) — 94:57, ЦСКА — «Спартак» (Ленінград) — 98:97. 5—8 місця. СКА (Київ) — «Будівельник» (Київ) — 71:62.

Знахідки

КОСМІЧНЕ ЯЙЦЕ

Під час будівельних робіт на Херсонському заводі імені Комінтерну працівники звернули увагу на жовтуватий предмет, виглядом і розміром схожий на куряче яйце. Воно мирно сиділо у гнізді — на місці перелому каменя.

«Яйце» із металевим блиском настільки тверде, що й напилок його не бере. При уважнішому розгляді «шкаралупи» помітні її кристалічні структури.

На думку місцевих науковців, камінь зберігає космічну таємницю. Є припущення, що це якийсь незвичайний метеорит, котрий упав у крейдяне відкладення мільйони років тому. Дослідженням знахідки займаються спеціалісти.

**Іван КАЛИНИЧЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».**
Херсон.

ПОГОДА

27 та 28 квітня на Україні істотних опадів не передбачається. Лише в західних областях завтра невеликі дощі. Вітер змінних напрямків, 3—8 метрів за секунду. Температура сьогодні вдень 8—14, 28 квітня вночі 3—8 градусів тепла. Вдень 12—18 тепла.

По Києву та області сьогодні вдень істотних опадів не передбачається. Вітер слабкий. Температура 9—14 градусів тепла.

Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки

ПРО ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ЗАХИЩЕНОСТІ ІНВАЛІДІВ В УКРАЇНСЬКІЙ РСР

Цей Закон визначає основи соціальної захищеності інвалідів в Українській РСР і гарантує їм рівні з усіма іншими громадянами можливості для участі в економічній, політичній і соціальній сферах життя суспільства, створення необхідних умов, які дають можливість інвалідам вести повноцінний спосіб життя згідно з індивідуальними здібностями і інтересами.

І. Загальні положення

Стаття 1. Інваліди в Українській РСР володіють усією повнотою соціально-економічних, політичних, особистих прав і свобод, закріплених Конституцією Української РСР та іншими законодавчими актами.

Республіканські і місцеві органи влади та управління, підприємства, установи і організації (незалежно від форм власності і господарювання) залучають представників громадських організацій інвалідів до підготовки рішень, що стосуються інтересів інвалідів.

Дискримінація інвалідів забороняється і переслідується Законом.

Стаття 2. Інвалідом є особа зі стійким розладом функцій організму, зумовленим захворюванням, наслідком травм або з уродженими дефектами, що призводить до обмеження життєдіяльності, до необхідності в соціальній допомозі і захисті.

Стаття 3. Інвалідність як міра втрати здоров'я визначається шляхом експертного обстеження в органах медико-соціальної експертизи Міністерства охорони здоров'я Української РСР.

Положення про медико-соціальну експертизу затверджується Радою Міністрів Української РСР з урахуванням думок громадських організацій інвалідів в особі їх республіканських органів.

Стаття 4. Діяльність держави щодо інвалідів виявляється у створенні правових, економічних, політичних, соціально-побутових і соціально-психологічних умов для задоволення їх потреб у відновленні здоров'я, матеріальному забезпеченні, посильній трудовій та громадській діяльності.

Соціальний захист інвалідів з боку держави полягає у наданні грошової допомоги, засобів пересування, протезування, орієнтації і сприйняття інформації, пристосованого житла, у встановленні опіки або стороннього догляду, а також пристосування забудови населених пунктів, громадського транспорту, засобів комунікації і зв'язку до особливостей інвалідів.

Стаття 5. Порядок та умови визначення потреб у зв'язку з інвалідністю встановлюються на підставі висновку медико-соціальної експертизи та з врахуванням здібностей до професійної і побутової діяльності інваліда. Види і обсяги необхідного соціального захисту інваліда надаються у вигляді індивідуальної програми медичної, соціально-трудової реабілітації і адаптації.

Індивідуальна програма реабілітації є обов'язковою для виконання державними органами, підприємствами (об'єднаннями), установами і організаціями.

Стаття 6. Захист прав, свобод і законних інтересів інвалідів забезпечуються в судовому або іншому порядку, встановленому законом.

Громадянин має право в судовому порядку оспорювати рішення органів медико-соціальної експертизи про визнання чи невизнання його інвалідом.

Службові особи та інші громадяни, винні у порушенні прав інвалідів, визначених цим Законом, несуть встановлену законодавством матеріальну, дисциплінарну, адміністративну чи кримінальну відповідальність.

Стаття 7. Законодавство про соціальну захищеність інвалідів в Українській РСР складається з цього Закону та інших актів законодавства, що видаються відповідно до нього.

Місцеві Ради народних депутатів зобов'язані інформувати інвалідів про зміни і доповнення законодавства про соціальну захищеність інвалідів.

ІІ. Державні органи Української РСР, які здійснюють державне управління в галузі забезпечення соціальної захищеності інвалідів

Стаття 8. Державне управління в галузі забезпечення соціальної захищеності інвалідів здійснюється Міністерством соціального забезпечення Української РСР, Міністерством охорони здоров'я Української РСР та місцевими Радами народних депутатів Української РСР.

Представники республіканських громадських організацій інвалідів є членами колегії Міністерства соціального забезпечення Української РСР та Міністерства охорони здоров'я Української РСР.

Стаття 9. Міністерство соціального забезпечення Української РСР спільно з іншими міністерствами і відомствами, місцевими Радами народних депутатів, громадськими організаціями інвалідів здійснює розробку й координацію довгострокових і короткострокових програм по реалізації державної політики щодо інвалідів і контролює їх виконання.

Міністерство соціального забезпечення Української РСР з урахуванням думки громадських організацій інвалідів може входити до Ради Міністрів Української РСР з пропозиціями щодо вдосконалення законодавства з проблем інвалідності, сприяє розвиткові співробітництва державних і громадських організацій з іншими союзними республіками, зарубіжними країнами в галузі соціальної захищеності інвалідів.

Функції Міністерства соціального забезпечення Української РСР визначаються Положенням, що затверджується Радою Міністрів Української РСР.

Стаття 10. Фінансування роботи по соціальній захищеності інвалідів здійснюється фондом Української РСР соціального захисту інвалідів.

Положення про фонд затверджується Радою Міністрів Української РСР з урахуванням думок республіканських громадських організацій інвалідів.

Стаття 11. Бюджет фонду Української РСР соціального захисту інвалідів формується за рахунок коштів республіканського бюджету, благодійних внесків організацій, трудових колективів і громадян, інших надходжень, в тому числі від підприємницької діяльності фонду, що не суперечить чинному законодавству. Місцеві Ради народних депутатів мають право утворювати власні фонди соціальної допомоги інвалідам. Порядок і умови витрачення коштів цих фондів визначаються Радами народних депутатів з урахуванням пропозицій громадських організацій інвалідів.

Кошти таких фондів знаходяться на спеціальному рахунку у банківських установах і вилученню не підлягають.

ІІІ. Громадські організації інвалідів

Стаття 12. Громадські організації інвалідів створюються з метою здійснення заходів по соціальному захисту, соціально-трудовій і медичній реабілітації інвалідів та залучення їх до суспільно корисної діяльності.

Стаття 13. Республіканські і місцеві органи державної влади та управління повинні подавати допомогу і сприяти громадським організаціям інвалідів у їх діяльності.

Стаття 14. Громадські організації інвалідів здійснюють виробничу, господарську, фінансову та іншу діяльність, не заборонену чинним законодавством.

Вся продукція підприємств (об'єднань), установ і організацій громадських організацій інвалідів включається в державне замовлення з повним забезпеченням матеріально-технічними ресурсами. Ці підприємства мають пріоритетне право на придбання сировини, обладнання та транспорту при оптовій торгівлі.

Всі об'єкти капітального будівництва, які зводяться за рахунок коштів громадських організацій інвалідів, у заявленому обсязі включаються в державне замовлення з повним забезпеченням матеріальними ресурсами.

Стаття 15. Громадські організації інвалідів в особі їх республіканських органів мають право законодавчої ініціативи у Верховній Раді Української РСР.

Місцеві органи громадських організацій інвалідів, а також трудові колективи їх підприємств (об'єднань), установ і організацій вправі вносити в місцеві Ради народних депутатів пропозиції з питань соціального захисту інвалідів.

Стаття 16. Порядок створення, діяльності і ліквідації громадських організацій інвалідів регулюється законодавством Української РСР про громадські організації, статутами цих організацій, зареєстрованими у встановленому порядку.

IV. Працевлаштування, освіта і професійна підготовка інвалідів

Стаття 17. З метою реалізації творчих і виробничих здібностей інвалідів та з урахуванням індивідуальних програм реабілітації їм забезпечується право працювати на підприємствах (об'єднаннях), в установах і організаціях із звичайними умовами праці, в цехах і на дільницях, де застосовується праця інвалідів, а також займатися індивідуальною та іншою трудовою діяльністю, яка не заборонена законом.

Відмова в укладенні трудового договору або в просуванні по службі, звільнення за ініціативою адміністрації, переведення інваліда на іншу роботу без його згоди з мотивів інвалідності не допускається, за винятком випадків, коли за висновком медико-соціальної експертизи стан його здоров'я перешкоджає виконанню професійних обов'язків, загрожує здоров'ю і безпеці праці інших осіб, або продовження трудової діяльності чи зміна її характеру та обсягу загрожує погіршенню здоров'я інваліда.

Стаття 18. Працевлаштування інвалідів здійснюється органами Міністерства праці Української РСР, Міністерства соціального забезпечення Української РСР, місцевими Радами народних депутатів, громадськими організаціями інвалідів.

Підбір робочого місця здійснюється переважно на підприємстві, де настала інвалідність, з урахуванням побажань інваліда, наявних у нього професійних навичок і знань, а також рекомендацій медико-соціальної експертизи.

Підприємства (об'єднання), установи і організації (незалежно від форм власності і господарювання), які використовують працю інвалідів, зобов'язані створювати для них умови праці з урахуванням індивідуальних програм реабілітації і забезпечувати інші соціально-економічні гарантії, передбачені чинним законодавством.

Стаття 19. Місцеві Ради народних депутатів спільно з підприємствами (об'єднаннями), установами і організаціями, органами Міністерства праці Української РСР, Міністерства соціального забезпечення Української РСР, громадськими організаціями інвалідів бронюють робочі місця, призначені для працевлаштування інвалідів.

Нормативи робочих місць, призначених для працевлаштування інвалідів, визначаються місцевими Радами народних депутатів залежно від потреб інвалідів, але не нижче п'яти процентів від загальної чисельності працюючих, якщо працює не менш як 20 чоловік.

Стаття 20. Підприємства (об'єднання), установи і організації, які не забезпечують установлених нормативів робочих місць, призначених для працевлаштування інвалідів, відраховують у фонд Української РСР соціального захисту інвалідів кошти для створення таких робочих місць. Розмір відрахування визначається середньостатистичною вартістю робочого місця.

Стаття 21. Держава гарантує інвалідам дошкільне виховання, здобуття освіти на рівні, що відповідає їх здібностям і можливостям.

Дошкільне виховання, навчання інвалідів здійснюється в загальних або спеціальних дошкільних та навчальних закладах.

Професійна підготовка або перепідготовка інвалідів здійснюється з урахуванням медичних показань і протипоказань для наступної трудової діяльності. Вибір форм і методів професійної підготовки провадиться згідно з висновками медико-соціальної експертизи.

При навчанні, професійній підготовці або перепідготовці інвалідів поряд із загальними допускається застосування альтернативних форм навчання.

Обдаровані діти-інваліди мають право на безплатне навчання музики, образотворчого, художньо-прикладного мистецтва у загальних навчальних закладах або спеціальних позашкільних навчальних закладах.

Стаття 22. За інших рівних умов інваліди мають переважне право на зарахування до вищих і середніх спеціальних навчальних закладів.

Під час навчання пенсія і стипендія інвалідам виплачується в повному розмірі.

Стаття 23. Державою визнається мова жестів як засіб міжособового спілкування.

Правовий статус та сфера застосування мови жестів визначаються законодавством Української РСР.

Стаття 24. Після закінчення навчального закладу інвалідам надається право вибору місця роботи з наявних варіантів або надається за їх бажанням право вільного працевлаштування.

При відмові у прийнятті на роботу, ненаданні роботи за спеціальністю інваліду, направленому за розподілом після закінчення навчального закладу, або при недодержанні інших умов трудового договору і законодавства про працю адміністрація підприємства (об'єднання), установи і організації відшкодовує витрати на його проїзд до місця роботи і назад до місця постійного проживання, а також витрати на проїзд супровідника, якщо він є необхідним.

Стаття 25. Адміністрація підприємств (об'єднань), установ і організацій (незалежно від форм власності і господарювання) зобов'язана створювати безпечні і не шкідливі для здоров'я умови праці, вживати заходів, спрямованих на запобігання інвалідності, на відновлення працездатності інвалідів.

За інвалідами внаслідок трудового каліцтва або професійного захворювання, які проходять професійну реабілітацію, у тому числі професійну підготовку і перепідготовку згідно з індивідуальною програмою реабілітації,

(Закінчення на 7-й стор.)

Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки

ПРО ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ЗАХИЩЕНОСТІ ІНВАЛІДІВ В УКРАЇНСЬКІЙ РСР

(Закінчення. Початок на 6-й стор.).

якщо з моменту встановлення інвалідності минуло не більше року, зберігається середній заробіток за попереднім місцем роботи із зарахуванням пенсії по інвалідності протягом строку, передбаченого програмою. У таких випадках відшкодування витрат з урахуванням сплачених сум пенсій здійснюється підприємством (об'єднанням), установою і організацією, у період роботи на яких настала інвалідність.

V. Створення умов для безперешкодного доступу інвалідів до соціальної інфраструктури

Стаття 26. Органи державної влади і управління, підприємства (об'єднання), установи і організації (незалежно від форм власності і господарювання) зобов'язані створювати умови для безперешкодного доступу інвалідів до житлових, громадських і виробничих будинків, споруд, громадського транспорту, для вільного пересування в населених пунктах.

Стаття 27. Планування і забудова населених пунктів, формування жилих районів, розробка проектних рішень, будівництво і реконструкція будинків, споруд та їх комплексів без пристосування для використання інвалідами не допускається.

У тих випадках, коли з об'єктивних причин неможливо пристосувати для інвалідів діючі об'єкти, за рішенням місцевих Рад народних депутатів за участю відповідних підприємств (об'єднань), установ і організацій створюються інші сприятливі умови життєдіяльності інвалідів, зокрема будівництво спеціальних об'єктів.

Фінансування зазначених заходів здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету, а також підприємств (об'єднань), установ і організацій, які не мають можливості пристосувати свої об'єкти для інвалідів.

Стаття 28. Підприємства та організації, що здійснюють транспортне обслуговування населення, зобов'язані забезпечити спеціальне обладнання транспортних засобів, вокзалів, аеропортів та інших об'єктів, яке б дало змогу інвалідам безперешкодно користуватися їх послугами.

У тих випадках, коли діючі транспортні засоби не можуть бути пристосовані для використання інвалідами, місцеві Ради народних депутатів створюють інші можливості для їх пересування.

При проектуванні і створенні нових засобів пересування, реконструкції і будівництві аеропортів, залізничних вокзалів і автовокзалів, морських і річкових портів обов'язково передбачається можливість їх використання інвалідами.

Стаття 29. Інваліди забезпечуються житлом у порядку і на умовах, передбачених чинним законодавством і з урахуванням положень цього Закону.

Інваліди та сім'ї, в яких є діти-інваліди, мають переважне право на поліпшення житлових умов в порядку, передбаченому чинним законодавством.

Стаття 30. Жилі приміщення, займані інвалідами або сім'ями, у складі яких вони є, під'їзди, сходові площадки будинків, в яких мешкають інваліди, мають бути обладнані спеціальними засобами і пристосуваннями відповідно до індивідуальної програми реабілітації, а також телефонним зв'язком.

Обладнання зазначених жилих приміщень здійснюється місцевими Радами народних депутатів, підприємствами, установами і організаціями, у віданні яких знаходиться житловий фонд.

Обладнання індивідуальних жилих будинків, в яких проживають інваліди, здійснюється підприємствами, установами і організаціями, з вини яких настала інвалідність, а в інших випадках — відповідними місцевими Радами народних депутатів.

У разі невідповідності житла інваліда вимогам, визначеним висновком медико-соціальної експертизи, і неможливості його пристосування до потреб інваліда може провадитись заміна жилої площі.

Місцеві Ради народних депутатів забезпечують виділення земельних ділянок інвалідам із захворюваннями опорно-рухового апарату під будівництво гаражів для автомобілів з ручним керуванням поблизу від місця їх проживання.

Стаття 31. Виконкоми місцевих Рад народних депутатів не можуть вилучати частину жилої площі, збудованої за рахунок коштів громадських організацій інвалідів, у тому числі господарським способом або з залученням їх коштів в порядку пайової участі.

Стаття 32. Інваліди, влаштовані в будинки-інтернати або в інші установи соціальної допомоги, мають право на збереження за ними жилої площі протягом 12 місяців. При більш тривалих строках звільнена жила площа передається для задоволення потреб у житлі іншим інвалідам, які потребують поліпшення житлових умов.

Стаття 33. Діти-інваліди, що не мають батьків або батьки яких позбавлені батьківських прав і проживають у державних або в інших соціальних установах, після досягнення повноліття мають право на позачергове одержання житла і матеріальну допомогу на його благоустрій, якщо за висновком медико-соціальної експертизи вони можуть здійснювати самообслуговування і вести самостійний спосіб життя.

Стаття 34. Місцеві органи державної влади та управління зобов'язані забезпечувати інвалідам необхідні умови для вільного доступу і користування культурно-видовищними закладами і спортивними спорудами, для занять фізкультурою і спортом, а також забезпечувати надання спеціального спортивного інвентаря.

Інваліди користуються переліченими послугами безплатно або на пільгових умовах згідно з рішеннями місцевих Рад народних депутатів за участю громадських організацій інвалідів.

Стаття 35. Інваліди забезпечуються засобами спілкування, що полегшують їх взаємодію між собою та з іншими категоріями населення. Порядок і умови забезпечення передбачаються місцевими Радами народних депутатів за участю громадських організацій інвалідів.

Інваліди першої і другої груп мають право на позачергове і пільгове встановлення квартирного телефону за рахунок коштів фонду Української РСР соціального захисту інвалідів. Порядок і умови встановлення телефону інвалідам визначаються Радою Міністрів Української РСР з урахуванням думки республіканських громадських організацій інвалідів.

VI. Матеріальне, соціально-побутове і медичне забезпечення інвалідів

Стаття 36. Матеріальне, соціально-побутове і медичне забезпечення інвалідів здійснюється у вигляді грошових виплат (пенсій, допомог, одноразових виплат), забезпечення медикаментами, технічними й іншими засобами, включаючи автомобілі, крісла-коляски, протезно-ортопедичні вироби, друковані видання із спеціальним шрифтом, звукопідсилюючу апаратуру та аналізатори, а також шляхом надання послуг по медичній, соціальній, трудовій і професійній реабілітації, побутовому та торговельному обслуговуванню.

Стаття 37. Види необхідної матеріальної, соціально-побутової і медичної допомоги інвалідам визначаються органами медико-соціальної експертизи в індивідуальній програмі реабілітації. Допомога подається за рахунок коштів фонду Української РСР соціального захисту інвалідів.

Стаття 38. Послуги по соціально-побутовому і медичному обслуговуванню, технічні та інші засоби надаються інвалідам безплатно або на пільгових умовах.

Стаття 39. Інвалід має право вибору конкретного виду соціальної допомоги.

Інвалід може відмовитися від того чи іншого виду соціальної допомоги, якщо вона не повною мірою відповідає його потребам. У такому разі інвалід вправі самостійно вирішувати питання про забезпечення себе конкретним видом допомоги за рахунок власних коштів з урахуванням компенсації вартості аналогічного виду соціальної допомоги, що подається державним органом.

Стаття 40. Конкретні умови і порядок пенсійного забезпечення і надання допомоги та інших соціальних послуг визначаються законодавством про пенсійне забезпечення в Українській РСР і рішеннями уряду Української РСР з відповідних питань.

Стаття 41. Підприємствам та організаціям, що спеціалізуються на виробництві товарів, протезно - ортопедичних виробів, спеціальних технічних засобів і пристосувань для інвалідів, встановлюються пільги по оподаткуванню в порядку і на умовах, встановлених законодавством Української РСР.

Голова Верховної Ради Української РСР Л. КРАВЧУК.

м. Київ, 21 березня 1991 року.

Постанова Верховної Ради Української РСР

Про введення в дію Закону Української РСР «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Українській РСР»

Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки **постановляє:**

1. Ввести в дію Закон Української РСР «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Українській РСР» з моменту опублікування його в пресі, за винятком положень, передбачених статтями 3, 5, 6, 10, 11, 18, 20, 25, 27, 28, 30, 37 цього Закону.

2. Положення, передбачені статтями 3, 5, 6, 10, 11, 18, 20, 25, 37 Закону Української РСР «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Українській РСР», вводяться в дію з 1 червня 1991 року.

3. Положення, передбачені статтями 27, 28, 30 Закону УРСР «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Українській РСР», вводяться в дію з 1 січня 1992 року. Встановити, що всі заходи щодо виконання положень цих статей повинні бути здійснені до 1 січня 2000 року. Після зазначеного строку експлуатація об'єктів, перелічених у статтях 27, 28, 30 Закону, без пристосування для використання інвалідами забороняється.

4. Раді Міністрів УРСР до 1 червня 1991 року:

підготувати і подати на розгляд Верховної Ради Української РСР пропозиції про внесення змін і доповнень до чинних законодавчих актів Української РСР, що випливають з положень Закону Української РСР «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Українській РСР»;

привести рішення уряду УРСР у відповідність із Законом Української РСР «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Українській РСР»;

забезпечити перегляд і відміну міністерствами і відомствами нормативних актів щодо порядку матеріального забезпечення і надання конкретних видів соціальних послуг інвалідам, які суперечать цьому Закону.

Відповідно до положень даного Закону розробити і затвердити:

комплексну програму вирішення проблем інвалідності в Українській РСР;

положення про медико-соціальну експертизу;

положення про індивідуальну програму реабілітації;

положення про фонд Української РСР соціального захисту інвалідів.

5. Місцевим Радам народних депутатів:

привести до 1 липня 1991 року свої рішення у відповідність із цим Законом;

своєчасно письмово інформувати інвалідів через відділи соціального забезпечення виконавчих комітетів про всі зміни і доповнення чинного законодавства Української РСР щодо інвалідів.

Голова Верховної Ради Української РСР Л. КРАВЧУК.

м. Київ, 21 березня 1991 року.

БІДА ЗЕМЛІ НЕ ВИБИРАЄ

Як уже повідомляла наша газета, , відбулася зустріч першого заступника Голови Верховної Ради УРСР І. Плюща з заступником генерального секретаря ООН, координатором ООН з питань подолання наслідків аварії на ЧАЕС Маргарет Енсті.

І. Плющ поінформував шановну гостю про проблеми, які виникають в процесі ліквідації наслідків чорнобильської катастрофи. На його думку, варто було б раніше звернутися до громадськості світу з закликом спільними зусиллями вирішувати ці проблеми, бо подолати наслідки такої аварії Україні самій не під силу. Розповідаючи про діяльність Верховної Ради України, І. Плющ сказав, що в українському парламенті спостерігається позитивний процес консолідації політичних сил.

Зі свого боку М. Енсті зазначила, що вона мала можливість на власні очі побачити місце аварії і пересвідчитися в її страшних наслідках.

Сторони обговорили заходи, спрямовані на подолання наслідків аварії на ЧАЕС і створення міжнародного чорнобильського фонду.

На зустрічі були присутні голови комісій Верховної Ради України, народні депутати Д. Павличко, В. Яворівський, інші офіційні особи.

Тарас ПЕТРІВ, спеціальний кореспондент «Голосу України».

ПОСЛАННЯ

ГЕНЕРАЛЬНОГО СЕКРЕТАРЯ ООН ПЕРЕСА ДЕ КУЕЛЬЯРА У ЗВ'ЯЗКУ З П'ЯТОЮ РІЧНИЦЕЮ АВАРІЇ НА ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ АТОМНІЙ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЇ

П'ять років тому, 26 квітня 1986 року, в Чорнобилі сталася ядерна аварія. З того часу відбулося багато важливих подій у світі — в Африці, на Близькому Сході, в Центральній та Східній Європі. Радянський Союз також проходить через важкий період далекосяжних змін в його політичних, економічних і адміністративних структурах.

Така еволюція подій неминуче ставить як перед Радянським Союзом, так і перед республіками ряд важливих проблем. Наслідки аварії набули власного динамізму, і в цьому контексті я особливо вітаю ініціативи урядів СРСР, Білоруської РСР і Української РСР, які звернулися до Організації Об'єднаних Націй із закликом спільно вжити подальших заходів до пом'якшення та — наскільки це можливо — ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

В цю річницю я хотів би перш за все передати моє особисте глибоке співчуття всім тим, хто постраждав від аварії, хто втратив родичів і друзів, тим, чиє життя було понівечено, хто продовжує відчувати глибоку тривогу і стрес у своєму повсякденному житті і чиє здоров'я постраждало в результаті самовідданої участі в операціях по очистці території.

Ядерна аварія в Чорнобилі не має прецедентів в історії. Її підступний вплив не обмежився якимсь одним районом, однією територією або країною; забруднення поширилось на тисячі кілометрів, перетікаючи національні кордони і сягаючи найвіддаленіших куточків планети. І хоч уже минуло п'ять років з моменту катастрофи, неможливо дати повну оцінку характеру і масштабам її шкідливих наслідків.

І все ж за своєю природою і глобальним впливом аварія також має великий повчальний ефект. Вона допомогла нам наблизитись один до одного, завдяки усвідомленню існування спільних загроз. Викликала почуття глибокої стурбованості, солідарності і співчуття; допомогла подолати бар'єри між Сходом і Заходом, Північчю і Півднем; змусила нас зрозуміти, що ми повинні вчитися на досвіді один одного, якщо хочемо вижити.

Безпосереднім наслідком Чорнобиля було прийняття через декілька місяців після аварії двох важливих міжнародних конвенцій: однієї — про раннє оповіщення на випадок ядерної аварії, іншої — про допомогу, що має подаватися країнам на цей випадок. Крім того, — і це має більш важливе значення — було визнано за необхідне поширювати міжнародне співробітництво з метою досягнення безпечного використання ядерної енергетики.

Таке почуття солідарності також сприяло тому, що Генеральна Асамблея ООН у грудні 1990 року прийняла консенсусом резолюцію, в якій, між іншим, міститься заклик до мене координувати зусилля Організації Об'єднаних Націй у справі подолання та пом'якшення наслідків чорнобильської аварії і звернутися до міжнародної співдружності на всіх рівнях із закликом про подання щедрої та безперервної допомоги. Я зроблю все, що в моїх силах, аби стимулювати міжнародний інтерес, увагу, зусилля і сприяти тому, щоб співробітництво — таке потрібне сьогодні — стало реальністю.

Кілька спеціалізованих установ системи Організації Об'єднаних Націй уже вжили важливих заходів. У тісному співробітництві з урядами СРСР, Білоруської РСР, Української РСР і Російської РФСР, а також неурядовими організаціями та громадськістю самих районів, які постраждали від аварії, розробляється «генеральний план» необхідної допомоги. Цей документ буде подано Конференції по оголошенню внесків, на якій я головуватиму.

Наші зусилля не будуть успішними без невтомної постійної підтримки з боку не тільки Організації Об'єднаних Націй, а й — що більш важливо — з боку міжнародного співтовариства в цілому: урядів, неурядових і міжурядових організацій, а також приватного сектора, громадських груп і окремих осіб. Наша увага має бути постійно привернута до цієї біди тому, що вона має міжнародний характер за своїм впливом, а також зважаючи на її довгострокові, непередбачені наслідки.

Саме в цьому дусі сьогодні я знову звертаюсь із закликом про допомогу жертвам трагедії, яка, хоч і сталася п'ять років тому, ще довго завдаватиме невимовних страждань.

Експрес-новини

Держсекретар США Д. Бейкер знов прибув до Єрусалиму для переговорів щодо скликання міжнародної конференції з проблем регіону. Перед своїм візитом до Ізраїлю Бейкер провів у Кисловодську консультації з міністром закордонних справ СРСР А. Безсмертних.

* * *

У річницю аварії на ЧАЕС американські конгресмени піддали критиці радянські власті за невміння справитися з наслідками катастрофи. За словами члена конгресу Мітчела, населення до цього часу не знає справжнього масштабу трагедії.

* * *

Президент Республіки Польща Лех Валенса закінчив свій візит до Великобританії. На зустрічах з представниками політичних та ділових кіл він закликав західноєвропейців до активної участі у перебудові східної економіки.

Зустрівшись з колишнім прем'єром М. Тетчер, Л. Валенса подякував їй за серйозну підтримку Польщі під час перебування головою кабінету.

* * *

У Празі триває конференція щодо майбутнього європейської безпеки. Радянський Союз запропонував підписати двосторонні угоди з колишніми членами Організації Варшавського Договору. Таку пропозицію висунув заступник міністра закордонних справ Квіцинський, який висловив думку, що до створення нової системи європейської безпеки минуть десятиріччя.

* * *

25 квітня парламент Словакії відхилив пропозицію щодо відставки своєї президії. У вівторок вона усунула з посади прем'єр-міністра Словакії Мечіара, після чого деякі депутати опозиції запропонували змінити структуру президії, заявивши, що зміщення Мечіара не було демократичним. Ця пропозиція була відхилена незначною більшістю депутатів. Відбулося декілька мітингів на підтримку протиборствуючих сторін.

* * *

Генеральний секретар НАТО Вьорнер розвіяв надії деяких колишніх членів ОВД на встановлення офіційних відносин з цим союзом. Однак, за його словами, НАТО може запропонувати створення мережі близьких відносин з цими країнами, в тому числі з СРСР.

* * *

За словами головного ревізора конгресу США, витрати Сполучених Штатів у війні з Іраком становлять близько 100 мільярдів доларів. Внесок союзників покриє лише половину цієї суми.

Справи кримінальні

СЬОГОДНІ ВВЕЧЕРІ ВАС УБ'ЮТЬ

The Economist

Місяць тому один вашингтонський «мозковий трест» оцінив «придатність для життя» ста найбільших міст світу. Сіетл посів перше місце серед американських міст, і Сіетл справді приємне і процвітаюче місто. Але в ньому кількість убивств на 100 тисяч жителів усе одно в сім разів вища, ніж в англійському Бірмінгемі, що не такий приємний і не такий процвітаючий, як Сіетл, та й до того ж відзначається набагато більшим культурним розмаїттям.

Зброя, а не «культура насильства» Америки має бути однією з найважливіших причин того, що в ній чиниться так багато убивств. В Америці легко придбати зброю. Якщо штат, де мешкає потенційний власник зброї, має закон, який утруднює або ж багато в чому уповільнює придбання зброї, людина може вирушити на машині в сусідній штат, де практично все, що їй треба зробити, це тільки зайти до магазинчика, обрати тип зброї і заплатити. Пістолет у кишені перетворює будь-кого на потенційного вбивцю.

Американці не більше схильні до насильства, аніж люди інших національностей: справа лиш у тім, що вони озброєні.

На шляху до контролю за вогнепальною зброєю постає могутня перешкода — Національна стрілецька асоціація (НСА), найсильніше лобі в країні. Об'єднуючи близько трьох мільйонів членів і маючи майже безмежні кошти, вона володіє найпотужнішою зброєю: другою поправкою до конституції, що гарантує право громадян носити зброю.

1990 рік мав стати роком, коли конгрес був настроєний досить рішуче щодо контролю за вогнепальною зброєю. Не вийшло. Сенат прийняв обмежену заборону на напівавтоматичну штурмову зброю; відповідний комітет палати представників прийняв скромний законопроект, який містив прохання до покупців пістолетів і револьверів зачекати сім днів, перш ніж забирати свої покупки. НСА зібрала всі сили, розіславши 10 мільйонів циркулярних листів своїм членам, закликавши їх висловити протест своїм конгресменам. У конгресі провалилися всі зусилля. Поправка, яка захищає американські збройні компанії і підтримана НСА, вижила.

НСА запевняє, що контроль за вогнепальною зброєю завдасть шкоди тільки спортсменам; що погана людина, яка вирішила придбати пістолет, зробить це, хоч би що гласив закон. У той же час хороша людина, яка могла б використати зброю для захисту своєї сім'ї, не зможе цього зробити. Це небезпечна напівправда.

Злочинність, засвідчують опитування громадської думки, це проблема, яка найбільш за все непокоїть американців. Однак немає «національної дискусії» щодо політики боротьби із злочинністю. Чому?

Найпростіша відповідь, що пояснює багато які дивні речі в Америці, — це федералізм. Запобігання злочинам входить до компетенції насамперед урядів штатів і місцевих органів влади. А підхід штатів до різних злочинів може бути радикально різним: наприклад, Коннектікут вживає суворих заходів до водіїв, які перевищують швидкість; багато західних штатів цього не роблять. Так само штати відрізняються у підході до політики покарання, насамперед до смертної кари. І в кожному великому місті своя поліцейська політика.

Разом з тим інші питання, наприклад освіта, перебувають у віданні урядів штатів і місцевих органів влади, і це не завадило їх обговоренню по всій країні. Є, здається, дві причини, з яких ставлення до злочинності особливе. Одну можна було б назвати інтелектуальним імперіалізмом конституційного права. Конституція — це предмет найвищої гордості Америки. Разом з тим вона вносить зручно фальшивий інтелектуалізм, який може не стільки висвітлити, скільки затушувати соціальні проблеми. Коли люди говорять про «політику в галузі боротьби із злочинністю» в Америці, вони швидко зводять усе до обговорення правил, що визначають процедуру судового розгляду: чи слід суду приймати той або інший доказ; що можуть означати положення четвертої поправки, які захищають від необгрунтованого обшуку та арешту; до яких меж можна використовувати привілеї п'ятої поправки, що захищає від самообмови.

Хоч усі ці важливі питання зв'язані із злочинністю, вони, строго кажучи, не мають відношення до розгулу злочинності на вулицях американських міст. Вони також не пояснюють цей розгул і не пропонують шляхів до його зменшення.

Друга — і більш сумна — причина, що заважає лідерам Америки говорити серйозно про злочинність, це расові відносини. Правда, коли б за порухом чарівної палички Америка перетворилася на однорідне суспільство, в ній усе одно зберігся високий рівень насильницької злочинності.

Отже, що мають обговорювати і робити американці? Одна довгочасна відповідь повинна полягати у гарантуванні молодим людям шансів на пристойне життя, якщо вони не чинять злочинів. Такою була головна ідея прекрасної доповіді, підготовленої в листопаді комісією під егідою Фонду Мілтона Ейзенхауера. Ця доповідь позбавлена романтизму. Вона піддає осуду тих, хто вважає, що добровільні борці із злочинністю внутрішніх районів міст без допомоги поліції можуть вигнати злочинність із своїх вулиць; у ній немає жодного слова ні про смертну кару, ні про обов'язкові вироки. Замість цього в ній пропонується виділяти більше грошей на дошкільну освіту; збільшити допомогу місцевим програмам, які полегшують перехід із школи на роботу, розширити підтримку поліцією місцевих ініціатив.

Це розумний документ, що його американці мають прочитати з надзвичайною серйозністю.

*** Закінчення. Початок див. у номері за 26 квітня.**

ОЖЕНИТИСЬ — НЕ ЖУРИТИСЬ?

(Закінчення. Початок на 1-й стор.).

Але фінал, зрештою, однаковий.

І наша, і їхня казка закінчується словами: з тих пір Колобка (Марципана) більше ніхто не бачив.

Цікаво, що казку цю з наймолодшого віку засвоюють Колобки-Марципани хлопчачого й дівчачого роду, але вчиняють по-своєму.

Така гарна — і така непотрібна казка!

Поки сидять на печі — слухають. Як тільки з печі позлазили — так і розкотилися в усі боки.

І не лякають їх ні погоні, ані джунглі, ані водні перепони, ані ціни на пелюшки, ані дивовижне співвідношення одружень і розлучень (хтозна, як там воно на Кубі, а на Україні, кажуть, — один до двох!).

Вони — котяться собі!

Ви кажете — Колобок-Марципан прокотився сьогодні повз вас! О, не шкодуйте! Бо то — не останній...

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

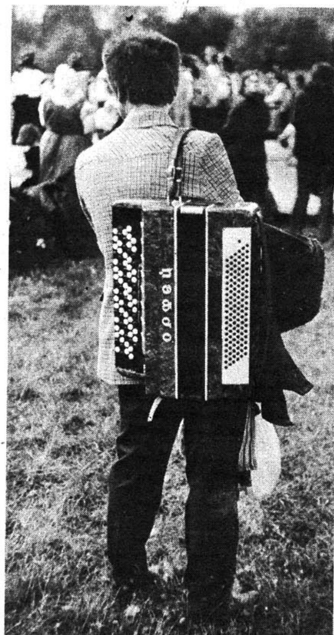

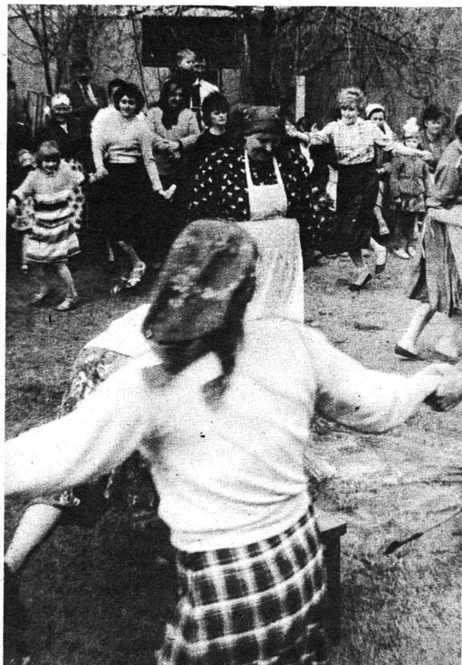

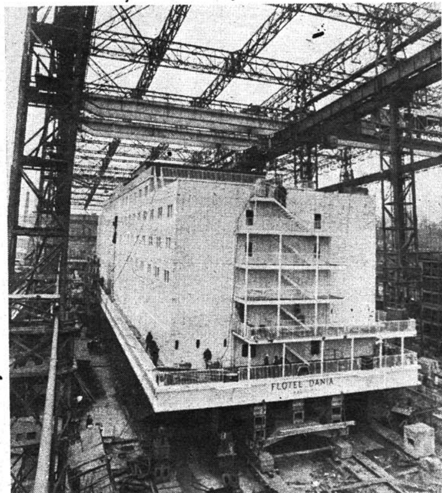

МИКОЛАЇВ. На виробничому об'єднанні «Суднобудівний завод імені 61 комунара» споруджено плавучий готель «Флотель Данія» на 450 місць. Це — замовлення фірми «Флотель орхус А/с». Контрактом передбачено будівництво цілої серії готелів.

Цікаво, що спорудження такої мирної продукції освоєно на стапелі, з якого ще недавно сходили військові кораблі.

Вихід на зовнішній ринок дасть змогу комунарівцям заробити валюту. На верфі створено спеціальну фірму «Південсудноімпекс», яка займається зовнішньоекономічними зв'язками.

На знімку: плавучий готель перед спуском на воду.

Фото Анатолія КРЕМКА. (Укрінформ).

З УСЬОГО СОЮЗУ

У Таллінні відбулася нарада, в якій взяли участь міністри транспорту Литви, Латвії, Естонії, Киргизстану, Казахстану, Молдови, Грузії, Узбекистану, Білорусії й Азербайджану. На зустрічі обговорювалися проблеми взаємодії транспортних міністерств республік в умовах переходу до ринку та можливої приватизації транспорту в окремих республіках.

* * *

Торговий відділ Посольства Данії в СРСР надіслав зацікавленим радянським фірмам та офіційним особам запрошення на ярмарок природозберігаючих технологій «Данміљо — 91». В експозиції буде представлено обладнання для очищення води й повітря, використання відходів, боротьби з шумом тощо.

* * *

Як повідомив директор московського представництва французької фірми «Інтерагра» П'єр Деларбр, попри невизначеність економічної ситуації в Радянському Союзі, фірма має намір зберегти в 1991 році обсяг постачання до СРСР сільськогосподарських продуктів на рівні 700 мільйонів доларів.

* * *

Як повідомив прем'єр-міністр Казахської РСР У. Караманов, республіка одержить з союзного фонду 3 мільярди 160 мільйонів карбованців для виплати компенсацій у зв'язку із зростанням роздрібних цін.

* * *

Відбулися збори засновників акціонерного банку «Інкомбанк», на яких було підбито підсумки випуску банком у 1991 році депозитних сертифікатів. Починаючи з січня, «Інкомбанк» випустив їх на суму більше ніж 20 мільйонів карбованців. У разі зберігання сертифіката протягом 3, 6 й 12 місяців його володар одержуватиме відповідно 7, 8 і 9 відсотків. Володарями сертифікату можуть стати як юридичні, так і фізичні особи.

* * *

Питома вага експорту спільних підприємств у загальному обсязі експорту країни складає 0,5 відсотка, імпорту — 13 відсотків. Реалізація товарів і послуг на внутрішньому ринку за карбованці щодо роздрібного товарообігу — 0,7 відсотка.

В експорті СП переважають харчові й сировинні товари. Продано продуктів морського промислу, риби, ікри — на 44 мільйони карбованців. Вторинного алюмінію на 18, прокату чорних металів — на 15, пиломатеріалів — на 12, нафти — на 11 мільйонів карбованців.

Українськими СП експортовано товарів на 33 мільйони інвалютних карбованців, імпортовано — на 88. Реалізовано послуг на радянському ринку на 32 мільйони інвалютних і 310 мільйонів радянських карбованців.

За матеріалами агентства «Постфактум».

З пошти

А ВСЕ Ж ВЕЗУТЬ...

Щотижня в різні кінці області мчать вантажні машини, аби завезти в район усе необхідне — цукор, комбікорм, борошно, хліб. Але ж усе виробляється у нас у районі, то навіщо зайві перевезення? Скільки часу марнується, пального...

Кому вигідна така «централізація»?

Павло ПАСЄКА.

Теофіполь Хмельницької області.

ХТО ВСТАНОВЛЮЄ?

Ніяк не можу збагнути, як встановлюються норми для покупців? Що це — трюк уряду? Чи у такий спосіб відшкодовують витрати на виготовлення купонів? Чи, може, це «імпровізація» органів влади на місцях?

Володимир ІВАНЕНКО.

Житомир.

Продовжуємо розмову

ГРА З ГРОШИМА

Уважно перечитала статтю А. Гальчинського про концепцію запровадження державних грошей та здійснення їх конвертованості.

Вважаю, це — політична гра, нездійсненна в умовах Союзу. Таким заходом не зупинити безладдя в нашій економіці. Маємо приклад з купонами. У нас, у Дніпропетровську, вони перетворилися на грошову одиницю. На «чорному ринку» за купони можна придбати все. Не важко здогадатися кому вони потрібні. Більшість же населення, як не могла нічого в магазині придбати, так і не може.

Ю. КУБЕШ, пенсіонерка.

Дніпропетровськ.

Як тільки запахло спиртом...

Фейлетон

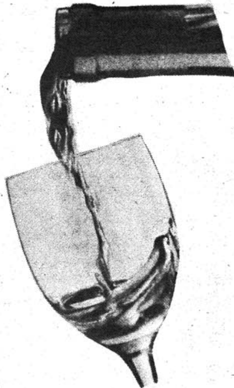

Спиртом, правда, запахло потім, а спочатку була боротьба. Точніше, один з незабутніх етапів нашої невтомної боротьби з чим-небудь. У даному разі — з пияцтвом і алкоголізмом.

Передовсім, як і годиться, було слово, сказане в Москві. Затим чиновна братія «от Москвы до самых до окраин» взяла під козирок, клацнула каблуками й віддано кинулася в безкомпромісний бій. Із сокирою — на сади й виноградники, з грізною інструкцією — на високо — й не дуже «прадусні» заводи й магазини, із загребущею рукою — на кишеню простого радянського пияка. В результаті, як згодом підрахувала статистика, держава «прогавила» понад 40 мільярдів карбованців, а віддані їй громадяни пити стали більше.

Але підрахунки — то вже було пізніше. А спочатку, коли підперла під груди ідея, хто ж стане замислюватися, а тим паче підраховувати вигоди і збитки? Головне — першим узяти під козирок. А ще головніше — першим відрапортувати, засвідчивши таким чином свою чітку політичну позицію й відданість ідеалам.

Яка саме інстанція першою відрапортувала про закриття в 1986-му Шпанівського спиртзаводу на Ровенщині — залишається для широких кіл питущого населення загадкою. Та й, зрештою, не це важливо. Закрили швидко і з почуттям відповідальності, наказавши: перепрофілювати. Ну, не в такому плані, щоб, скажімо, з велосипеда зробити швейну машину, але розвернутися мали на 180 градусів. І в той же час, щоб градусами й не пахло.

І охрестили підприємство по-новому: Шпанівський експериментальний завод харчових екстрактів. Ну, а «харчових», то це, звісно, більше натякає на закуски, ніж на випивку. Отже, спиртові випари почали із заводу зникати, а разом з ними зник і директор Микола Казимирович Васильківський. Ще через якийсь час із 120 працюючих на заводі залишилося лише 35 чоловік. На чолі з учорашнім головним інженером Володимиром Івановичем Прохоренком. І знову почалася — як не крути, а без цього ми не можемо ні у всесоюзному, ні в місцевому масштабі — боротьба... за виживання.

І все — з нуля, бо ж — «експериментальний». Раділи першій виручці від реалізації грильяжу «Лакомка» на суму аж... 200 карбованців. А потім помаленьку, помаленьку пішли концентрати для виробництва хлібного квасу, безалкогольного напою «Діброва», ячмінний солод... А там і прибутки з'явилися — спочатку скромненькі, а торік — уже далеко за півмільйона карбованців «сягнули. І розбудовуватися та впорядковуватися стали. А як із жовтня минулого року перейшли на оренду, то й зовсім, грубо кажучи, розперезалися: освоїли виробництво концентрованого яблучного соку (німці зацікавилися), лікеру «Вишнева гора» (тут уже виявили інтерес американці) відновлюють виробництво спирту (рідна держава кинула «боротьбу» і дала замовлення на 250 000 декалітрів на рік). Ожили шпанівські заводчани й без страху були готові кинутися в ринкову круговерть.

Але якось, чи то в середу, чи то в п'ятницю, подув північно-східний вітерець — прямо із Шпанова на Ровно. «Що, що? — принюхалися в обласній раді агропромислових формувань. — Невже спирт?».

— Точно, спирт! — зі знанням справи розвіяв сумніви колег заступник голови ради Васильківський (так, так, читачу, ви не помилилися, той самий, Микола Казимирович). — Славно пахне, бісова личина, чистяк!

Чи справді так було, чи, може, трохи по-іншому, хто, що і скільки говорив, почувши запах спирту, працівники Шпанівського експериментального достеменно не знають. Відомо лише, що вищезначений Микола Казимирович раптом сильно заклопотався проблемою виробництва в області хлібопекарних дріжджів і звернувся до облвиконкому з пропозицією: «На базі Шпанівського заводу харчових екстрактів створити обласне об'єднання спиртової промисловості і доручити йому побудувати цех по виробництву хлібопекарних дріжджів».

У Шпанові на заводі обурилися: а нашою, мовляв, думкою, думкою орендного колективу, чому не поцікавилися? Як тільки запахло спиртом, уже збирається посадити нам на шию апарат об'єднання? Того усілякого начальства й так наплодилося, як кроликів в Австралії... Гнівні листи з підписами майже всіх робітників летіли до облвиконкому, республіканських інстанцій.

І тут — саме так, не інакше — у бій кинулася ровенська обласна газета «Червоний прапор». Спочатку опублікувала інтерв'ю начальника обласного управління торгівлі В. Лащука, в якому Василь Павлович гнівно вигукнув: «Питається, невже в нас за стільки років Радянської влади не можна було організувати на базі спиртових заводів власний розлив горілки?». І додав: «Ось доводиться чути про те, що значна частина колективу Шпанівського експериментального заводу харчових концентратів проти створення на його базі об'єднання спиртової промисловості. І це тоді, коли підприємство працює практично збитково...».

Це була, м'яко кажучи, неправда. І директор Шпанівського заводу надіслав гнівні листи начальникові облуправління торгівлі В. Лащуку і редакторові «Червоного прапора» Г. Сербіну, де вказав, що за 1990 рік підприємство одержало понад 800 тисяч карбованців прибутків і що рекламацій на будь-яку продукцію не надходило. Вимагав спростування.

«Спростування» надійшло у вигляді «розгромної» статті кореспондента «Червоного прапора» Миколи Терешка. Дісталося тут усім: і несвідомому колективові «експериментального», і ще більш несвідомому його директорові В. Прохоренку. Викрив кореспондент Володимира Івановича повністю і беззаперечно: не хоче, мовляв, створення об'єднання тому, що «боїться працювати з сильним керівником».

Щодо «сильних» керівників, то цього добра в нас досить, випестували... Для такого немає нічого неможливого, йому все одно чим керувати: консервами чи консерваторією. На місці директора Шпанівського заводу і я б побоявся — хай їм грець, отим «сильним». Та ще зі свитою...

Але повернімося до статті. Кореспондент втовкмачує короткозорому директорові: «Чи ж нині, у час ринкових відносин, можна досягти бажаного результату, не об'єднуючись?... Не можна погодитися з доводами Прохоренка щодо недоцільності створення об'єднання. Чому ж тоді він шукає партнерів, і зокрема у Всесоюзному науково-дослідному інституті нових видів продуктів і добавок?,.».

Об'єднуватися чи роз'єднуватися — це справа колективу й керівництва заводу. Досить уже тих «сильних» керівників і «мудрих» вказівок. Що вони дали нам — бачимо. А щодо предмета розмови, то є, мабуть, велика різниця в тому, з чим, приміром, «об'єднувати» коня: з вівсом чи хомутом?

Сергій МЕЛЬНИЧУК, власний кореспондент «Голосу України».

Ровно.

До редакції «Голосу України» надходять листи від ветеранів війни і праці, в яких ідеться про необхідність прискорити прийняття Закону про пенсійне забезпечення громадян УРСР. Читачі висловлюють свої міркування щодо майбутнього закону, вносять конкретні пропозиції, запитують, чи буде він чимсь відрізнятися від союзного законодавства.

Редакція попросила першого заступника міністра соціального забезпечення УРСР Б. Алейника відповісти на ряд запитань наших дописувачів.

МІНСОЦЗАБЕЗ ПРОПОНУЄ

НА ЗАПИТАННЯ ЧИТАЧІВ ГАЗЕТИ ВІДПОВІДАЄ ПЕРШИЙ ЗАСТУПНИК МІНІСТРА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УРСР Б. АЛЕЙНИК

— **Борисе Григоровичу, міністерство підготувало проект Закону «Про пенсійне забезпечення громадян Української РСР». Чи передбачені в ньому якісь відмінності від союзного законодавства? Якщо так, то які?**

— При підготовці республіканського пенсійного законопроекту було взято за основу найбільш раціональні та соціально вивірені норми нового союзного Закону про пенсії. Вони розроблені досвідченими спеціалістами, науковцями, уточнені в ході всенародного обговорення. Використано в них і міжнародний досвід. Усього цього не можна ігнорувати. Разом з тим у республіканський законопроект внесено понад 30 нових положень, відмінних від союзного Закону. Всі вони спрямовані на поліпшення пенсійного забезпечення громадян, особливо найменш соціально захищених верств населення.

Принципові особливості нововведень полягають у тому, що вони гарантують пенсії не нижче прожиткового мінімуму, а не мінімальної заробітної плати, як це має місце досі, передбачають підвищені пенсії інвалідам, повну виплату пенсій працюючим ветеранам незалежно від їх заробітку чи іншого прибутку. Намічено також підвищення пенсій трудящим, зайнятим на підземних роботах, на виробництвах з особливо шкідливими та важкими умовами праці, введення пільг для осіб, які постраждали внаслідок чорнобильської катастрофи, для багатодітних жінок — трудівниць сільського господарства, а також для водіїв міського пасажирського транспорту (автобусів, тролейбусів, трамваїв) і водіїв великовантажних автомобілів. Пропонується збільшити пільги дітям, яких утримує держава, а також пенсії підопічним будинків-інтернатів для самотніх ветеранів та інвалідів.

— **Наша читачка з Вінниччини А. Кінзерська вважає, що в чинному нині законодавстві є така несправедливість: жінці, яка народила і виховує двох, трьох і більше дітей, встановлено таку ж пенсію, як і тій, яка без поважних причин зовсім не бажає мати дітей. Це не сприяє зростанню населення республіки.**

— На нашу думку, норми пенсійного забезпечення не повинні служити стимулом для вирішення демографічних проблем. Для цього існують інші важелі — економічні, правові тощо. Що ж стосується загалом пенсійного забезпечення жінок, то в республіканському законопроекті цьому приділено значну увагу. Зокрема, передбачено пільги за списками №№ 1 і 2 — дояркам, свинаркам, механізаторам, тютюноводам, бортпровідницям, геологам, трудівницям ряду інших професій. Жінкам, які народили 5 і більше дітей і виховали їх до 8-річного віку, намічається призначати пенсії зі знижкою віку та стажу роботи. При цьому в стаж має входити і час догляду за всіма дітьми до 3-х років. Для жінок, які працюють у сільському господарстві і виховують п'ятеро дітей, пропонується призначати пенсію незалежно від віку та тривалості стажу. Правом на пенсію зі зниженням віку і стажу мають, на нашу думку, користуватися матері дітей-інвалідів з дитинства.

— **Ветеран праці А. Клименко з Черкас пропонує при обчисленні пенсій виходити на Україні з прожиткового мінімуму в 120 карбованців. Водночас він запитує: чому при нарахуванні чорнобильської компенсації, зокрема, так званих «гробових», забули про пенсіонерів?**

— Що стосується прожиткового мінімуму, то він не визначається Законом про пенсії. А щодо виплат, пов'язаних з чорнобильською трагедією, то вони свого часу були встановлені урядом СРСР для працівників підприємств, установ, організацій за їх власний рахунок, але у зв'язку з нестачею коштів сплачені не всім. 28 лютого ц. р. Верховна Рада УРСР прийняла Закон «Про статус громадян, які постраждали внаслідок чорнобильської катастрофи». Цим законом встановлено державні гарантії всім громадянам, в тому числі і пенсіонерам, які втратили здоров'я чи зазнали матеріальних збитків, на пільги, підвищення пенсій, виплату різних дотацій, періодичну або одноразову допомогу та ін.

— **Письменник Юрій Ярмиш, зіставивши союзний Закон про пенсії з тим, що прийнятий Верховною Радою РРФСР, вказує, що в союзному законодавстві відверто нехтуються інтереси творчої інтелігенції. А як у нас?**

— З висновком, зробленим Ю. Ярмишем, не зовсім згоден. За «старим» законодавством творчим працівникам заробіток для призначення пенсії обчислювався з гонорару, а для тих, хто ще й мав зарплату — або з гонорару, або із зарплати. Новий союзний закон передбачає можливість обчислювати пенсії творчим працівникам із зарплати і гонорару, але в межах чотирикратного розміру мінімального заробітку (тобто 280 крб.). Підкреслю: аналогічне обмеження встановлено не тільки для творчих працівників, а для всіх громадян, які мають кілька джерел прибутку (сумісництво та ін.). Ми в республіканському законопроекті пропонуємо скасувати це обмеження для всіх трудящих республіки.

Сподіваємося, що народні депутати УРСР підтримають і наш законопроект, і численні пропозиції читачів «Голосу України».

Бесіду вів Володимир ЧЕРКАС.

З пошти

ВСЕ, ЩО МАЄ

Оце і все багатство, яке надбали за багаторічну ударну працю ці мозолясті, роботящі руки.

Шановні державні мужі! Розщедріться, добавте до пенсії хоч якийсь карбованець за ці трудові відзнаки.

Фото А. БОВКУНА.

А ПИСАРЯМ — ГУЛЯЙ, ВАСЯ!

Я передплатник «Голосу України». Тому й звертаюся до редакції з питання, яке болить. Працював в шляхобудівельній організації машиністом котків. Водночас очолюю шляхову бригаду. Мене і моїх товаришів обурює дуже коротка профвідпустка для наших робітників, яка не дозволяє людям відновити сили. Вона становить всього 12 основних і 3 додаткові дні. А нашим службовцям дають 12 основних і 12 додаткових, тобто повних 24 дні. Будь ласка, їдь на курорт, гуляй, Вася! Невже сидіти у теплому кабінеті, писати різні папери важче, ніж будувати шляхи у спеку чи на лютому морозі, працювати лопатою і коткувати чадний асфальт?

Минулого року наш союзний парламент вів мову про перегляд терміну відпусток для різних категорій трудящих. Але побалакали, поспречалися біля мікрофонів, на цьому все й скінчилося. У нашому українському парламенті я не чув і розмови на цю тему. Мабуть, це тому, що серед народних депутатів України дуже мало робітників. А в народі кажуть: ситий голодному не товариш.

Просимо через газету «Голос України» нагадати депутатам про це болюче для нас питання. Адже сьогодні нашому робітникові практично немає можливості поїхати до санаторію, щоб підлікуватися.

Сергій НІКІТЮК, робітник, член ради трудового колективу.

смт. Локачі Волинської області.

ЩЕ Й ПОЗАЗДРИШ ДІДОВІ

Мій дід Олександр Олександрович Хмельницький дуже любив згадувати: коли йому минуло сто років, до нього в село приїхав лікар і відвіз його до Москви. Більше двох місяців там в одному з медичних закладів вивчали стан його здоров'я і спосіб життя. Потім щороку, аж до революції, в село до діда приїздив з Москви професор. Останній раз — коли дідові було вже 110 років.

Чи так уважно ставляться сьогодні до старих людей наші медики, працівники соціальної служби, місцевих Рад народних депутатів? Переконався особисто: далеко не так!

Є постанова Верховної Ради СРСР про підвищення з 1 січня цього року пенсій ветеранам праці на 5—40 карбованців залежно від часу виходу на заслужений відпочинок. Є і Указ Президента СРСР про компенсацію у зв'язку з підвищенням роздрібних цін з 2 квітня цього року. Але знали б ви, як по-бюрократичному організували у Печерському районному райсоцзабезі Києва і в Печерському районному відділенні ощадбанку роботу, щоб реалізувати ці державні настанови! Мені, зокрема, при переоформленні пенсії з підвищенням на 10 карбованців довелося кілька разів ходити з райсоцзабезу до «районного ощадбанку, а звідти — зворотним маршрутом, щоб туди принести довідку, а звідти — інший папірець. Уявіть собі, для процедури переоформлення потрібно було підготувати і завірити копію пенсійної книжки, копію трудової книжки, копію військового квитка (хоч мені вже минуло 79 років!), копію диплома, довідку про колишній середній заробіток. Хоч у райсоцзабезі у моїй пенсійній справі всі ці папери, є, але дай копію!

Багатьом пенсіонерам у Печерському відділенні ощадбанку не сплатили вчасно і компенсацію.

Скажу відверто: не заздрю я і працівникам Печерського райсоцзабезу. Трудяться вони у важких умовах. Кілька маленьких кімнаток і вузький довгий коридор, у якому завжди стоять у черзі 50—60 пенсіонерів. Жахлива картина! Дивно, що змирилася з цим районна Рада народних депутатів.

Дивлюся на все це і думаю: — Дожилися! Ще й позаздриш дідові. Навіть за царя, кому належало, їхали самі до старого в село, цікавилися, як живе, чим харчується, як ся має...

Григорій ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ, пенсіонер, член комісії Української республіканської Ради ветеранів війни та праці.

ПРОДАЙТЕ ШКАРПЕТКИ!

Добрий день, шановна редакціє! Не скажете, що нам, пенсіонерам, робити, куди звертатися? Ще не так давно, у застійні часи, в магазинах було багато дешевих товарів — шкарпеток, чоловічих трусів і навіть ситцю. Потім, вже в ході перебудови, все зникло. Та ми все ж знаходили вихід зі скрутного становища: напишемо замовлення на базу російського «Посылторга» і нам, як правило, присилали необхідні речі. А оце недавно Росія зі своїх баз перестала обслуговувати громадян України. Суверенітет, кажуть, не дозволяє.

Запитайте, будь ласка, наших українських торговельних керівників, чи не змогли б вони щось придумати, щоб через якусь базу обслуговувати ветеранів праці певними дешевими товарами найпершої необхідності? Скажімо, висилати шкарпетки через Укрпосилторг? Люди похилого віку були б їм дуже вдячні.

Олександра МАЛЕХ.

Сватове.

Від редакції: Листи від ветеранів зі скаргами на погане торговельне обслуговування надходять до газети майже щодня. Зокрема, їх надіслали А. Шкляренко з Чернігова, Н. Сидорук з міста Ровно, багато інших наших читачів. Люди скаржаться на те, що місцеві Ради народних депутатів не скрізь дбають про пенсіонерів, в ряді міст і районів позакривали торговельні зали чи відділення магазинів, де раніше обслуговували ветеранів. Якщо торгівлю організовують у трудових колективах, про ветеранів теж нерідко «забувають». Особливо на селі. Малозабезпеченим людям похилого віку важко сьогодні придбати якусь дешеву річ, зокрема, ті ж шкарпетки чи труси.

Цією публікацією редакція ще раз привертає увагу місцевих Рад до порушеної нашими дописувачами проблеми.

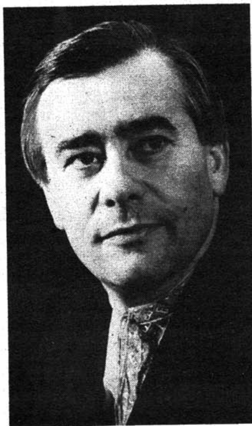

Володимир КАЧКАН — прозаїк, публіцист, літературознавець, фольклорист. Доктор філологічних наук, професор Київського держуніверситету імені Т. Г. Шевченка, лауреат республіканської премії імені Я. Галана.

Автор низки художніх і документально-художніх книг, літературознавчих та фольклористичних праць.

Зараз письменник завершив роботу над книжкою «Спориші долі села», одне з оповідань якої автор пропонує читачам «Голосу України».

Володимир КАЧКАН

СНИ З СИВОГО

«Чоловік той бридкий та зіпсутий, що п'є кривду, як воду. Хто чисторукий — побільшиться в силі. Гнівайтеся, та не грішіть. Господь судить людей — за правотою й за ненавистю. Нерозумні не слухають мудрості, безглузді ненавидять знання. Не заздри насильникові і ні одніеї з доріг не вибирай. Хто ж женеться за злом, той до смерті зближається. Народ падає з браку розумного проводу...»

З Біблії.

Антось Липка пересував ногами, як гринджолами, обліпленими мокрим снігом із розталою жовтухою. Високі, власноруч перестебновані бурки, обтягнуті галошами, були уже завеликі на його ноги. Халявки позагиналися попід колінями ще з початку осені, і чоловік, пригнений тяжбою хвороти, що ніяк не злазить з його коркошів[1], не ступав, а ледве мірчив підлогою, залишаючи мокрі сліди.

На ньому, як на розхитаних шарагах[2], висіла сірувата куртка, перешита ним же десятки літ тому з військової шинелі. На лису, мов обглодана голодною псятнею костяга, голову не вдів, як завше, кучму, не настромив на руки рукавиць-однопальків.

Ось так човг-човг — і став коло одвірка, бо ноги дилькотять, у вухах пінькотить, гей би хтось посеред сіней відро картоплин раптово висипав у порожню балію, ув очах — прижмурюйся чи припіднімай повище повіки — двоїться. Хлиснув води, повернувся обличчям до образів, а перед ним — о, матінко божа, не один застережливий палець десниці святого Николая, не один терновий вінець на його голові — а два, ні, три, а може, й чотири, і якось вони перехрещені один одним, що й лику не видно — наче суцільний терновий хрест натомість господнього чоловіка.

«Йой, падоньку! — стонихнув Антось, силоміць випростався й приперся до одвірка.— Може, то знак біди під вечір, а мо, яка сила прегосподня по мою душу?.. Ну, най би вже брала мене звідси, най би-м ся не мордував та стару свою не зводив...».

Липка напівчуло промимрив слова, що так і не добулися наверх з його ватяної бесіди, погадкував, видно, про смерть — не знати, хто на кого борше чекає: вона на нього, а чи він на неї — і цоркнув[3] клямкою, ніби хотів уступитися думкам з дороги, зайти до сіней — там-бо студено, то, може, й пригасне гарячка, котра розколює його худорляві, довгі і неоковирні, як куделя, руки, жовте і пісне чоло, може згасяться оті ватри, що їх у позаопівнічний час розпалюють у його пульсах якісь диявольські бестії — і прикладають йому до зболеного мозку пекотні гранчаки — аби мучився.

— Мамцю солодка, татцю ласкавий,— мало не сплеснула з радості Гафія, внісши до хати дійницю з молоком. — Ати як устав?.. Та же ти такий злежаний, Анто-о-о... — Вона прикусила губу, ніби побоялася вголос говорити. — Ну, а чого ти встав, га? Лягай-лягай, я тобі подам, що треба.

Але чоловік нічогісінько не відповів, лише кивнув головою, мовляв, поможи, стара, досунутися до бамбетля[4], щоб, упасти, бо сам не дійду.

Якби хто глянув з-під вікна, точно настрашився б Липки, такий уже худезний і якийсь немічний виглядав. Ще тиждень тому сусіда приносила Гафії різнотрав'я, радила, коли яке зілля упарювати та як заживати. Ідучи з хати, заломила руки в порозі, скривилася по-дитинному в жалю, а Гафія на те: «Беру гріха на душу, Настунько, прошу за нього смерті, бо виджу, як катує його якась, не при образах буде мовлено, нечиста. Ну — ні ліку, ані смерті. Та за що така покута?..»

Того ж дня сусіда натякнула чоловікові, аби закликав священика висповідати Липку, бо Гафія, видно, ще не дотумкалася до цього, а то таке: живий живим світ міряє, а Антосеві, певно, клубок світла розмотується.

— Та піду, піду завтра до дяка,— якось невдоволено відіпхнув од себе почату розмову Пилип.

— Ну, а чого ж ти завірений? — ніби шукала собі ключки Гафія. — Та вже видиш, що нема кому заопікуватися. Якби мали дітей, то...

— Або що, не мали,— перебрав нитку й ніби всилив у вушко своєї голки.— То я таке скажу тобі, жоно: мусить мордуватися Липка, мусить довго конати — на се божа воля.

—Гій на тебе та й на твою грішну бесіду,— тричі перехрестилася Настуня,— та що таке кажеш, гірше, якби-с закляв.

— Тихо, бабо, не колоти маслянку,— ребром широкої, як пранник, долоні розсік Пилип повітря. — Оповість моя тобі коротка: більший його гріх, аніж може знести — отако-о-о. І бути йому заволокою на сій землиці, як тому Каїну... — Пилип знервовано шпурнув цізорика[5], яким вигладжував виїмки на копистці, і підступився до жінки.— І не питай більше, прошу тя,— тут слова лягли благальніше, аніж вимогливо,— бо у мене у тій чівці[6] повно свого клопоту, аж роїться-пече. А ти мені, як оса надокучлива: Липка та й Липка... Що пишеться у десятьох заповідях божих, га? Не вбивай, не кради, не свідкуй неправдиво на свого ближнього?!.

— Пилипе, —тихо, ніби винувато, підняла торочок чоловікової бесіди і чекала, що або гаркне на неї Пилип, бо таки відчула, що розпочата нею бесіда аж ніяк не на часі, або ж вступиться з хати, німувато траснувши сінешніми дверима. О, тоді вже, рахуй, безмов'я у хаті надовго.

— Насте,— і чоловік, немовби виважив на терезах власного серця жінчину впертість, глянув на її геть вицвілі сіруваті і малесенькі, як у куріпки, очиці і, не даючи їй слова, бодай півсловечка, висипав горохом усе, що десь трималося роками то глибоко під грудьми, то у чубку фавкотіло червоними язиками і просилося на волю, а то й пекло осьдечки під самим кінчиком язика.— А тепер маєш вчути оте, що знаю і... чого не знаю. Але люди відають, зрештою, бог усе те бачить і знає; і від нього ніхто з нас, грішних, не сховався, не схоронився од його праведної кари,— і Пилип одвів погляд від Настуні, перехрестився і по хвилі мовив далі. — Хто проклинає — проклятий, хто благословляє — благословенний... Напучення батька і материна наука — то найкращий вінець для синівської голови. А Липка?..

Настуня рушилася до кухні, бо там щось збігало, і за тим кроком-другим від Пилипа ніби підсвідомо хотіла притишити чоловікову бесіду, бо ж відчула, що висока матерія попливе з його вуст, а її мозочок того не сприймає, не береться, не пристає до її вуха Пилипова казальниця.

— Слухай, жоно, — він відвів її від кухонної плити. — У Антося — великий і непоправний гріх на душі. І не один. Бог усе те знає. Чому усі діти відійшли з хати, гей бо хто викосив, га? Не було прости, господи, ні чуми, ні холери, ні сухот. А, видиш, семеро діточок, чуєш, Настунько, семеро-о-о,— він натиснув на кінець слова, подивився у її злякані очі, але не зупинився. — Вибрала смертонька по одному, як горіхи, і ні втіхи, ні підмоги, ані на кого лишити дідівзну... Я, правда, не видів, аби Антось носив кріса на ремені, я не видів, аби на когось руку підняв, але... — і змовк.

— Якби у чомусь винен, то би його прикликали до суду та й замкли,— випалила жінка, а далі не знала, яке слово підібрати і до якого припасувати, щоби торочилася розмова.

— Ну, не одного забрали, замкли або й... То був такий час, жоно. Час, час, — він сів на покутті стола, припустив голову, обхопив важкими долонями, уп'явся пальцями у густе біле, як молоко, волосся.— Антось усе своє життя вертівся, як лише міг. У всі часи, і при поляках, і за німців, і при перших совітах і вже потому, як сії прийшли,— завше йому було добре, для всіх він надавався. Люди, та що говорити, від ока небо не сховаєш — воно над нами... Липка, як той біблейський Аарон намагався палицю на вужа перетворити. Ех, чоловіцька захланність та запопадливість, усе мало і мало тій істоті: чи рот у неї не один, і чи пхати у нього треба сто раз на день?..— Пилип потер очі, що пекли пеком, гейби хто сипонув у них солі чи піску, зібрав глибокі зморшки на чолі і, похитуючи під тріскотіння сухих дровець у кухні, не те що казав, як борше питався у себе самого, у Настуні, у самого світу. — Одні кажуть, що Антось добивав лопатою постріляних у Сивому Лазу, другі шемрають поміж собою, що знімав із сторонських одіж, а відтак носив на торговицю. Хто його знає, так, а чи інак?.. Але є свідки, що таки прикопував. Оповідали мені вторік перед Великоднем, як заздріли його стешівські під церквою, що зразу по війні виділи Антося у лісі, а другі — як шибався зі стрибками[7] і показував, де були хлопці, хто давав їсти... Потому крутився при сільраді, кимось надався і в колгоспній конторі, навіть божився Юрцьо Веселий, що видів у Антоська партійну книжечку.

— Ей, — таки позволила собі вкласти кілька слівець. — Най бог помилує, не могло сего бути. Та Антось чоловік богомільний.

— А, певно, що так,— зіронізував Пилип. — А ти його, старенька, вперед, замолоду хоч раз виділа у церкві, га? Видиш, раднице, видиш... А як проклинали Липку сусідські, з Верстака, люди, що позабирав у них худібку тано, а відтак поперепродував у тридорога... Ей, що не кажи, нечесно ходив поміж селом Антонцьо, був вертуном-крутієм, то, може, і за се пан біг і присилив до його душі дзвіночок покути. А що гадаєш?..

Настуня нічого не відказала, як тільки Пилип встав з-за стола, хутко накинула на плечі коцівку і вже з порога нагадала:

— Аби-сь не забув по дорозі зайти, замовити отця до сповіді.

...Липка лежав на бамбетлі у верхній одежі. У хату крадькома пробилися сутінки, порозвішували на вікнах сірі верети, якось віддалили від його напівприжмурених, глибоко запалих очей стелю, на якій у кутку, коло самого припічка, можна було зобачити білу ниточку ясноти, яка заламувалася від білизни свіжого снігу і того дзеркальця, котре погойдувалося у відрі води, що стояло під вікном на лаві.

Гафії у хаті не було — промітала стежку до стайні. Але коли б осьде стала у ногах Антося, то якраз зобачила б, як від похитування водяного люстерка срібна крапочка, маненька, мов горошина, засіпалася, дещо продовжкуватою стала, відтак, наче пізньоосінній мотіль, що тріпнув змученими крильцями, сіла простісінько на кінчик носа господаря хати, потім, ніби розтопилася, сповзла і прилипла на його бороді. Зобачивши це, Гафія, очевидно, замахала б руками, зчинила б лемент, стала би заводити, поки б не позліталися сусіди, бо вона таки навчена бабцею-небіжкою вірити: коли над важкослабим увечір літає щось біле,— то поганий знак, не вернути йому світла, не стати на ноги.

Але наразі жінки немає. У кімнаті тихо, як після похорону. Навіть не чутно, як миша у бамбетлі перепускає солому на потеруху. Дивна тишінь, глибокий морок наче прикрили Антосеві руки, чоло, вуста.

Ось він стонихнув, зболено кашлянув і припідняв повище повіки. М
останніми сво
віддихами, що
ми рамами йду
го пшона — на
що його садок
різдвяними свя
бавом заполоня
тя, вуличини,
долинки: «Нова
ла, яка не бува
на над вертепо
осіяла...»

«Боженьку
небесний,— осі
думка, і Липка
очі, поклав ст
ми, як стру
пальцями хрес
здається, щось
тіти. Того ніхт
міг почути, але
но, просив у б
якої — ніхто н
поди, прости г
рай мене — за
світу. Х
що я в
ніч, що сказа
чоловік!». Не
день темното
висоти не зга
хай не являєт
ним! Най тем
його заступля
ра чорна над
бодай ж
кають його
укороти муки

Але перст
немовби ожи
і Липка ясно
земним проз
побачив прос
Николая.

«Я прагн
людську душ
но, а воно пр
добрім серці

Людину за
вити: як іти
литва старці
треба молити
сити і як
вічності. Ти
не просиш: «
ні з
стріти все
справжній д
всеціло відда
святій. Науч
прийняти
спокійною д
переконання
ля святая т
бути, що ус
Господи, да
завтрашньог
єю волею.
поди, моли
вірити, лю
Да благосло
Амінь».

І знай: ви
від тебе, н
того варті!..

Застрибал
жовті, черв
рячкові в
трибн у ски
ного недос
і він підтяг
ка, майже
очі — дві
логою загл
б зайшлому
то не мрец
ми життя

Може, п
рою велико
ви ще не
свічі Антос
же, думка
кою, кидал
чакуваті сл
мовляв, піз
жу глибин
бо не віри
смертному
ця Всемогу
ра пізнанн

ПОЯСНЕННЯ СЛІВ

1) коркоші — плечі;
2) шараги — вішалка;
3) цоркнув — відкрив;
4) бамбетель — дерев'яне розсувне ліжко, яке служить водночас і лавою;
5) цізорик — складаний ножик;
6) чівка — чубок голови, тім'я;
7) стрибки — так місцеве населення західних областей України називало добровольців, з яких складалася озброєна охорона сіл і містечок відразу після визволення їх від фашистських окупантів;
8) креглик — шматок.

тобі по-
чогісінько
ивнув го-
ожи, ста-
бамбет-
о сам не

з-під вік-
вся б Лип-
удезний і
виглядав.
у сусіда
знотрав'я,
ілля упа-
вати. Іду-
а руки в
по-дитин-
фія на те:
шу, Нас-
ього смер-
атує його
азах буде
Ну — ні
а за що

да натяк-
би закли-
сповідати
идно, ще
цього, а
ивим світ

даючи їй слова, бодай півсловечка, висипав горохом усе, що десь трималося роками то глибоко під грудьми, то у чубку фавкотіло червоними язиками і просилося на волю, а то й пекло осьдечки під самим кінчиком язика.— А тепер маєш вчути оте, що знаю і... чого не знаю. Але люди відають, зрештою, бог усе те бачить і знає; і від нього ніхто з нас, грішних, не сховався, не схоронився од його праведної кари,— і Пилип одвів погляд від Настуні, перехрестився і по хвилі мовив далі. — Хто проклинає — проклятий, хто благословляє — благословенний... Напучення батька і материна наука — то найкращий вінець для синівської голови. А Липка?..

Настуня рушилася до кухні, бо там щось збігало, і за тим кроком-другим від Пилипа ніби підсвідомо хотіла притишити чоловікову бесіду, бо ж відчула, що висока матерія попливе з його вуст, а її мозочок того не сприй-

мого світу. — Одні кажуть, що Антось добивав лопатою постріляних у Сивому Лазу, другі шемрають поміж собою, що знімав із сторонських одіж, а відтак носив на торговицю. Хто його знає, так, а чи інак?.. Але є свідки, що таки прикопував. Оповідали мені вторік перед Великоднем, як заздріли його стешівські під церквою, що зразу по війні виділи Антося у лісі, а другі — як шибався зі стрибками[7] і показував, де були хлопці, хто давав їсти... Потому крутився при сільраді, кимось надався і в колгоспній конторі, навіть божився Юрцьо Веселий, що видів у Антоська партійну книжечку.

— Ей, — таки позволила собі вкласти кілька слівець. — Най бог помилує, не могло сего бути. Та Антось чоловік богомільний.

— А, певно, що так,— зіронізував Пилип. — А ти його, старенька, вперед, замолоду хоч раз виділа у церкві, га? Видиш, раднице, видиш... А як проклинали Липку сусідські, з Верстака, люди, що позабирав у них худібку тано, а відтак попе-

вище повіки. Мабуть, відчув останніми своїми земними віддихами, що поза віконними рамами йдуть сіячі білого пшона — на багату весну, що його садок уже пахне різдвяними святами, які небавом заполонять усі обійстя, вуличини, надгір'я і видолинки: «Нова радість стала, яка не бувала, звізда ясна над вертепом увесь світ осіяла...»

«Боженьку любий, царю небесний,— осінила твереза думка, і Липка розплющив очі, поклав строєними сухими, як стручки квасоль, пальцями хрест на грудях і, здається, щось почав шепотіти. Того ніхто не чув, не міг почути, але чоловік, видно, просив у бога помочі. Та якої — ніхто не відає.— Господи, прости гріхи мої і скарай мене — забери з цього світу. Х[illegible]агине [illegible] день, що я в [illegible]му роди[illegible] і та ніч, що сказала: «Зачавсь чоловік!». Нехай стане цей день темнотою, нехай бог з висоти не згадає його, і нехай не являється світло над ним! Най темрява і морок його заступлять, бодай хмара чорна над ним пробуває,

ре, довша за землю і вища за небо. А ще інша торочила-торочила своє і нагадувала капання дощових крапель у одне місце: видиш, чоловіче, дерево навіть перед смертю-зрубом має надію. Якщо буде стяте, то силу отримає знову і парость його прорветься від пня; якщо ж постаріє в землі його корінь, а пень обсядуть їдучі порохи, то від водного запаху знову таки зацвіте і пустить галуззя, немов саджанець.

Помре чоловік — то зникне. А як сконає людина — то де ж вона? Де-е-е?..

Запекло Антосеві під серцем, защеміло — може, то направду прийшов нарешті кінець. Запінькало десь глибоко у черепі — ніби відлуння могутнього дзвону. І якось раптово — як наплило, так і відплило — угасло, розчинилося в тиші.

І знову щось блиснуло під стелею, а чи Антосеві здалося. Та він не те що бачив янгольські лики, він чув голоси, подібні до дитячих. Чи, мо, хтось читав йому Біблію?..

«Людина не знає ціни мудрості. Щирого золота дати

ир КАЧКАН

…И З СИВОГО ЛАЗУ

, певно,
мотується.
у завтра
невдоволе-
бе початку

ти заві-
ала собі
а вже ви-
заопіку-
и дітей,

али,— пе-
би всилив
и.— То я
жоно: му-
Липка, му-
— на се

й на твою
ичі пере-
— та що
е, якби-с

не колоти
широкої,
розсік Пи-
овість моя
ший його
знести —
ому заво-
ці, як то-
лип знер-
цізорика[5],
виїмки на
пився до
й більше,
ова лягли
вимогли-
тій чівці[6]
у, аж рої-
ні, як оса
ка та й
ться у де-
жих, га?
и, не свід-
на свого

ихо, ніби
торочок
і чекала,
а неї Пи-
а, що роз-
аж ніяк
ступиться
раснувши
О, тоді
'я у хаті

ловік, не-
терезах
чину впер-
геть ви-
алесенькі,
иці і, не

має, не береться, не пристає до її вуха Пилипова казальниця.

— Слухай, жоно, — він відвів її від кухонної плити. — У Антося — великий і непоправний гріх на душі. І не один. Бог усе те знає. Чому усі діти відійшли з хати, гей бо хто викосив, га? Не було прости, господи, ні чуми, ні холери, ні сухот. А, видиш, семеро діточок, чуєш, Настунько, семеро-о-о,— він натиснув на кінець слова, подивився у її злякані очі, але не зупинився. — Вибрала смертонька по одному, як горіхи, і ні втіхи, ні підмоги, ані на кого лишити дідівзну... Я, правда, не видів, аби Антось носив кріса на ремені, я не видів, аби на когось руку підняв, але... — і змовк.

— Якби у чомусь винен, то би його прикликали до суду та й замкли,— випалила жінка, а далі не знала, яке слово підібрати і до якого припасувати, щоби торочилася розмова.

— Ну, не одного забрали, замкли або й... То був такий час, жоно. Час, час, — він сів на покутті стола, припустив голову, обхопив важкими долонями, уп'явся пальцями у густе біле, як молоко, волосся.— Антось усе своє життя вертівся, як лише міг. У всі часи, і при поляках, і за німців, і при перших совітах і вже потому, як сії прийшли,— завше йому було добре, для всіх він надавався. Люди, та що говорити, від ока небо не сховаєш — воно над нами... Липка, як той біблейський Аарон намагався палицю на вужа перетворити. Ех, чоловіцька захланність та запопадливість, усе мало і мало тій істоті: чи рот у неї не один, і чи пхати у нього треба сто раз на день?..— Пилип потер очі, що пекли пеком, гейби хто сипонув у них солі чи піску, зібрав глибокі зморшки на чолі і, похитуючи під тріскотіння сухих дровець у кухні, не те що казав, як борше питався у себе самого, у Настуні, у са-

репродував у тридорога... Ей, що не кажи, нечесно ходив поміж селом Антоньцьо, був вертуном-крутієм, то, може, і за се пан біг і присилив до його душі дзвіночок покути. А що гадаєш?..

Настуня нічого не відказала, як тільки Пилип встав з-за стола, хутко накинула на плечі коцівку і вже з порога нагадала:

— Аби-сь не забув по дорозі зайти, замовити отця до сповіді.

...Липка лежав на бамбетлі у верхній одежі. У хату крадькома пробилися сутінки, порозвішували на вікнах сірі верети, якось віддалили від його напівприжмурених, глибоко запалих очей стелю, на якій у кутку, коло самого припічка, можна було зобачити білу ниточку ясноти, яка заламувалася від білизни свіжого снігу і того дзеркальця, котре погойдувалося у відрі води, що стояло під вікном на лаві.

Гафії у хаті не було — промітала стежку до стайні. Але коли б осьде стала у ногах Антося, то якраз зобачила б, як від похитування водяного люстерка срібна крапочка, маненька, мов горошина, засіпалася, дещо продовжкуватою стала, відтак, наче пізньоосінній мотіль, що тріпнув змученими крильцями, сіла простісінько на кінчик носа господаря хати, потім, ніби розтопилася, сповзла і прилипла на його бороді. Зобачивши це, Гафія, очевидно, замахала б руками, зчинила б лемент, стала би заводити, поки б не позліталися сусіди, бо вона таки навчена бабцею-небіжкою вірити: коли над важкослабим увечір літає щось біле,— то поганий знак, не вернути йому світла, не стати на ноги.

Але наразі жінки немає. У кімнаті тихо, як після похорону. Навіть не чутно, як миша у бамбетлі перепускає солому на потеруху. Дивна тишінь, глибокий морок наче прикрили Антосеві руки, чоло, вуста.

Ось він стонихнув, зболено кашлянув і припідняв по-

бодай же[illegible]емнощі [illegible]і лякають його — о, господи, укороти муки мої»...

Але перст господньої руки немовби ожив, поворушився, і Липка ясно, з якимось неземним прозрінням відчув-побачив просто себе святого Николая.

«Я прагну заронити у людську душу добротне зерно, а воно проростає лише у добрім серці.

Людину завжди має цікавити: як іти у вічність. Молитва старців учить, про що треба молитися, про що просити і як наближатися до вічності. Ти ж бо, чоловіче, не просиш: «Господи, дай мені з [illegible]евним спок[illegible] зустріт[illegible]все, що [illegible]несе справжній день. Дай мені всеціло віддатися волі твоїй святій. Научи мене, господи, прийняти вісті того дня зі спокійною душею, твердими переконаннями — на все воля святая твоя. Мені не забути, що усе послано тобою. Господи, дай мені силу до завтрашнього дня, керуй моєю волею. Научи мене, господи, молитися, надіятися, вірити, любити і прощати. Да благословить нас господь. Амінь».

І знай: вимагає бог менше від тебе, ніж провини твої того варті!..».

Застрибали ув очах Липки жовті, червоні, сіркові, бурячкові вогненці, залящали триби у скипаючому від нощного недосипу-болю черепі, і він підтягнув повище коцика, майже накрився, лише очі — дві глибокі, сяючі вологою заглибини — нагадали б зайшлому до кімнати, що то не мрець, а ще з ознаками життя чоловік.

Може, під восковою шкірою великої безволосої голови ще не повністю вгасли свічі Антосевого життя, може, думка чубилася з думкою, кидала одна одній гранчакуваті слова в очі, бо уже, мовляв, пізно, газдоньку, божу глибінь спізнавати. Ти ж бо не вірив, що не можна смертному пізнати аж до кінця Всемогутнього, бо та міра пізнання — ширша за мо-

за неї не можна, і не важиться срібло ціною за неї, не важать за неї офірського золота, ні дорогого оніксу й сапфіру. Золото й скло — не рівняються в вартості їй, і її не зміняти на посуд із щирого золота. Коралі й кришталь і не згадуються, а набуток премудрості — ліпший за перли!»...

Жінка підкладала повище під голову, давала закропитися узваром і з ляком дивилася на довгий, покритий мачинами поту ніс. «Йой, господоську, поможи бідаці переставити душу»,— прошепотіла собі під ніс, відходячи від чоловіка. Розстеляла ліжко — пізна ж бо уже година.

Але як тільки Гафія, повернувшись до прохолодної стіни, розмірено роздихалася і захропіла, Антосем щось гейби сіпнуло, крутнуло то на один бік, то на другий, і він, наче крізь просонний переляк, зойкнув.

Щось таки затарабанило по шибках, затупотіло під одним вікном, відтак під другим, що у покої, щось неначе торкало сінешні двері, зашуруділо коло печі, на привалку, і потріскотіло у розпальці, якої Гафія внесла з дровітні наранок.

Антось лежав на правому боку обличчям до вікна, хоч його очі не розпізнавали ні того білого світу, що жив своїми законами тут же, поруч, за віконною рамою, ані тієї сивої імли, яка геть чисто разом з тишею ночі накрила і його, і його ліжко.

Затарабанило іржавими, продірявленими відрами, перетрухлими від часу і сирої землі лопатами, алюмінієвими банячками, задзенькотіло монетами, ніби якась дивовижна покрака, а не чоловік, стояла отутечки, під вікнами, і висипала чужі грошики із схованого Липкою за платвою на подрі відра.

Видно, дідькова рука намагалася дістати Антосевої тімениці, аби її пошкрібати або пштриньнкути по чолі і виповісти йому отим хором-тарабаненням, що він до са-

мого рана не піде з життя, бо мають з ним поквитатися десятки, а мо, й сотні голосів з того світу.

Ще чорна рука не отворила до кінця кватирку, як Антосеве вухо стало набухати стогоном, мольбою, прокльонами. Ворушилися черепки під глиняною товщею, хруськотіли лопати, ніби надламувалися у них держална, поковтувало каміння об крем'яні брили, поцьвохкувала брудна, наполовину червона від крові, вода під його чобітьми...

Уся ця лавина перла нестримно, здавалося, ось-ось розсуне стіну, мигне столом, бамбетлем, як хвиля-валун у хмароломну повінь деревиного,— і немає ні Липки, ні звуку його, ані запам'ятного його слова. Ніч зітре усе з лиця землі, а ранок накриє його чорні сліди білопінною покрівлею. І проминуть дні, місяці, роки і, може, ніколи навіть на цвинтарному креглику[8] землиці жодне земне перце трави не вкаже прихожому, що тут також опочиває чоловіцьке тіло.

«У-у-м,— тяжко-важко, наче хотів струтити з грудей камінь-брилу, простогнав Антось і вмить, як божа сила ощасливила його мозок ясністю мислі, він порепаними до крові губами почав свою безкінечну мольбу: «О, господи, почуй мою мову, одведи від очей моїх чорні примари, зрозумій стогнання моє — й пощади раба свого. Прислухайся, боже мій, царю мій, до голосу-зойку мого. Лиш одне прошу сповнити, о, боже, не карай мене в гніві своїм, не завдавай мені кари в своїм пересерді. Або забери мене, боже, з цього світу, якщо твоя ласка і змога, або уздоров мене, бо змучився я від стогону, уже очі мої висохли, бо слізьми укроплював не одненьку ніч ложе своє. Тіло моє зів'яло — кому я потрібний немічний. Лише доточую муками своїми страждення дні жоні своїй, Гафії. Усі відсахнулися від мене — і немає прощення ні тілу моєму, ні кволому слову, ні позіру завмерлому, ані душі напівживій...».

Липка, скільки мав сил, зібрав їх у слові, і просив-просив, благав всевишнього, аби не віддав його душу напасникам, щоб не рвали вони її, наче розлючені і голодні пси, кості, аби не стяли голову його садочкові, не засмітили криницю, не пустили з димами оселю.

Коли ж наставав ранок, до Липки зі світлом дня потрошки прибувала сила, він закроплювався молоком, узваром, настоями трав. Не раз впускала Гафія у серце віру, що може-може, та й якось виборсається чоловік з тієї скрути-хворості. Та коли підступалося до ночі, Липка складав кості і стогоном-безнадією вдівав жінку у шлею страху, що, видать, таки не дочекається чоловік досвітка.

Чи помер Липка вчорашньої ночі, чи ще і ця продовжить йому покуту, ніхто не відає. Лише сусід знає, що таки нині пополудню прийде отець Орест висповідати Антося Липку, то, мо, й прикоротиться його мучеництво.

Київ.

ЧЕС

або

Дійсність наг
себе двома яскр
риновими свічк
хоплювали з
портрет Велик
Дійсність драту
том снігоприб
шин: за вікном
тий — до речі,
прямого віднош
тя й творчості
красова не має
стояв весь літер
чір. Приємно
лика кількість
такому загалом
заході.

— Нікого сп
запрошували, к
знайомих Некра
горія Григор'єв
наліста Богорад
Рафаїла Нахма
ни Бажанів та
людей. Решта
діо рекламу а
її у «Вечірці»,
з організаторів
ший співробітн
таля Лисенко
не сподівалася.

Рівно дві год
розщеплювалася
близьких, на
Некрасова — с
льний запис п
повісті Віктора
«Якби-то в роті
би», зроблений
ції «Свобода
синтезувалась
ня, що доволі
нещиро ритміч
за митцем тіль
родження та в
Справжня пам'я
не питаючись
дати.

Вітчизняна к
ки підводиться
стали ми ближ
ратури? Не впе
ті, той же Вік
і сьогодні для б
ба що одіозна
доля якої злама
ним режимом.

І ДО

Січневий мор
одкривав день
селом. Неділя.
дзвону святково
і церкви немає
нишк у гіллях
рева. Тихий су
це, де народ
Стус.

Сьомого січн
здва Христово
кого будинку к
лися земляки ві
народження пое

Організували
працівники
райвідділу кул
розповідали п
шлях борця,
його вірші, а с
маленька група
мешканців села
витала гірка л
казка: «Як вме
то зібрався вес
вмер біднячок,
піп і дячок».

Організували
районні культп
свої, сільські к
це не подбали.
колгоспу Васил
голова сільра
Бондар, ні сек
му Микола Ор

Кому ж, як
було потурбува
справді святий
десят третю ро
народження пое
всі в селі й зна
чір вшанування
було навіть ог

Для Рахнівс
річної школи в
Василя Стуса
ники стараютьс

Голос України

...буть, відчув
...и земними
...оза віконни-
...ь сіячі біло-
...агату весну,
... уже пахне
...ами, які не-
...ь усі обійс-
...дгір'я і ви-
...радість ста-
...а, звізда яс-
... увесь світ

...обий, царю
...ла твереза
... розплющив
...еними сухи-
...ки квасоль,
...на грудях і,
...почав шепо-
...не чув, не
...оловік, вид-
...а помочі. Та
...відає.— Гос-
...ки мої і ска-
...ери з цього
...не ... день,
...оди... і та
... «Зачавсь
... стане цей
...нехай бог з
... його, і не-
... світло над
...ва і морок
... бодай хма-
...им пробуває,

...ЛАЗУ

...щі ... ля-
...— о, господи,
...ої»...
...подньої руки
...поворушився,
... якимось не-
...нням відчув-
...себе святого

...заронити у
...добротне зер-
...стає лише у

...ди має ціка-
...вічність. Мо-
...нить, про що
... про що про-
...ижатися до
...бо, чоловіче,
...поди, дай ме-
...споко... зу-
...що ... принесе
... Дай мені
...я волі твоїй
...ене, господи,
... того дня зі
...ю, твердими
...на все во-
... Мені не за-
...слано тобою.
...ені силу до
...я, керуй мо-
...и мене, гос-
... надіятися,
... і прощати.
...нас господь.

...є бог менше
...ровини твої

... очах Липки
... сіркові, бу-
...ді, залящали
...ому від нощ-
...олю черепі,
...овище коци-
...ився, лише
...і, сяючі во-
...і — нагадали
...кімнати, що
...це з ознака-
...ік.

...сковою шкі-
...волосої голо-
...стю вгасли
... життя, мо-
...лася з дум-
... одній гран-
... очі, бо уже,
...здоньку, бо-
...авати. Ти ж
... не можна
...и аж до кін-
...о, бо та мі-
...ирша за мо-

ре, довша за землю і вища за небо. А ще інша торочила-торочила своє і нагадувала капання дощових крапель у одне місце: видиш, чоловіче, дерево навіть перед смертю-зрубом має надію. Якщо буде стяте, то силу отримає знову і парость його прорветься від пня; якщо ж постаріє в землі його корінь, а пень обсядуть їдучі порохи, то від водного запаху знову таки зацвіте і пустить галузся, немов саджанець.

Помре чоловік — то зникне. А як сконає людина — то де ж вона? Де-е-е?..

Запекло Антосеві під серцем, защеміло — може, то направду прийшов нарешті кінець. Запінькало десь глибоко у черепі — ніби відлуння могутнього дзвону. І якось раптово — як наплило, так і відплило — угасло, розчинилося в тиші.

І знову щось блиснуло під стелею, а чи Антосеві здалося. Та він не те що бачив янгольські лики, він чув голоси, подібні до дитячих. Чи, мо, хтось читав йому Біблію?..

«Людина не знає ціни мудрості. Щирого золота дати за неї не можна, і не важиться срібло ціною за неї, не важать за неї офірського золота, ні дорогого оніксу й сапфіру. Золото й скло — не рівняються в вартості їй, і її не зміняти на посуд із щирого золота. Коралі й кришталь і не згадуються, а набуток премудрості — ліпший за перли!»...

Жінка підкладала повище під голову, давала закропитися узваром і з ляком дивилася на довгий, покритий мачинами поту ніс. «Йой, господоську, поможи бідаці переставити душу»,— прошепотіла собі під ніс, відходячи від чоловіка. Розстеляла ліжко — пізня ж бо уже година.

Але як тільки Гафія, повернувшись до проходолної стіни, розмірено роздихалася і захропіла, Антосем щось гейби сіпнуло, крутнуло то на один бік, то на другий, і він, наче крізь просонний переляк, зойкнув.

Щось таки затарабанило по шибках, затупотіло під одним вікном, відтак під другим, що у покої, щось неначе торкало сінешні двері, зашуруділо коло печі, на привалку, і потріскотіло у розпальці, якої Гафія внесла з дровітні наранок.

Антось лежав на правому боку обличчям до вікна, хоч його очі не розпізнавали ні того білого світу, що жив своїми законами тут же, поруч, за віконною рамою, ані тієї сивої імли, яка геть чисто разом з тишею ночі накрила і його, і його ліжко.

Затарабанило іржавими, продірявленими відрами, перетрухлими від часу і сирої землі лопатами, алюмінієвими банячками, задзенькотіло монетами, ніби якась дивовижна покрака, а не чоловік, стояла отутечки, під вікнами, і висипала чужі грошики із схованого Липкою за платвою на подрі відра.

Видно, дідькова рука намагалася дістати Антосевої тіменці, аби її пошкрібати або пштринькнути по чолі і виповісти йому отим хоромтарабаненням, що він до самого рана не піде з життя, бо мають з ним поквитатися десятки, а мо, й сотні голосів з того світу.

Ще чорна рука не отворила до кінця кватирку, як Антосеве вухо стало набухати стогоном, мольбою, прокльонами. Ворушилися черепки під глиняною товщею, хруськотіли лопати, ніби надламувалися у них держална, поковтувало каміння об крем'яні брили, поцьвохкувала брудна, наполовину червона від крові, вода під його чобітьми...

Уся ця лавина перла нестримно, здавалося, ось-ось розсуне стіну, мигне столом, бамбетлем, як хвиля-валун у хмароломну повінь деревиною,— і немає ні Липки, ні звуку його, ані запам'ятного його слова. Ніч зітре усе з лиця землі, а ранок накриє його чорні сліди білопінною покрівлею. І проминуть дні, місяці, роки і, може, ніколи навіть на цвинтарному кренлику[8] землиці жодне земне перце трави не вкаже прихожому, що тут також опочиває чоловіцьке тіло.

«У-у-м,— тяжко-важко, наче хотів струтити з грудей камінь-брилу, простогнав Антось і вмить, як божа сила ощасливила його мозок ясністю мисли, він порепаними до крові губами почав свою безкінечну мольбу: «О, господи, почуй мою мову, одведи від очей моїх чорні примари, зрозумій стогнання моє — й пощади раба свого. Прислухайся, боже мій, царю мій, до голосу-зойку мого. Лиш одне прошу сповнити, о, боже, не карай мене в гніві своїм, не завдавай мені кари в своїм пересерді. Або забери мене, боже, з цього світу, якщо твоя ласка і змогла, або уздоров мене, бо змучився я від стогону, уже очі мої висохли, бо слізьми укрплював не одненьку ніч ложе своє. Тіло моє зів'яло — кому я потрібний немічний. Лише доточую муками своїми страдженні дні жоні своїй, Гафії. Усі відсахнулися від мене — і немає прощення ні тілу моєму, ні кволому слову, ні позіру завмерлому, ані душі напівживій...».

Липка, скільки мав сил, зібрав їх у слові, і просив-просив, благав всевишнього, аби не віддав його душу напасникам, щоб не рвали вони її, наче розлючені і голодні пси, кості, аби не стяли голову його садочкові, не засмітили криницю, не пустили з димами оселю.

Коли ж наставав ранок, до Липки зі світлом дня потрошки прибувала сила, він закроплювався молоком, узваром, настоями трав. Не раз впускала Гафія у серце віру, що може-може, та й якось виборсається чоловік з тієї скрути-хворості. Та коли підступалося до ночі, Липка складав кості і стогоном-безнадією вдівав жінку у шлею страху, що, видать, таки не дочекається чоловік досвітка.

Чи помер Липка вчорашньої ночі, чи ще і ця продовжить йому покуту, ніхто не відає. Лише сусід знає, що таки нині пополудню прийде отець Орест висповідати Антося Липку, то, мо, й прикоротиться його мучеництво.

Київ.

ЧЕСНЕ СЛОВО НЕКРАСОВА,

або Враження на фоні дійсності

Дійсність нагадувала про себе двома яскравими стеариновими свічками, що вихоплювали з напівтемряви портрет Великої Людини. Дійсність дратувала гркотом снігоприбиральних машин: за вікном вирував лютий — до речі, місяць, який прямого відношення до життя й творчості Віктора Некрасова не має. Дехто простояв весь літературний вечір. Приємно здивувала велика кількість школярів на такому загалом елітарному заході.

— Нікого спеціально не запрошували, крім близьких знайомих Некрасова — Григорія Григор'єва, вдови журналіста Богорада, режисера Рафаїла Нахмакевича, родини Бажанів та ще кількох людей. Решта почула по радіо рекламу або прочитала її у «Вечірці», навіть одна з організаторів вечора старший співробітник музею Наталя Лисенко на «аншлаг» не сподівалася.

Рівно дві години дійсність розщеплювалася на спогади близьких, на голос самого Некрасова — слухали унікальний запис передостанньої повісті Віктора Платоновича «Якби-то в роті виросли гриби», зроблений на радіостанції «Свобода». Дійсність синтезувалась у переконання, що доволі примітивно і нещиро ритмічно схлипувати за митцем тільки в день народження та в день смерті. Справжня пам'ять приходить, не питаючись про офіційні дати.

Вітчизняна культура тільки підводиться з колін. Чи стали ми ближчими до літератури? Не впевнена. Врешті, той же Віктор Некрасов і сьогодні для багатьох — хіба що одіозна особистість, доля якої зламана тоталітарним режимом.

— Не варто на літературних вечорах аналізувати творчість,— мудро зауважив Григорій Григор'єв.

А ми й не будемо про творчість. Ми — про особистість.

Віктор Некрасов перший написав правду, яку відчув на собі, будучи молодим офіцером. «В окопах Сталінграда» дивом виплеснулася на сторінки журналу «Знамя», ще й здобула Сталінську премію. До речі, продовження повісті в № 10 за 1946 рік надруковано разом з промовою Андрія Жданова — цей номер демонстрували на виставці музею.

Великий талант — не тільки сумнів і пошуки чесної обдарованої людини. Великий талант завжди першим відкриває якусь визначальну істину. Після повісті «В окопах Сталінграда» Некрасов першим чесно сказав про важке вживання звиклих до війни фронтовиків у незвичний мир («У рідному місті»), першим написав про репресії, за висловом Олександра Корнійчука, «ідейно хибну річ» «Кіра Георгіївна». Першим зробив неупереджені дорожні нотатки про закордон («Перше знайомство»)...

Історія знає чимало талановитих дипломатів від літератури, які до брехні не вдавалися, але й уміли вчасно промовчати. Можна поставити за мету вижити й перемогти, а можна і вижити, не перемагаючи. Віктор Некрасов був іншим. Врешті, якось можна залишитись частково правдивим. Частково першим — ніколи.

«Це не той Некрасов, якого всі знають»,— Хрущов першим подав знак вичавлювати це ім'я з нашої слухняної свідомості. Окопна правда аж надто суперечила «штабній» — «про геніальні», «безпомилкові» задуми Генштабу. Не збігалася з офіційною лінією. Для того покоління, що виросло без Некрасова — (на кращий випадок — з Некрасовим у замкненій на ключ батьковій шухляді), подвійна мораль була неприємна, але обов'язкова.

Викреслити ім'я — то означало заборонити не тільки критикувати, але й згадувати.

Демонструється робочий матеріал фільму про Віктора Платоновича, що знімає Рафаїл Нахмакевич. Лине думка:

— Хай би підводилися на таких заходах люди, що різали його твори. Чесно зізнавалися б та виходили геть. Вони крали в нас Некрасова. Ми мусимо знати своїх геростратів.

Держава розплатилася зі своїм великим сином тихою смертю в демократичному, блискучому, чужому Парижі. Але політика не залишила його й мертвого. Фільм засвідчує, як нелегко гідно вшанувати пам'ять письменника на Сен-Жерменському кладовищі. За земельну ділянку відповідають комуністи, тому й посмертні переваги теж... віддають комуністам. Це Франція...

Неважко, врешті, викреслити ім'я митця, його самого знищити фізично. Проте навряд чи можливо щось подібне зробити з правдою, яку він проголосив одним з перших.

Яніна ГАВРИЛОВА.

Від редакції. Для всіх, хто цікавиться творчістю Віктора Некрасова, в музеї літератури УРСР Майя Миколаївна Бажан читає лекції. Безплатно. Не чекаючи 17 червня — 80-річчя з дня народження письменника.

І ДОСІ НЕБАЖАНИЙ СТУС?

Січневий морозний ранок одкривав день над затихлим селом. Неділя. Не чулося дзвону святкового, бо в селі і церкви немає. Вітер принишк у гіллях безлистого дерева. Тихий сум оповив місце, де народився Василь Стус.

Сьомого січня, в день Різдва Христового, до сільського будинку культури зійшлися земляки відзначити день народження поета.

Організували той вечір працівники Гайсинського райвідділу культури. Вони розповідали про великий шлях борця, декламували його вірші, а слухала те все маленька група людей — мешканців села. В залі ніби витала гірка людська приказка: «Як вмер багатир — то зібрався весь мир, а як вмер біднячок, — то тільки піп і дячок».

Організували вечір, отже, районні культпрацівники. Бо свої, сільські керівники, про це не подбали. Ні голова колгоспу Василь Лантух, ні голова сільради Анатолій Бондар, ні секретар парткому Микола Орловський.

Кому ж, як не їм, треба було потурбуватись про отой справді святий вечір — п'ятдесят третю роковину від дня народження поета. А так... не всі в селі й знали про цей вечір вшанування поета. Не було навіть оголошення.

Для Рахнівської восьмирічної школи вогонь пам'яті Василя Стуса місцеві керівники стараються тихенько й підступно погасити. Причому тактику використовують стару — бездіяльність. Ось і рішення назвати Рахнівську школу ім'ям страдника-поета. Але то була така обіцянка, як і всі обіцянки служителів системи — говорити одне, а робити зовсім інше.

А що знають про Василя Стуса в нашому районі? Відбулися статтею Дмитренка з Києва в районній газеті. Їм не до того. Стусова ідеологія самостійної України не вкладається в проект нового Союзного договору. Тому, мабуть, і дату народження Василя подано в «Трибуні праці» не 6-го січня, а 8-го. Прямо так і надруковано: «8 січня — день народження Василя Стуса».

А де ж зібрання літературної студії «Голубі вітрила», що при редакції, яка могла б відзначити цю дату своїм засіданням та спеціальним випуском літературних творів. На жаль, ні редактору газети Л. Фарафону, ні керівнику студії Ользі Ткачук це ні про що не говорить. Сплинув січень, промайнули безхребетні віршики в райониці, а незбореного земляка нашого Стуса забули. Він для газети, як і для керівників села, просто в'язень. Та невдовзі наші діти вчитимуть Василеву поезію в школах по всій Україні, та й не тільки на Україні. Гадаю, районній газеті треба було б вибачитись перед читачами, якщо цей прикрий факт — непорозуміння чи неувага.

Дякуємо районному відділу культури, який сміливо пропагує творчість дорогих нашому серцю земляків. У культурі не може бути ні відщепенців, ні екстремістів. Ідеологія і культура не сумісні так само, як віра в Бога й атеїзм. Бо тільки культура врятує нас від краху.

Віктор ЮЩЕНКО,
механізатор.

с. Чечелівка
Гайсинського району
Вінницької області.

Пророки йдуть з життя однією стежиною — через напівморок. Через сутінки. Щоб розчинитись у небутті. І щоб потім вирнути з туману часу й несподівано засяяти новітньою зорею.

Пророки нам потрібні, щоб ми не задихнулись, як риба в іржавій воді. Щоб споживач відчув себе творцем, щоб принижений, зігнутий у колінах випростався, став гідним себе.

Ми жбурляємо камінням у своїх пророків, поки вони живуть. Після смерті — молимося на них. А радше — за інерцією виділяємо для цього маленьку клітину своєї пам'яті.

Але ж для чогось народжує світ пророків! Напевно, щоб стежили за порухом світобудови, спостерігали за коливаннями людської душі.

Альтернативні думки

Якщо інструкція не є гальмом, то вона вже застаріла.

У тому, що таке коїться, більше не стільки вини деяких людей, скільки їхніх заслуг.

Добре мати власну думку, коли в тебе її ніхто не питає!

Чим більше ми пообіцяємо, тим дорожче це вам буде коштувати.

Краще від мовчуна ніхто не скаже!

Олександр ПЕРЛЮК.
Кіровоград.

Халамидники

І ЗНОВУ ПОЛТЕРГЕЙСТ

Дивні речі творяться в квартирі громадянина Б. Лошака. Коли він приходить пізно ввечері додому «під мухою», починають літати предмети домашнього вжитку, намагаючись вцілити в господаря: тарілки, каструлі, скалка, горщики з квітами, друшляк. Потім двері до спальні самі по собі замикаються, і йому доводиться ночувати в передпокої.

ЗАПИТ ДО МОЛОДІЖНОЇ ГАЗЕТИ

«Зацікавився оголошенням Тетяни (абонент № 777) про бажання познайомитися з порядним хлопцем. Серед купи чеснот, яких вистачило б на десяток жінок, є слова: «Кажуть, що я розумна, добра і симпатична». Прошу повідомити адреси тих, хто це про неї казав, і, якщо вони все те підтвердять, запропоную Тетяні руку і серце».

РОЗВІНЧАНИЙ МІФ

На симпозіумі уфологів професор Л. Циппер переконливо довів, що НЛО та інопланетян не існує. Всі літаючі об'єкти мають виключно земне походження. За словами вченого, у небі шугають перелесники, чорти, а також відьми — у ступах чи на мітлах.

Феодосій ЛУЗАН.

Мал. Ігоря **АНДРУЩЕНКА.**

БОРОТЬБА ВИМАГАЄ ЖЕРТВ

Рабиня Ізаура звабливо посміхнулася, стулила губи бантиком і... І не встигла більше нічого зробити. Бо раптом погасло світло. Стало темно і тихо.

Не пройшло й хвилини, як захрипів радіодинамік.

— Увага, — голос прокашлявся. — Говорить міська електростанція. Від імені всього трудового колективу заявляємо ультиматум — поки чоловіча половина підстанції не буде забезпечена цигарками, відмовляємося подавати струм. Ганьба апаратним функціонерам і ділкам від торгівлі, що не прислухаються до вимог трудового народу!

Чортихаючись, я намацав коробку з сірниками. Запалив. Пам'ятаючи, що нині дефіцит, тримав запалений сірник до тих пір, доки міг терпіти. Дружина тим часом відшукала свічку. Стало зовсім затишно. Ненадовго, бо жінці забаглося води. Як галантний кавалер, я взявся знайти у темряві дорогу на кухню. Зваливши пару стільців, ледве не перекинувши холодильник і наступивши на кота, я дістався до крана. Якби знав, не ризикував би. Кран лише зашипів, ніби видушив із себе: «Вс-с-с-е-е-е»...

— Щоб ви смоли понапивались, — лаюсь.

Як у воду дивився.

— Увага! — закричав динамік. — Ми, представники страйкового комітету міської житлово-комунальної служби, оголошуємо протест проти сваволі «батьків міста». Ну, як воно зараз вам усім без води? Кепсько? Отож. А нам? Ви були у нашому становищі? Ганьба! Це ж чорт зна що! Таке велике місто — і другий день немає в продажу горілки й вина. Про кольорові телевізори, пиво, трикотаж і ковбасу вже мовчимо. Але до яких пір найнеобхідніші товари і ті, що широкого вжитку, будуть дефіцитом. Так далі тривати не може!..

Даремно я витратив два сірники, щоб розпалити газову плиту і нагріти вечерю. Газом і не пахло. І не дивно. Бо з динаміка вже линув схвильований голос і переконував, що «газовики теж люди» і що «бюрократичний апарат — це гальмо перебудови і прогресу».

Словом, страйк продовжувався.

Побились із жінкою об заклад, що не працює й телефон. Оскільки обоє були впевнені у цьому, то вдвох виграли.

— Слухай, — згодом знайшовся я, — а вони всі й справді мають рацію. Не можу стояти осторонь цієї кампанії. Доки ти не перестанеш напихати мене зранку яєчнею, доки не задовольниш мої вимоги, оголошу забастовку — буду спати на підлозі.

— А я взагалі, — підкинула дружина, — не буду приходити додому, бо ти на іменинах весь час нахабно пеморгувався з Богданенковою. Всі люди бачили!

Третій день її немає вдома. Мені болять боки, бо сплю на підлозі. Політична боротьба вимагає жертв.

Павло КУЦ.
Чигирин.

Прес-огляд «Куреня»

...І пішов я тоді до Петлюри

Уявіть собі, що сьогодні В. Сосюра виступив з рядками:

**І пішов я тоді до Петлюри,
бо у мене штанів не було.
Скільки нас отаких біля мурів
від червоної кулі лягло!**

Ці слова неодмінно були б витлумачені, як політична заява. І от як її прокоментувала б українська преса.

«ГОЛОС УКРАЇНИ»: «В. Сосюра на зустрічі з журналістами відзначив соціальні мотиви, з яких він вступив до військових формувань Центральної Ради. Існують різні погляди на це питання, суперечливі думки висловлюються і в кулуарах українського парламенту. Та зрозуміло: і червоні, і синьожовті боролися в ті лихі роки за Україну — єдину й неділиму. (Додається фотографія Сосюри на коняці.).

«ЗА ВІЛЬНУ УКРАЇНУ»: «У розмові з газетярами пан Володимир Сосюра, попри всі звинувачення окупаційних пропагандистів, шанобливо висловився про національно-визвольну боротьбу українського народу проти більшовицьких наймитів. А відсутність штанів — це лише привід, щоб стати на бік визволителів. І десь на дні душі осіла прикрість за те, що надалі поет так різко змінив свій світогляд». (Додається карикатура — оновлений Союз у вигляді заквітчаного ярма.).

«ПРАВДА УКРАИНЫ»: «...Владимир Сосюра упомянул также о месяцах своего постыдного пребывания в рядах петлюровцев, этих палачей и убийц украинского народа, которым нет оправдания. Но в кровавой борьбе среди вихрей гражданской войны воины победоносной Красной Армии предопределили исторический выбор народа, сметя с дороги к каменным оградам тех, кому было не по пути с честными людьми». (Додається фото параду військових на Красній площі і репродукція з картини Грекова «Трубачи Первой конной».).

«ВЕЧІРНІЙ КИЇВ»: «...Хоча ми — ліберальна центристська демократична незалежна газета, але переконані: Сосюра був на боці народу і до, і після 20-го року. Залишилося лише встановити, коли ж він був на боці народу більше. В особистій розмові з В. Карпенком поет, між іншим, натякнув, що хлопці у шапках із шликами зараз йому більше до вподоби, а також зазначив, що «Вечірка» була, є і буде улюбленою газетою киян». Далі — нова редакція гімну «Ще не вмерла Україна» і дві сторінки реклами.)

Дмитро ЛИХОВІЙ,
заступник курінного по зв'язках із пресою.

Мал. Віктора **АНТОНОВА.**

Високим штилем

ПОХВАЛА КРЮЧКОТВОРУ

Кричав «Тону!» в ковчезі
бюрократ...
«Згубив мене дев'ятий вал
паперу!».
Й при всіх потопах виринав
стократ
Спритніший,
Як тоді... у допотопну еру!
Й коли на Галлію — теж за
старих часів —
Брели коші лихих
преторіанців,
Казали,
Бюрократ при Цезарі служив
І крючкував приписки до
балансів.
Тепер — дубовий стіл.
Папери. Крісло. Чин.
Хоч виставляй його на ринку
у вітрині.
Без серця й без душі. І
голий, як аршин.
Гендлює цілий рік,
Мов крамар
При аршині.
Живучий бюрократ!
І де його нема?
Бува невидимий,
та... все-таки присутній.
То за кулісами
Блазнює крадькома,
То на трибуні знов —
як дмуть вітри супутні.
В болоті гласному здіймає
жабокряк:
«За вільну економіку!
Мерщій до ринку!».
Він маклер...
Він ділок...
На сто ладів мастак
В замуленій воді
ловить гендлярську рибку.

Володимир КОЗАК.
Житомир.

Пародії

СЕРДЕШНОЮ НОГОЮ

Привчали писати правою...
І ліва не стала справжньою —
Моя сердешна рука.
Вродився ж такий лівша!

Станіслав ШЕВЧЕНКО,
«Лівша». Із зб. «Віра і сумнів». 1990 р.

Кричали в садку оравою, —
Неначе футболив книша:
— Пиши, манюній,
правою,
Будеш навіки лівша!..
Пішов я до першого
класу —
Недовго гасав, як лоша:
— Пора правувать тобі,
Стасик,
Бо виростеш — станеш
лівша!...
І нині немає спокою,
Все ліва комусь заважа:
— Ти можеш писати
ногою,
Аби швидше мати вірша...
А я їм: — У нас є
правопис
І навіть лівопис прижився.
Віднині ще й буде
ногопис...
Зелений школярик,
держись!
Сьогодні то тягне наліво,
То праве крило до душі,
То хочеться центру,
як хліба...
А все почалося з лівші.

Володимир СЕМЕНО.
Полтава.

Закон Паркінсона

«ТУПІСТЬ — ВІСТРЯ, СПРЯМОВАНЕ ВСЕРЕДИНУ...»

У випуску «Куреня» за 2 березня ми надрукували інтерв'ю Леоніда Сухорукова з президентом та фундатором Міжнародної Асоціації Професійних Бюрократів (МІЖАСПРОБЮ) паном Джеймсом Х. Бореном. Але, зрозуміло, від одного залпу, навіть такого високоінтелектуального, як у «Куреня», усі бюрократи не виляжуть. Тому сьогодні продовжуємо тему.

Той же Леонід СУХОРУКОВ вирішив взяти ще одне інтерв'ю. Тепер вже... у самого себе. Воно, звісно, дехто стверджує, що розмовляти з самим собою не зовсім того... словом, погана прикмета. Але коли поруч немає розумного співрозмовника... Побачимо, що з того вийшло.

Л. СУХОРУКОВ. — Найтиповіший портрет бюрократа?

Він же. — У прийомні години навіть печатка на його обличчі стає гербовою.

Л. С. — Чи небезпечні поцілунки бюрократами власного прапора?

Він же. — Певна кількість поцілунків здатна змінити навіть колір прапора. До того ж вчасний поцілунок — найінтелігентніша спроба закрити опонентові рота...

Л. С. — Цікаво, чи має право сучасний бюрократ - підлеглий на плюралізм думок?

Він же. — А чому ж ні? Просто лінія його плюралізму має бути на всяк випадок пунктирною...

Л. С. — Основні витоки нервової напруженості?

Він же. — Яка ж нервова система витримає, якщо вся наша суспільна система — нервова?!

Л. С. — Що вам нагадує керівник, який керується самим лише формалізмом?

Він же. — Це живий труп у мертвій трупі.

Л. С. — Ви чуєте зараз якісь дзвони?

Він же. — Так, то дзвенить наша економіка міддю власного лоба...

Л. С. — А як щодо сьогоднішньої боротьби з тіньовою економікою?

Він же. — Вона нагадує мені боротьбу з власною тінню.

Л. С. — Як ставиться бюрократ до голої правди?

Він же. — Немов до політичної еротики...

Л. С. — Якщо ви — оптиміст, то що таке оптимізм?

Він же. — Так. Оптимізм — це безмежна віра в надію. А тому я й вірю в неймовірне! Будь-яка тупість є вістря, спрямоване всередину...

Мал. Віктора **КУДІНА.**

Заклики до 1 травня 1991 року

Хай живе 1 травня!
Ура!
Хай живе 2 травня!
Ура!
Хай живе 3 травня!
Ура!
Хай живе 4 травня!
Ура!
Хай живе будь-яке травня, оголошене вихідним днем!
Ура!
Хай живе Комуністична партія України!
Хай живе Республіканська партія України!
Хай живе Демократична партія України!
Хай живе Селянсько-Демократична партія України!
Хай живе будь-яка партія України, зареєстрована належним чином!
Ура! Ура! Ура!
Палкий привіт народам, що борються за свою національну незалежність.
Ура!
Слава прем'єр-міністрові Павлову, котрий потужно примножує ...и пролетаріату!
...лава Павлику Морозову — грозі усіх новітніх глитаїв-фермерів!
Ура!
Під прапором і під проводом нових лідерів — назад, до перемоги капіталізму!
Товариші дошкільнята!
Сьогодні славне свято,
Сьогодні Первомай!
Вилазь на плечі тата
І прапор підіймай!
Ура!
Слава!
Ганьба!
ПРИМІТКА: прапори можуть бути різні.
Могутнє, багатоголосе Ура!

ВІДДІЛ ІДЕОЛОГІЇ ЦК (ЦЕНТРАЛЬНОГО КУРЕНЯ).

Мал. Юрія ГОЛОВЧЕНКА.

Пуп землі

НЕ МОЖУ БЕЗ ДІЛА

Дивлюся я на них: плановик Комар до пляшки з кефіром прилип. Економіст Коваль цукерками ласує. А Ткаченко, технік, з відкритими очима спить. Ганьба! Набридло мені ось так, як вони, без діла без справжнього сидіти!

Дістаю сокиру, відколупую з підлоги паркетні дощечки, січу їх на трісочки... Аж тут — директор. Він байдужий до Комара, що цмулить кефір. До цукерок, якими ласує Коваль. Не помічає порожніх очей Ткаченко, а стрімким кроком їде до мого столу.

— Що ж це ти тут твориш, Пічкобій?!

— Працюю, — пояснюю. — Дрова колю. Рагу хочу приготувати...

— От воно що, — тільки й мовив крізь зуби директор.

А наступного дня мене до нашої їдальні перевели. Розглядаючи своїх нових колег, я зрадів: всі при ділі, всі очима розводять, щось ховають... Знайшов і я своє місце під сонцем. Роздобув лещата, затиснув тацю і став пиляти. Метал плаче, а я в поті чола працюю...

— Ти що витворяєш?! — підбігає до мене шеф-повар.

— Як, що?! Діло роблю! Шестерні випилюю — хочу автомобіль змайструвати.

Після цього мене до наших майстерень перекинули.

Такого гуркоту й брязкоту я ще ніколи не чув! Але потім звик. І заманулося мені щось таке-е-е зробити! Щоб аж!...

Вмостився я біля штампувального верстата, дістав ручку, білосніжний папір: став творити роман на виробничу тему. Та так захопився, що ненароком, мабуть, верстат увімкнув...

Прийшов до тями, а навколо всі в білосніжних халатах. «Невже! — промайнуло в голові. — Невже до лікарні перевели?..».

Хочу підвестися, та не можу. Але й лежати, як колода, теж не маю права!..

І, пересилюючи біль у грудях і шум у вухах, я встаю на тремтячі ноги і кульгаю до операційної.

Відчиняю двері, беру в руки скальпель, підходжу до хворого...

Анатолій МАШИР.
Черкаси.

ПОНЕДІЛОК 29 квітня

ПРОГРАМА УТ

16.00 Новини.
16.10 Музичний фільм «Мені люди пісню подарували».
16.40 Прем'єра науково-популярного фільму «Моя Батьківщина — Крим» (студія «Київнаукфільм»).
17.30 «На київській хвилі». Інформаційний випуск.
18.00 Музичний фільм «Жити — це співати».
19.00 Актуальна камера.
19.30 «Хто ми...» Громадсько-політичний відеотижневик. Частина 1.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 «ТБ-шанс». Парад відеокліпів.
21.30 «Хто ми...». Частина 2.
22.30 «Музичні зустрічі».
23.30 Вечірній вісник.
0.00 «Нічний телезал». Художній телефільм «Дім, що побудував Свіфт». 1 серія.

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 «Ранок».
9.00 «Контакт». Економічний огляд.
9.15 Футбольний огляд.
9.45 Концерт лауреатів фестивалю народної творчості МВС РРФСР.
10.50 «Чехарда». Художній телефільм.
12.00 ТСН.
15.00 ТСН.
15.15 «І тоді ти повернешся...». Художній телефільм.
16.15 Дитячий музичний клуб.
16.50 «Світ захоплених».
17.05 Дитяча година (з уроком французької мови).
18.05 «Ліричний альбом». К. Скворцов.
18.30 «Меридіан». Міжнародні новини.
18.45 За законами ринку.
19.15 «Контакт». Економічний огляд.
19.30 Вісирує камерний оркестр «Віртуози Москви».
19.55 На прохання глядачів. Художній телефільм. «Театр». 1 серія.
21.00 Час.
21.45 2 серія художнього телефільму «Театр».
22.55 «Таємниці празького архіву». Про історію і матеріали російського зарубіжного історичного архіву.
0.10 ТСН.

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 «Третій табір». Науково-популярний фільм.
8.35, 9.35 Історія. 9 кл. Робітничий рух 70—80-х років XIX ст. і початок розповсюдження марксизму в Росії.
9.05 Італійська мова.
10.05 «Здоров'я».
10.35, 11.35 Література. 11 кл. О. Твардовський. Сторінки життя і творчості.
11.05 Календар мистецтв.
12.05 «Планета». Міжнародна програма.
13.05 «Квіти В'єтнаму».
16.50 Телевізійний музичний абонемент. Клас професора Янкелевича.
18.00 Прем'єра документального телефільму «Туга за батьківщиною». Із циклу «Земля Європи».
18.55 Футбол. Чемпіонат СРСР. «Спартак» (Москва) — ЦСКА. У перерві — 19.45 Вечірня казка.
20.55 Колаж.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.45 «Зазирнути у вікно». Передача 1.
22.50 «Інспектор Лосєв». Художній телефільм. 1 серія.

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

17.00 Циркова програма.
17.30 Художній фільм «Східна лукавиця».
18.50 Музичний фільм «Хай буде».
19.20 А. Чехов і МХАТ.
20.00 «На київській хвилі». Інформаційний випуск.
20.30 Ліричні мелодії.
21.00 Італійська мова.
21.30 Авторські програми О. Панченка.
22.20 «Культурні столиці Європи». Науково - популярний фільм. Фільм 4. «Лісабон».

ВІВТОРОК 30 квітня

ПРОГРАМА УТ

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, «Телеекспрес», «Корисні поради», «Подорож у Кодаки», «Музей Д. Яворницького», музика, погода).
9.00 Художній фільм «Польоти уві сні і наяву».
10.25 «Доброго вам здоров'я». Профілактика професійних захворювань.
11.00 Музичний фільм «Русалчин тиждень».
16.00 Новини.
16.10 Для дітей. «Веселка».
16.35 Документальний телефільм «Генеральний директор».
17.15 Концерт оркестру народних інструментів Київського інституту культури.
17.55 М. Лисенко. «Пан Коцький». Опера для дітей.
18.40 Музичний фільм «Віденські ритми».
19.00 Актуальна камера.
19.30 «Все про кіно».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Реклама.
21.05 Грає Є. Кісін (фортепіано).
21.45 Ж. Оффенбах. «Ключ на бруківці». Вистава Одеського театру музичної комедії.
22.40 Вечірній вісник.
23.10 «Нічний телезал». Художній телефільм. «Дім, що побудував Свіфт». 2 серія.

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 «Ранок».
9.00 Актуальний репортаж.
9.20 «Ліричний альбом». К. Скворцов.
9.45 Дитяча година (з уроком англійської мови).
10.45 «Таємниці празького архіву».
12.00 ТСН.
14.55 Хокей. Чемпіонат світу. Матч команд фінальної групи. У перерві — 15.40 ТСН.
17.30 «Кар'єра». Художньо-документальна програма.
18.30 «Меридіан». Міжнародні новини.
18.45 Мультфільм.
18.55 Хокей. Чемпіонат світу. Матч команд фінальної групи.
21.00 Час.
21.45 «ВІД» представляє: «Поле чудес».
22.45 «Ширше коло». У перерві — 0.00 ТСН.

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 «У саду чи на городі». Документальний телефільм.
8.35, 9.35 Географія. 8 кл. Стихійні природні явища.
9.05 Французька мова. 1 рік навчання.
10.05 Французька мова. 2 рік навчання.
10.35, 11.35 Історія. 7 кл. Мистецтво епохи Відродження.
11.05 «Мама, тато і я».
12.05 Ритмічна гімнастика.
12.35 Американський футбол. Першість світової ліги.
17.00 «Ранкова зоря».
18.00 Прем'єра документального телефільму «Стара ферма у горах». Із циклу «Земля Європи».
18.55 «У світі Штрауса».
19.30 Парламентський вісник Росії.
19.45 «Диня». Художній телефільм.
20.45 Вечірня казка.
21.00 Час (із сурдоперекладом).
21.45 «Зазирнути у вікно». Передача 2.
22.40 «Інспектор Лосєв». Художній телефільм. 2 і 3 серії.

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

17.00 Музичний фільм «Бажаємо щастя вам».
17.25 Художній телефільм «Поцілунок».
18.30 Для дітей. Канал «Д».
20.00 Педагогіка для всіх.
21.00 Французька мова. 1 рік навчання
21.30 Французька мова. 2 рік навчання.
22.00 Клуб мандрівників.

СЕРЕДА 1 травня

ПРОГРАМА УТ

7.30 «Чуєш, сурми заграли!». Концерт.
8.00 Мультфільми для дітей.
8.55 «У колі друзів». Музична програма.
9.55 Київ. Хрещатик. Відзначення Дня міжнародної солідарності трудящих — 1 Травня.
11.00 «Сонячне коло».
11.30 Публіцистичний фільм. «Зоряні хвилини нашого життя».
12.45 «Разом — одна сім'я». Концерт.
13.45 Художній фільм «Літо в черепашці». 1 серія.
15.00 «У чому справа?». Циркова вистава.
15.45 «Кукурік і К°». Розважальна передача для дітей.
16.45 «Майстерня радості». Телевистава.
17.45 Концерт артистичної молоді України.
19.00 Актуальна камера.
19.30 І. Кальман. «Баядера». Оперета.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 «Таланти твої, Україно!».
21.45 Уперше на екрані УТ. Художній телефільм «Приморський бульвар». 1 серія.
22.50 Вечірній вісник.
23.20 «Нічний телезал». Українська естрада. Частина 1.

І ПРОГРАМА ЦТ

8.00 ТСН.
8.20 Документальні телефільми «Вільний табун». «Чонар-Даш».
8.55 Концерт хору російської пісні Держтелерадіо СРСР.
9.55 Москва. Красна площа. Мітинг, присвячений Дню міжнародної солідарності трудящих — 1 Травня.
11.00 «На балу у Попелюшки».
12.05 Прем'єра художнього телефільму «Фалькон».
13.05 П. Чайковський. «Лебедине озеро». Вистава Ленінградського театру опери та балету.
15.05 «Багато голосів — один світ». Відкриття циклу передач, присвячених стародавньому мистецтву розповідачів.
15.40 «Сходинка до Парнасу». Концерт зірок першого і другого фестивалів.
16.55 КВН-91. Зустріч команд Уральського політехнічного інституту і Московського інженерно-будівельного інституту.
18.50 «Уолт Дісней представляє...».
19.40 Уперше на екрані ЦТ. Художній фільм «Князь Удача Андрійович».
21.00 Час.
22.00 «Голубий вогник». Святкова музична програма.
23.55 Танці, танці, танці. Кубок Європи серед професійних виконавців.
0.30 ТСН.

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 Концерт російського хореографічного й пісенного фольклору.
8.40 «Дядя Стьопа — міліціонер». Мультфільм.
9.00 Фільм — дітям. «Велика пригода». 1 серія.
10.15 Концерт Державного симфонічного оркестру СРСР. Диригент Є. Светланов.
11.15 Прем'єра документального фільму «Гідронавти».
11.35 В. Шукшин. «Старече діло». Телевистава.
12.35 Народні мелодії.
12.50 Прем'єра документального телефільму «Гімназисти».
13.40 «Не бійся, я з тобою». Художній телефільм. 1 і 2 серії.
16.10 «Заповідні місця». Теленарис.
16.30 Мультфільм «Данило і Неніла».
16.50 «Театр, який я люблю».
17.50 «Хазяйка кабаре — Доля». Творчий вечір поета М. Денисова в Центральному концертному залі.
19.55 Колаж.
20.00 Вечірня казка.
20.15 Російські народні пісні виконує Є. Молодцова.
20.30 Музей на Делегатській. Мистецтво непідробної краси.
21.00 Час (із сурдоперекладом).
22.00 «Бережіть жінок». Художній телефільм. 1 і 2 серії.

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

18.00 ВІДЕОРЕПОРТАЖ ПРО СВЯТКУВАННЯ ДНЯ МІЖНАРОДНОЇ СОЛІДАРНОСТІ ТРУДЯЩИХ — 1 ТРАВНЯ у Києві.
19.00 «Хочу все знати!». Науково - популярний журнал для дітей.
19.45 Нові імена в моді.
20.45 «Пісня про парки».
21.45 Під знаком «П».
23.15 «Тихого голосу звуки улюблені». До 120-річчя з дня народження А. Вяльцевої.

ЧЕТВЕР
2 травня

ПРОГРАМА УТ

7.30 Цирк ліліпутів.
8.55 «Пори року». Хореографічна вистава.
9.55 Новини.
10.05 Художній фільм «Літо в черепашці». 2 серія.
11.35 Зустріч з Нікою Турбіною.
12.05 Прем'єра документального фільму «На зелену неділю» (студія «Укркінохроніка»).
12.25 «Чиста криниця».
12.55 Новини.
13.10 «Садам цвісти». Теленарис.
14.10 Тірсо де Моліна. «Благочестива Марта». Вистава.
17.00 Чемпіонат СРСР з футболу. «Шахтар» — «Спартак» (Москва).
18.45 Грає ансамбль «Камерата Тавріка».
19.00 Актуальна камера.
19.30 Мультипанорама.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Музичний фільм «А. Солов'яненко на сцені і поза сценою».
21.45 Уперше на екрані УТ. Художній телефільм «Приморський бульвар». 2 серія.
22.50 Вечірній вісник.
23.20 «Нічний телезал». Українська естрада. Частина 2.

І ПРОГРАМА ЦТ

8.00 ТСН.
8.20 Концерт.
8.55 «Селянський статус». Документальний телефільм.
10.00 Художник Ф. Константинов.
11.05 Мультфільми «Пінгвіни». «Чарівні дзвони».
11.30 Концерт симфонічного оркестру Міністерства культури СРСР.
12.00 Фільми режисера А. Шахмалієвої. «Софія Ковалевська». 1 серія.
13.20 «50×50».
14.55 Мультфільм «Ну, постривай!». Випуски 1, 2, 3.
15.25 Прем'єра документального телефільму «Відкрий скриньку».
15.50 А. Вівальді. «Пори року». Музичний телефільм (Франція).
16.30 Прем'єра художнього телефільму «Звіробій». 1 і 2 серія.
18.55 Хокей. Чемпіонат світу.
21.00 Час.
21.45 «Щасливий випадок». Сімейна телевікторина.
22.50 «Рандеву на Цвітному, 13».

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.20 «Натхнення». Документальний телефільм.
8.30 «Роби з нами, роби як ми, роби краще за нас».
9.15 Фільм — дітям. «Велика пригода». 2 серія.
10.35 М. Дярфаш. «Прокинься і співай». Фільм-вистава Московського театру сатири.
12.15 «Острів скарбів». Мультфільм.
14.05 Прем'єра документального телефільму Тепло від оленів у тундрі». Із циклу «Земля Європи».
14.55 Хокей. Чемпіонат світу. Матч команд фінальної групи.
17.30 «Світ персональних комп'ютерів».
17.45 Спорт для всіх.
18.00 Футбол. Чемпіонат СРСР. «Шахтар» — «Спартак». 2 тайм.
18.50 Мультфільм.
18.55 Приз глядацьких симпатій.
19.30 «Прем'єра в Соснівці». Художній телефільм.
20.45 Вечірня казка.
21.00 Час (із сурдоперекладом).
21.45 До 100-річчя з дня народження М. Булгакова. Художній телефільм «Дні Турбіних». 1 серія.
23.00 «Вертикаль». Документальний телефільм «Передові голоси»

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

19.00 Дитяча година (з уроком англійської мови).
20.05 «Бурда моден» пропонує...
20.35 «Світ грошей Адама Сміта».
21.10 На вірші А. Ахматової.
21.25 Лопе де Вега. «Валенсіанські безумці». Вистава.

П'ЯТНИЦЯ
3 травня

ПРОГРАМА УТ

7.30 «На хвилі дружби».
8.05 Ритмічна гімнастика.
8.25 Науково - популярний фільм «М. Реріх».
9.25 Новини.
9.35 Для дітей. «Зірки, на сцену!».
10.10 Художній фільм із субтитрами «Дикі лебеді».
11.35 Для дітей «Будинок фантазерів».
12.05 Фільм-балет «Триптих».
13.10 Новини.
13.25 Танцює «Грація».
13.55 М. Булгаков. «Адам і Єва». Вистава.
16.00 Гандбол. Кубок володарів європейських країн.
17.20 Мультфільми для дітей.
17.45 «Розповіді про неспокій». Олекса Слісаренко.
18.40 Прем'єра телефільму. «Біль душі моєї» (студія «Укртелефільм»).
19.00 Актуальна камера.
19.30 Телетурнір «Сонячні кларнети».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Реклама.
21.05 Співає В. Свирид.
21.35 Молодіжна студія «Гарт».
23.50 «Нічний телезал». Художній телефільм «Марк Твен проти...».

І ПРОГРАМА ЦТ

8.00 ТСН.
8.20 Концерт.
8.50 З золотого фонду ЦТ. О. Островський. «Вовки та вівці». Фільм-вистава.
11.45 «Ранкова зоря».
12.45 «Софія Ковалевська». Художній телефільм. 2 і 3 серії.
15.00 ТСН.
15.15 «Веді».
15.45 «Нове покоління вибирає».
17.00 По сторінках американського кіно.
17.40 Хвилини поезії.
17.50 Міжнародна панорама.
18.35 Уперше на екрані ЦТ. Художній фільм «Наш бронепоїзд».
21.00 Час.
21.45 Концерт.
22.40 «ВІД» представляє. перерві — 23.55 ТСН.

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 Співає К. Георгіаді.
8.40 Кінопубліцистика союзних республік.
9.05 «Мадам Шуригіна». Теленарис.
9.45 Чемпіонат США з баскетболу серед професіоналів НБА.
10.45 «Здоров'я» (із сурдоперекладом).
11.15 Відеоканал «Плюс одинадцять».
14.45 Телепрограма «Сім'я».
15.40 Прем'єра науково-популярного фільму «Культурні столиці Європи». Фільм 5. «Мюнхен».
16.45 Американський футбол.
17.45 Мультфільм.
17.55 Футбол. Чемпіонат СРСР. ЦСКА — «Арарат».
19.55 Колаж.
20.00 Вечірня казка.
20.15 Зустріч з кращими спортсменами 1990 р.
21.00 Час (із сурдоперекладом).
21.45 «Дні Турбіних». Художній телефільм. 2 і 3 серії.

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

9.00 Розминка для ерудитів.
9.50 Іспанська мова.
10.25 Науково популярні фільми для дітей.
10.55 Реставратор в кадрі і за кадром.
11.55 Німецька мова.
12.30 «Світ захоплених».
12.45 Дитяча година (з уроком німецької мови).
13.45 Документальний фільм.
14.15 Французька мова.
14.50 Авторські програми О. Панченка.
15.50 «Бурда моден» пропонує...
16.20 Під знаком «Пі».
17.55 «Світ захоплених».
18.10 Англійська мова.
18.45 «Великобританія сьогодні» Англійською мовою.
19.15 Клуб мандрівників.
20.45 Читання з продовженням.
21.00 Італійська мова.
21.30 Улюблені фільми глядачів. «Вічний поклик»». Художній телефільм. 11 серія.
22.40 «Щасливий випадок».
23.45 У світі музики.

СУБОТА
4 травня

ПРОГРАМА УТ

7.30 Ритмічна гімнастика.
7.50 Музичний фільм «Голосушка».
8.30 «У нас нині — суботєя...». Інформаційно - музична програма.
9.30 Новини.
9.45 Художня панорама. М. Нестеров.
10.15 «ТБ-шанс». Музичне шоу.
12.35 «Доброго вам здоров'я».
13.05 Новини.
13.15 Твори Ф. Шопена.
13.30 Художній фільм «Три плюс два».
15.00 «Ви нам писали». Музична передача за листами глядачів.
16.00 «Служба солдатська».
17.00 Телеспортарена.
17.45 Музичний телефільм. «Оксана Петрусенко».
18.15 «Альфа і омега». Науково-пізнавальна програма.
19.00 Актуальна камера.
19.35 «Право». Телерадіоканал.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Пісні Буджацького краю.
21.40 Прем'єра художнього телефільму «Далі польоту стріли» (студія «Укртелефільм»). 1 серія.
22.55 Вечірній вісник.
23.25 «Нічний телезал». М. Гоголь. «Страшна помста». Вистава.

І ПРОГРАМА ЦТ

8.00 ТСН.
8.20 Ритмічна гімнастика.
8.50 «Кубик». Мультфільм.
9.00 «Зранку-раненько».
10.00 «На службі Вітчизні».
11.00 Ранкова розважальна програма.
11.30 Клуб мандрівників.
13.00 Хокей. Чемпіонат світу. Матч команд фінальної групи. У перерві — 14.30 ТСН.
15.25 Сільська година.
16.25 Музичний кіоск.
16.55 Хокей. Чемпіонат світу. Матч команд фінальної групи.
19.30 Уперше на екрані ЦТ. Художній фільм «Ранкове шосе».
21.00 Час.
21.45 «Зелений змій». Мультфільм для дорослих.
22.00 Конкурс пісні Євробачення. У перерві — 0.00 ТСН.

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

8.00 На зарядку ставай!
8.15 Концерт Литовського камерного оркестру. Диригент С. Сондецкіс.
9.05 «Ой, Дніпро, Дніпро». Прем'єра документального телефільму із циклу «Земля тривоги нашої».
10.00 Відеоканал «Співдружність».
13.30 Відеоканал «Плюс одинадцять».
17.00 «Планета». Міжнародна програма.
18.00 Кіносерпантин. Дубль 1.
19.45 Парламентський вісник Росії.
20.00 Вечірня казка.
20.15 Кіносерпантин. Дубль 2.
21.00 Час (із сурдоперекладом).
21.45 Кіносерпантин. Дубль 3.

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

9.00 Розминка для ерудитів.
9.50 Іспанська мова.
10.25 На екрані — служба 01.
10.55 «Наш сад».
11.25 Науково - популярні фільми для дітей «Як Колобок квітку свою шукав», «Де їм жити?».
11.45 Художник О. Вуколов.
12.05 Німецька мова.
12.40 «В об'єктиві — Німеччина. Нижній Рейн». Німецькою мовою.
13.40 «Світ захоплених».
13.55 Дитяча година (з уроком англійської мови).
14.55 Російська мова.
15.25 Телепрограма «Сім'я».
16.20 Французька мова.
16.55 «Світ захоплених».
17.10 Ж.-Б. Мольєр.
18.10 Документальний телефільм «Нічний Ермітаж».
18.20 Контакт-форум.
18.50 Англійська мова.
19.25 «Все про кіно».
20.45 Читання з продовженням.
21.00 Італійська мова.
21.30 Слухаючи Софроницького. До 90-річчя з дня народження піаніста.
22.00 «Луара». Документальний фільм французькою мовою.

НЕДІЛЯ
5 травня

ПРОГРАМА УТ

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, «Телеекспрес», «Мальовнича Україна», «Цікава новина», музика, погода).
9.00 «Перлини душі народної».
9.45 «Кукурік і К°». Розважальна передача для дітей.
10.45 Програма мультфільмів.
11.25 Музичний фільм «Повернення майстра».
16.00 Новини.
16.10 Для дітей. «Царівна-жаба». Вистава.
17.10 Документальні фільми «Юлле із вар'єте «Таллінн», «Ілмарс і Марина».
18.00 «Козацькому роду нема переводу». Концерт.
19.00 Актуальна камера.
19.30 «Пломінь». Клуб української пісні.
20.35 Науково - популярний фільм. «Поговоримо про етикет».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Міжнародний турнір з настільного тенісу.
21.40 Прем'єра художнього телефільму «Далі польоту стріли» (студія «Укртелефільм»). 2 серія.
23.00 Вечірній вісник.
23.30 «Нічний телезал». Музичний фільм «Геннадій Гладков».

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 «Ранок».
9.00 Діловий кур'єр.
9.20 Тираж «Спортлото».
9.55 «Звіробій». Художній телефільм. 1 і 2 серії.
12.00 ТСН.
15.00 ТСН.
15.15 «Час побачень». Художній телефільм.
16.20 «Світ захоплених».
16.35 «Мама, тато і я».
17.05 «На поріг мій сіла казка». Мультфільм.
17.15 «Два серця, два крила, два побратими». Концерт майстрів мистецтв Якутії і російського народного оркестру ім. М. Осипова.
18.15 «Діловий кур'єр».
18.30 «Меридіан». Міжнародні новини.
18.45 «Тривоги землі чорнобильської». Теленарис.
19.15 «Музика в ефірі». Вибране.
19.50 Прем'єра художнього телефільму «Адвокат». 1 серія.
21.00 Час.
21.45 «Брейн ринг».
22.35 Хронограф.
22.50 Футбольний огляд.
23.20 «Михайло Муромов: від пісні до пісні».
23.55 ТСН.

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 «Чудеса в Торонто». Науково-популярний фільм.
8.35, 9.35 Музика. 8 кл. С. Прокоф'єв. «Ромео і Джульєтта».
9.05 Англійська мова.
10.05 Англійська мова. 2 рік навчання.
10.35, 11.40 Література. 6 кл. Б. Полєвой. «Повість про справжню людину».
11.05 «Світ грошей Адама Сміта».
12.10 «Дні Турбіних». Художній телефільм. 1 серія.
13.25 «Планета». Міжнародна програма.
17.00 Дім для онуків. Документальний телефільм.
17.50 Мультфільми.
18.30 «Ключ до світового ринку».
19.00 Прем'єра документального телефільму «Куточок сільської місцевості». Із циклу «Земля Європи».
19.55 Колаж.
20.00 Вечірня казка.
20.15 Бадмінтон. Чемпіонат світу.
21.00 Час (із сурдоперекладом).
21.45 Авторське телебачення.

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

17.00 Концерт дружби.
19.25 Документальні фільми
20.15 Музичний фільм «Живі струни».
20.50 Англійська мова.
21.20 Англійська мова.
21.50 Розминка для ерудитів.
22.35 Народні мотиви у творчості зарубіжних композиторів.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:
Олександр БІЛИК — заступник головного редактора
Анатолій ГОРЛОВ — заступник головного редактора
Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ — член-кореспондент АН УРСР
Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ
Леонід САМОЙЛЕНКО — заступник головного редактора
Борис СИДОРЕНКО — заступник головного редактора
Анатолій СОЛОНСЬКИЙ
Віталій СУДДЯ — відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:
Заступник головного редактора Леонід Самойленко.
Чергові редактори Володимир Олефіренко, Леонід Бровченко.
Автори макета — Анатолій Мироничев, Євген Українець.
Випусковий — Олексій Бондаренко.
Оформлення — Володимир Кисельов.
Коректори: Леся Онищенко, Галина Каблак, Галина Адамович, Антоніна Голик, Валентина Лукаш, Євгенія Оратовська, Олена Чоповська.
Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Будникова, Марія Солодюк, Ольга Яценко, Сергій Скаженюк.
Лінотипісти: Віктор Процун, Раїса Гринюк.

* * *

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 166.300.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03150821.

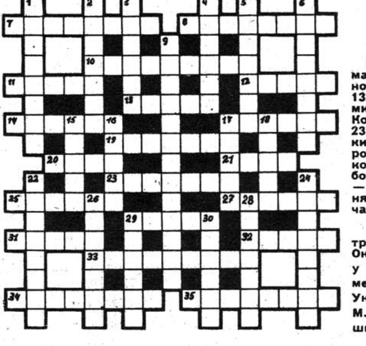

КРОСВОРД

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 7. Частина бойового шолома. 8. Твір А. Чехова. 10. Названі брати. 11. Етнографічна група українців. 12. Вид мистецтва. 13. Провидиця. 14. Половецький хан. 17. Спомин. 19. Найвища частина гірського хребта. 20. Корабель легендарного Ясона. 21. Давня зброя. 23. Стан. 25. Деталь парашута. 27. Австрійський дипломат, який у 1594 році відвідав Запорозьку Січ і залишив записи про життя-буття козаків. 29. Персонаж роману О. Гончара «Собор». 31. Гори. 32. У давньогрецькій міфології — три богині долі. 33. Тягар для врівноваження сили інерції. 34. Елементарна заряджена частинка. 35. Легендарна квітка.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Птах. 2. Багатовітамінна трава. 3. Автор пісні «Стоїть гора высокая». 4. Околиця, край села. 5. Один з головних богів у східних слов'ян. 6. Тканинний виріб з орнаментом. 9. Останній запорозький кошовий. 15. Український живописець, представник школи М. Мурашка. 16. Частина, певна норма. 17. Пошкодження хлібів від суховію. 18. Композитор, автор опери «Катерина», а також книги «Історія України-Русі». 22. Протизапальний лікарський препарат. 24. Посланці молодого до нареченої. 26. Мертве місто. 28. Регулярний торг у певному місці й у визначений період. 29. Учасник партизанського руху в Україні та в Чехо-Словаччині. 30. Згаслий вулкан у Вірменії.

ВІДПОВІДІ ДО КРОСВОРДА, НАДРУКОВАНОГО 20 КВІТНЯ

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 6. Месопотамія. 9. Баль. 10. Мореска. 12. «Овід». 15. Маорі. 17. Декарт. 18. Козакин. 19. Фірма. 20. Ісіда. 21. Реторта. 22. Парася. 23. Намет. 25. Коза. 26. Стожари. 29. Анна. 32. Рододендрон.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Зело. 2. Боброк. 3. Морзе. 4. «Танок». 5. Тіра. 7. Каталізатор. 8. Відродження. 11. Стрибог. 13. Пікассо. 14. Медіана. 16. Ханенко. 24. Гражда. 27. Терор. 28. Жокей. 30. Снов. 31. Обол.